

Helsingør Stift
JUBILÆUMSBOG 50 ÅR

Helsingør Stiftsbog 2010

Helsingør Stifts 50 års jubilæum

REDAKTION:

Claus Bjerregaard Jan Ulrik Dyrkjøb Kirsten Grønbech
Steffen Ravn Jørgensen Ove Kollerup Nielsen Lise-Lotte Rebel Rebecca Rudd
Lars Tjalve Kirsten Winther Anne-Birgitte Zoëga

Bogens billedside er af
fotojournalist Rasmus Flindt Pedersen.

Rasmus Flindt Pedersen vandt 1. pris i konkurrencen om
Årets Pressefoto 2009/10 i kategorien portrætter.

Han har været repræsenteret på udstillingerne Årets
Pressefoto 2008/09 og Årets Pressefoto 2009/10.

Hjemmeside: flindtpedersen.com

Det har været redaktionens tanke med denne
gennemgående billedside at give et indtryk af de mange
mennesker i stiftet, der på så mange forskellige måder
bruger deres kirke og deres præster.

Billederne er kun ledsaget af korte billedtekster. De skal i
høj grad stå alene. På den måde får man mulighed for selv
at danne sin egen historie om de enkelte personer, der er
portrætteret, og forhåbentlig lever billederne længere på
denne måde.

Billederne af stiftets kirker, som illustrerer
bidragene fra stiftets provster, er af Jens Kinkel.
www.danmarks-kirker.dk

Indholdsfortegnelse

- 5 ■ Helsingør Stifts 50 års jubilæum *Lise-Lotte Rebel*
- 7 ■ Landemodeberetning 2010 *Lise-Lotte Rebel*
- 17 ■ Prædiken ved landemodegudstjenesten *Provst Eigil Saxe*
- 23 ■ Helsingør Stift i 50 år *Birthe Rønn Hornbech*
- 31 ■ Skt. Olai: Yngste domkirke – med en lang historie *Steffen Ravn Jørgensen*
- 35 ■ Da Helsingør Stift gik i kloster *Per Rysgaard Jensen*
- 49 ■ Den skjulte Gud. Interview ved Johannes Møllehave *Lise-Lotte Rebel*
- 61 ■ Et blik på folkekirken i stiftet gennem 50 år. Interview med Hans Vistesén, Frederiksborg Slotssogn *Lars Tjalve*
- 65 ■ Kirken er et andet sted *Steffen Andresen*
- 71 ■ Den almindelige danske højmesse *Pia Skogemann*
- 75 ■ Mit liv i og med folkekirken *Vagn Simonsen*
- 79 ■ Den kristne udfordring: Velfærdsstatens ophav *Brian McGuire*
- 83 ■ Kristendom og velfærdsstat *Jørn Henrik Petersen*
- 89 ■ De enkelte provstiers liv og levned i fortid og nutid – Bidrag fra de 13 provster
Helsingør Domprovsti (Steffen Ravn Jørgensen), Ballerup-Furesø Provsti (Merete Hansen)
Fredensborg Provsti (Hans-Henrik Nissen), Frederikssund Provsti (Inge Bastkær Rasmussen)
Frederiksværk Provsti (Birgit Hasselager), Gentofte Provsti (Peter Balslev-Clausen)
Gladsaxe-Herlev Provsti (Kjeld Kure), Glostrup Provsti (Ove Kollerup Nielsen)
Hillerød Provsti (Jørgen Christensen), Høje Taastrup Provsti (Steffen Andresen)
Lyngby Provsti (Eigil Saxe), Rødovre-Hvidovre Provsti (Claus Bjerregaard)
Rudersdal Provsti (Grete Bøje)
- 132 ■ Stiftsrådet *Verner Hylby*
- 134 ■ Stiftsudvalget for Ydre Mission 2010 *Henrik Jul Petersen*
- 137 ■ Stiftsudvalget for Diakoni 2010 *Kjeld Kure*
- 138 ■ Religionspædagogisk Udvalg *Pernille Nærvig Petersen*
- 142 ■ Udvalget for Præsternes Efteruddannelse *Jørgen Demant*
- 144 ■ Medie- og Kommunikationsudvalget (incl. årsrapport fra mediekonsulenten) *Steffen Ravn Jørgensen*
- 149 ■ Helsingør Stifts landemodeakt 2010

Foto: Mai-Britt Boa

Helsingør Stifts

50 års jubilæum

Det fortælles om Moses i Det Gamle Testamente, at han førte Israels folk ud af slaveriet i Egypten. Lige for næsen af Farao. 40 år vandrer de israelitiske stammer rundt i ørkenen, førend de kommer til det land, der med Bibelens ord »flyder af mælk og honning«. Moses får kun lige lov til at se ind i det forjættede land, før han dør. Han kommer ikke selv med derind. »Det forjættede land«. Sådan var Helsingør Stift for mig, da jeg som ung præst begyndte mit virke i Københavns Stift. Vi kunne se ind i det nye, dejlige Helsingør Stift, hvor byggeaktiviteten var høj, pionerånden iøjnefaldende. Der var mange børn, unge, konfirmander, bryllupper og begravelser. Der var meget af det hele! I 1980 fik jeg embede i stiftet og kom ind i det forjættede land. Stiftet, hvor der indtil i dag er bygget 30 kirker, og hvor der stadig bygges og udbygges.

Stiftsbogen er i år et jubilæumsskrift i anledning af stiftets 50 års jubilæum. Et hyldestskrift, hvor de forskellige bidrag hver på deres måde erklærer en uskrømtet kærlighed til folkekirken og især til den afdeling, der befinder sig her i Danmarks yngste, men folkerigeste stift.

Som stiftets tredje biskop glæder jeg mig over de energiske mennesker, der for mere end 50 år siden gik i gang med at bygge og opbygge dette dejlige stift. Og jeg takker for, at der fortsat er så mange gode kræfter, der i dag bruger af deres energi og kærlighed på arbejdet i sogn, provsti og stift. Stiftets første biskop J.B. Leer-Andersen (1961-1980) og min forgænger biskop Johannes Johansen (1980-1995) har haft kirkeindvielser som en helt naturlig del af deres embede. Johannes Johansen mødte gerne op med en salme digtet til lejligheden. Der har også i min embedsperiode gennem de sidste femten år været både kirkeindvielser og udvielser. Men ganske særligt har jeg mærket efterklangen af den enorme byggeaktivitet fra stiftets »ung-

dom«, idet der i de seneste år har været en hel del jubilæer, både 25, 40 og 50 års jubilæer. Men også de gamle kirker, som kan være mere end 800 år, har vi fejret med flid. Byggeaktiviteten er stadig stor – især når det gælder nye sognegårde.

I Pascal Merciers roman *Nattog til Lissabon* siger en ung gymnasieelev således i en tale: *Jeg ville ikke kunne leve i en verden uden katedraler. Jeg har brug for deres skønhed og ophøjethed. Jeg har brug for dem som en modsigelse mod uniformernes gråmelerede ensformighed. Jeg vil høre orglets brusen. Jeg har brug for det som en modvægt mod marchmusikkens skingre idioti. Jeg vil læse Bibelens magtfulde ord. Jeg har brug for dem som en modvægt mod sprogets slaphed og parolernes diktatur. En verden uden alt dette ville være en verden, hvor jeg ikke gad leve.*

Så vidt den 17-årige. Med ungdommens klarsyn siger han, at verden ville være en anden uden den modsigelse, som kirken er her for at lade lyde. Sådan har det været siden kristendommen kom til os for mere end 1000 år siden. Kirkens fundament er Jesus Kristus og ham alene. »Ingen kan lægge en anden grundvold end den, der er lagt, Jesus Kristus«, siger apostelen Paulus (1. Kor. 3:11). Det er den eneste grund til at bygge kirker: Der skal være et sted at gå hen, når hjertet er tyngt til jorden af sorg, og når det er bristefærdigt af tak. Uden kirken er vi fattige, om vi så ejede alt. Lad os glæde os over, at grundvolden allerede er lagt, og fortsat værne om kirken i dette dejlige stift.

Hjertelig tillykke til os alle med de første 50 år!

Landemodeberetning 2010

VELKOMST

Hjertelig velkommen til jer alle!

Der er hvert år i cirkusrevyen en formidabel karikatur af vores allesammens Johannes Møllehave.

Møllehaves hurtignakkende facon er et yndet mål for karikatur. Som nu sidste år, hvor skuespilleren meget hurtigt og på ren »møllehave'sk« vis siger: »Ja, det er altid morsomt at optræde for intelligente og belæste mennesker. Men det er nu også rart at være her.« Ja, velkommen skal I være. Det er altid rart at være her. Der er en dejlig korpsånd i Helsingør Stift. Vi står sammen. I al den forskellighed der er i vort store vidtstrakte stift, så står vi sammen i en fælles kærlighed til folkekirken. Det håber jeg så inderligt kan fortsætte – også når vi kommer ud, hvor stormene suse. Der har på det seneste været lidt stormvejr, som jeg selvfølgelig vil komme ind på. Men lad os begynde med de gode fortællinger.

Af biskop Lise-Lotte Rebel
Foto: Anne Prytz Schaldemose

TILLID TIL FOLKEKIRKEN

For der er mange gode fortællinger om folkekirken – sågar også i pressen. Som for eksempel her i sommer, hvor flere af de ofte udskældte medier omtalte de nyeste resultater fra den store værdiundersøgelse, som siden 1981 med mellemrum har undersøgt »danskernes værdier«, en kæmpe undersøgelse af danskernes holdninger til Gud, fællesskab, familie og meget andet. Det, der fik mig til at glippe lidt med øjnene, var resultatet af danskernes forhold til folkekirken. For hele 63 % svarer, at de nu har stor eller meget stor tillid til folkekirken. I 1990 var det tilsvarende tal 47 %. Tilliden til folkekirken er åbenbart vokset. Det er interessant.

Ganske vist skriver den daglige leder af Grundtvig-Akademiet på Vartov i København, Birgitte Stoklund Larsen, i Dansk Kirketidende, at det snarere synes, som om danskerne forholder sig til folkekirken og kirkens lære, som vi forholder os til en buffet. Man tager, hvad man har lyst til. Som her ved buffeten. Fiskefileterne og flæskestegen får hurtigt ben at gå på. Og overført på folkekirken betyder det, at det er dåb, konfirmation, begravelse og bryllup man tager fra buffeten, snarere end det er de ordinære gudstjenester. Og hun skriver, at »indtil videre har vi dog stadig til gode at se danskerne forspise sig på folkekirken, som man ellers ofte gør på buffeter.« Men undersøgelsen viser altså, at danskerne generelt har et tillidsfuldt forhold til deres kirke og sognepræst.

Folk kan og vil bruge kirken og præsten, når det gælder. Når livet brænder på – når det bliver uendelig stort eller truende mørkt. Det er glædeligt, at så mange har tillid til folkekirken og bruger den ved særlige lejligheder. Men når det er sagt, må vi tilføje, at kirken jo også er der hver eneste søndag. For ikke at tale om de store højtid, som er andet og mere end nogle

Jeg vil gerne slå et slag for det, jeg vil kalde det daglige »rugbrødsarbejde«. Det seje slid, som ikke honoreres med overskrifter i avisen eller sendetid på tv. »Det er jo kun Tordenskjolds soldater, som kommer i kirken,« sagde en lidt hånligt. Ja, men hertil er ikke andet at sige, at det også var dem, han vandt krigen med!

kærkomne ekstra feriedage. Og her skal jeg ikke nægte, at jeg gerne så, at disse almindelige gudstjenester havde en større bevågenhed blandt almindelige, folkekirkelige danskere. I forbindelse med det årlige offentlige menighedsrådsmøde med fremlæggelse af regnskab og rapport for det forgangne år skal menighedsrådet også fremlægge planer og visioner for det kommende år. Og mange gode kræfter sættes ind her. Det er godt, og det er nødvendigt med en fortløbende samtale om, hvorfor vi er her, hvad der er vores primære opgave og udfordring netop på dette sted. I nogle sogne laves der fine hæfter, eller der skrives rapporter og målsætninger på sognets hjemmeside – Tak for alle de gode overvejelser og evalueringer af kirkens liv og vækst, som I sender til mig! I arbejder seriøst med opgaven. Det er glædeligt. Men vi ved jo godt, at det ikke alene gøres ved at opstille gode og nødvendige strategier for menighedens liv og vækst. Selvom de er nyttige, så er menighedsråd og præster jo meget bevidste om, at der kan gå for meget ledelsesstrategi i sagen. Hvis vi kun tæller og præmierer det, der i medierne har synlige store tal, ja, hvis vi kun er optaget af at få fat i de store kanoner, dem, vi kan se på tv i Vild med dans eller X-Factor-shows,

så skal vi måske endnu engang minde hinanden om, hvorfor vi er her. Og vi må spørge os selv, om vi absolut skal lave det samme, som alle andre laver.

Jeg vil gerne slå et slag for det, jeg vil kalde det daglige »rugbrødsarbejde«. Det seje slid, som ikke honoreres med overskrifter i avisen eller sendetid på tv. »Det er jo kun Tordenskjolds soldater, som kommer i kirken,« sagde en lidt hånligt. Ja, men hertil er ikke andet at sige, at det også var dem, han vandt krigen med! Og så er der den, med at det kun er de gamle koner, som sidder henne i kirken. Da der var en, som sagde det, kunne jeg ikke svare andet end, at det er nok fordi de er de klogeste! For det er jo sagen. Kristendommen berører os på de punkter, hvor vi har med livsvisdom, erfaring og fordybelse at gøre. Derfor skal vi i virkeligheden ikke være så kede af, at vi ikke – som Superligaen – har et fast kvarter med nyheder hver søndag aften. For det, vi har at gøre med i kirken, er alt andet end »hurtige nyheder«. Men den store udfordring er, hvordan man – for nu at genoptage billedet med buffeten – får flere til at tage ansvar, uden at sætte idealerne om det gode måltid over styr.

Hvordan får vi folk til at elske vores gudstjeneste og vore salmer? Det gør vi ved selv at elske dem og bevæge os derhen, fordi vi ikke kan undvære fællesskabet omkring Guds ord og løfter. Det ord, der sætter mit liv ind i en større ramme, end jeg kan forestille mig.

Forleden fortalte rocksangeren Michael Falch i Kristeligt Dagblad om sin vej ud af misbrug og livslede og ind i kristendommen og livsglæden. Et voksent prøvet menneske, der delte ud af sine dyrekøbte erfaringer. Undertiden skal vi mennesker helt ud i de særlige livssituationer, førend vi ople-

ver livets og dødens alvor, og vi begynder at tænke over meningen med livet. En præst udsendt til Afghanistan kan berette om en langt større lydhørhed, dér hvor livets skrøbelighed er mærkbar. Vi hører om dåb af unge soldater under deres udsendelse til krigszoner, om soldater, der beder præsten om at lære dem at bede fadervor og nogle salmer, der kan holde og bære, når livet gør ondt, og de erfarer, at det ikke er nok at kunne synge i fællesskab: »Vi sejled' op ad åen.« Det er mærkeligt, men de store spørgsmål i livet bliver skærpet, når livet gør ondt. Ofte siger mennesker til os præster: »Ja, jeg kan ikke tro på Gud, når der er så megen ondskab og lidelse i verden. Hvordan tro på en god Gud?« Nej, det synes ikke at give mening. Og så er det alligevel mange gange sådan, at når mennesker for alvor rammes, så er det måske netop dér, hvor nøden er størst, at kampen for et svar om mening melder sig – en kamp på liv og død.

Forfatteren Aksel Heltoft har skrevet en novelle, der hedder »Kælderens«. Handlingen foregår under Anden Verdenskrig. En flok jøder og krigsfanger af forskellig nationalitet er stuvet sammen under kummerlige forhold i en

Hvordan får vi folk til at elske vores gudstjeneste og vore salmer? Det gør vi ved selv at elske dem og bevæge os derhen, fordi vi ikke kan undvære fællesskabet omkring Guds ord og løfter. Det ord, der sætter mit liv ind i en større ramme, end jeg kan forestille mig.

kælder. Her under disse umenneskelige forhold udfører de tvangsarbejde for tyskerne. De holdes nede med vold og terror fra de tyske SS'eres side. En dag opdager en SS-officer, at en af fangerne bærer et par af SS's egne handsker. Hvor har han dem fra? De må da være stjålet. Og nu begynder den ydmygende irettesættelse og afstraffelse. SS-officeren giver sig til at belære fangen om, at det er tyveri. At man ikke må stjele. For hvordan ville samfundet ikke se ud, hvis alle gik rundt og stjal! Dér står han, soldaten, rasede og brølende og tæver løs, imens han belærer en udtæret, frysende krigsfange om, at man altså ikke må stjele.

I novellen sker der det, at medfangerne naturligtvis oprøres i deres indre over den ydmygende behandling, naziofficeren giver krigsfangen. Men de gør ingenting. Deres egen værdighed er frataget dem så dybt, så grundigt, at de lammede ikke kan gøre andet end at stå og se til. Som skyldige i ikke at gribe ind.

Ja, det er en grum, en deprimerende historie. Den har imidlertid en mærkelig slutning, som også skal med. Sådan en slutning, som kun en forfatter og digter kan tillade sig. Der sker det i historien – ganske uformidlet – at Jesus dukker op i den tarvelige og elendige kælder. Alting forandres og forklares – i et øjeblik fyldt af evighedens tyngde og forklarelse. Selv naziofficeren bringes til standsning. Uden at der bliver sagt et ord, ved alle, at ondskabens, at løgnens djævelske mekanisme her bliver brudt. Den standes. Ikke af sig selv. Men udefra, så at sige. I et indgreb. Midt i en menneskelig afmagt, i dette slaveri under mørkets kræfter møder de i et uendeligt øjeblik »noget andet, noget anderledes«. Jesus – som ingen i situationen er i tvivl om, hvem er – går hen til den pryglede russiske jøde, bøjer sig over ham – og fanger hans blik og kysser hans ophovnede ansigt. Midt i lidel-

Det er kristendommens evige glæde,
at Gud selv har vist os, hvem han er,
gennem den korsfæstede og opstand-
ne Jesus Kristus, og samtidig er det en evig
modsigelse af alle de gudsbilleder, vi menne-
sker selv kan finde på.

serne og terroren bliver den elendige set på – med kærlighed. Det tyranni, som ikke kunne brydes op indefra – det blev brudt udefra. Af et blik i uendelig smerte. I kærlighed. Her, vil novellen sige – alene her, i den kærlighed som selv bærer smerten – er den magt, som er stærkere end alle diabolske kræfter.

Så vidt novellen om kælderens. Men det er for mig en stærk fortælling om den kristne tale om Gud. Det er ikke et svar på alle vore spørgsmål og råb efter mening, men det er et guddommeligt løfte rakt os gennem kirkens korsfæstede og opstandne Herre. Selv dér, hvor vi rystes, forfærdes og mangler ord – selv dér vil han være. For os og med os. Sådan taler kristendommen om Gud. Helt anderledes end alle andre religioner. Jesus gør hele forskellen. Michael Falch sagde det netop sådan i det føromtalt interview: De andre religioner har så meget forskelligt – Kristendommen har Jesus. Det gør hele forskellen, sagde han. Det er vigtigt, at vi fører klar tale. Ikke al religion er det samme, sådan som religionskritikere gerne vil have os til at tro. »Vi tror jo alle på samme Gud,« siges det. Nej, vi tror, at der kun er

én Gud, den ene treenige Gud, som vi kun kender fra Jesus Kristus. Det er kristendommens evige glæde, at Gud selv har vist os, hvem han er, gennem den korsfæstede og opstandne Jesus Kristus, og samtidig er det en evig modsigelse af alle de gudsbilleder, vi mennesker selv kan finde på.

Jo, det er godt med visioner og målsætninger, der kan få os til at arbejde på at nå mere ud over rampen, som det hedder. Men vi må ikke glemme det daglige brød, for det er det, der mætter. Besindelsen på, hvorfor kirken er her, og hvad der er dens opgave. Jeg ved, at mange præster knokler for at være til stede i deres sogn, og gør et stort arbejde i forbindelse med samtale omkring dåb, vielse og begravelse. Præster, som sammen med menigheden og de ansatte slider med konfirmationsforberedelsen, med højmesser, baby-salmesang, spaghettigudstjenester osv. Rugbrødsarbejdet har jeg kaldt det – det daglige seje slid, det skriver man ikke glørværdige artikler om, men det er det, der skaber tillid i sognet til præst og kirke. Familiepræsten, der har begravet bedstemor, døbt den lille og viet de unge. En præst fortalte mig om, hvordan hun netop havde fulgt en hel familie gennem de største glæder, viet, døbt de små, men også gennem de største sorger, da den unge far til to små børn får konstateret dødelig kræft og hun må døbe den mindste ved faderens sygeseng, fordi han så gerne vil se sit barn blive døbt, inden han dør. Er det ikke netop det allervigtigste: at være til stede i menneskers liv, få lov til at gå et stykke med på vejen, lytte og tale et ord, der også kan bære en selv i det allertætteste mørke? Nej, du bliver ikke berømt af det. Men i dit sogn bliver du sognets præst – og der er ikke noget finere at være. Jeg tror ikke, at man kan være en ordentlig præst, provst eller biskop, hvis man ikke holder af sit sogn, sit provsti, sit stift. Holder af den store brogede mangfoldighed. Jeg tror, at det er den væsentligste grund til, at så forholdsvis mange svarer, at de har tillid til folkekirken.

Er det ikke netop det allervigtigste: at være til stede i menneskers liv, få lov til at gå et stykke med på vejen, lytte og tale et ord, der også kan bære en selv i det allertætteste mørke?

Fra avisen ved jeg, at der lige har været afholdt Missionskonference på Nyborg strand. Der var bl.a. besøg fra det gamle DDR, fra Greifswald. Professor Michael Herbst fortalte om den meget triste udvikling i de tyske kirker, især i det gamle DDR. I Pommern Stift gik det faktisk ad Pommern til! Medlemstallet var faldet fra 700.000 i 1959 til 97.000 i dag. En katastrofal tilbagegang. Noget af forklaringen på det store frafald skyldes til dels forholdene i DDR-tiden, hvor det kommunistiske styre gjorde alt for at mistænkeliggøre kirken, og hvor det lykkedes at erstatte kirkens ritualer med kommunistiske ritualer. F.eks. var det lykkedes styret at indføre en »Jugendweihe« – en borgerlig konfirmation, som i den grad havde fænet befolkningen, at man valgte kirken fra. Det er et skræmmende billede af kirken fra et gammelt luthersk land, som ligger få timers rejse syd for os. Jeg har selv haft den glæde gennem de seneste år at opbygge en vis kontakt med kirker og universiteter i det gamle DDR. Flere af jer, som er til stede, har været på sognerejser til Luther-byerne Wittenberg og Erfurt. Vi har fået så uendelig meget derfra. Måske er tiden inde til, at vi stiller op med vores støtte til dem i den meget vanskelige situation, de nu står i. Det kan minde os om, at vores kristendom ikke er en privat eller fælles besiddelse, som vi

sådan kan gøre os til gode med. Men at alt er os givet – og vi »har« det kun, idet vi selv giver det bort. Giver det videre.

Førnævnte Michael Herbst fra DDR delte ud af sine erfaringer og sagde, at det havde vist sig, at det, der var mest brug for i kirken i det gamle DDR, ikke så meget var strategier og formålstænkning, men det, der er allermest brug for, er mennesker, der er glade for deres kristentro, og som elsker at dele den med andre.

For at udtrykke kristendommens glæde og dybde og give det videre selv dér, hvor livet synes at være tømt for enhver mening, skal vi have præster, som er teologisk veluddannede. Da kirkeministeren talte om, at det af teologer kan forlanges, at de virkelig kan deres fag og er gode teologer, var det nok det, som gav størst bifald ved kirkeministerens tale for menighedsrådsmedlemmerne på årsmødet på Nyborg Strand. Ja, vi skal have præster og teologer, der kan tale klart om kristendommen i den tid, vi lever i. Præster, som selv er på vej – bestandig optaget af selv at gribe det gode budskab – for at kunne give det videre.

Jeg vil nu vende mig mod de mere kontroversielle ting i den kirkelige debat.

KIRKEN OG DE HOMOFILE

Som alle ved, har et kirkeministerielt udvalg for nylig barslet med en rapport om indgåelse af registreret partnerskab, kirkelig velsignelse og ritualspørgsmål desangående. Det er for det første bemærkelsesværdigt ved den rapport, at et stort flertal af dem, der har udarbejdet den, tager deres udgangspunkt i, at der er forskel på et ægteskab mellem mand og kvinde og

Min egen holdning er, at netop det fremlagte med al tydelighed demonstrerer, at der hersker en stor uklarhed på hele området, og at det – som i alle andre åndelige spørgsmål – derfor ikke kan nytte noget at ville forcere noget igennem under pres

et registreret partnerskab mellem to mennesker af samme køn. Det er endvidere bemærkelsesværdigt, at et flertal i udvalget ikke går ind for indgåelse af registreret partnerskab i kirken. Men når det er sagt, så er der også flertal for at vedtage et ritual, som skal anvendes i kirken ved kirkelig markering i forbindelse med et allerede indgået partnerskab. Endelig er det bemærkelsesværdigt, at udvalget ønsker, at der i et forord – en såkaldt præambel – i selve ritualet står, at præster, som ikke ønsker at benytte ritualen, er fritaget herfor.

Af det, jeg allerede her har omtalt, fremgår, at der mildt sagt ikke hersker enighed angående vurderingen af velsignelsen af et registreret partnerskab. En del har da også allerede udtalt, at de ikke finder forslaget vidtgående nok. De vil have en fuldstændig parallelisering mellem ægteskabet og partnerskabet. Andre mener, at det fremsatte forslag er alt for radikalt, og at det vender sig imod grundlæggende kirkelige og kristne værdier. Min egen holdning er, at netop det fremlagte med al tydelighed demonstrerer, at der hersker en stor uklarhed på hele området, og at det – som i alle

andre åndelige spørgsmål – derfor ikke kan nytte noget at ville forcere noget igennem under pres. Heller ikke selv om diverse pressionsgrupper skubber på. Det er med andre ord tid til besindelse. Den kristne kirke har gennem hele sin historie siden oldkirkens dage haft en meget høj vurdering af ægteskabet. Langt højere end de samtidige skriftreligioner, jødedom og senere islam. Vores reformator Martin Luther citeres ofte for at sige, at ægteskabet er »en verdslig ting«. Det er rigtigt. Men det var altså netop *ægteskabet*, som var det. Det ægteskab, nemlig, som efter samme Luthers mening afspejler en Guds gave til mennesket, en orden, hvori vi skal kunne leve som de syndige mennesker, vi nu engang er. Det var dette gudsforordnede ægteskab mellem en mand og en kvinde, som Luther kaldte en borgerlig eller verdslig ting.

Positivt fortolket kan man vel sige, at rapporten stadig fastholder synet på ægteskabet som en Guds gave. Det nye er især forslaget om et autoriseret ritual, ganske vist med indbyggede hensyn til præsternes frihed. Jeg synes, det er en kunstig situation i forbindelse med autorisationen af et helt nyt ritual i samme åndedrag at sige, at det altså ikke er forpligtende for andre end dem, der vil følge det. Hvis ikke man kan gøre autoriserede ritualer forpligtende for alle, så synes jeg hellere, man helt skulle afholde sig fra at autorisere dem. For derved kommer man til at anerkende og autorisere en dyb uenighed.

For mit eget vedkommende har jeg – som I vil vide – vanskeligt ved at se et ægteskab som andet end et forpligtende forhold mellem en mand og en kvinde. Og jeg kan ikke rigtig se, at der skulle være noget diskriminerende i det, idet jeg fuldt ud anerkender, at den danske stat har åbnet for mulighederne for at indgå registreret partnerskab. Der er blot tale om noget an-

det. Hertil kommer, at der siden 1997 faktisk har eksisteret pragmatiske ordninger, hvor de registrerede par, som måtte ønske det, har haft mulighed for at få en gudstjenestelig markering i forbindelse med registreringen af deres partnerskab.

Der er ikke enighed i bispekollegiet, der er ikke enighed blandt præsterne og menighederne, heller ikke i vores stift. Jeg vil kæmpe for, at hver enkelt præst og menighed hos os fortsat får mulighed for at handle i frihed bundet til sin samvittighed under Guds ord.

PORVOO-FÆLLESSKABET

Og så ganske kort om den danske kirkes tilslutning til Porvoo-fællesskabet. I 1995 var det spørgsmål til høring, om den såkaldte Porvoo-erklæring skulle tiltrædes af den danske folkekirke. Det er kort sagt en samarbejdsaftale mellem den anglikanske (engelske) kirke og en række skandinaviske, lutherske kirker. Efter en høring blandt landets menighedsråd blev forslaget forkastet i Danmark i 1995 – hvorimod de fleste andre lutherske kirker i

Skandinavien og Baltikum tiltrådte. Det Mellemkirkelige Råd har nu besluttet, at også den danske folkekirke skal være med i dette fællesskab med den anglikanske kirke. Det teologiske emne, som diskuteres i den sammenhæng, er navnlig forståelsen af bispeembedet. Bispeembedet er nødvendigt i den anglikanske kirke, hvor det, som i den katolske kirke, føres direkte tilbage til apostlen Peter, hvorimod det ikke på samme måde er essentielt for de lutherske kirker. En luthersk biskop er i grunden en præst med et særligt embede. En anglikansk biskop er langt snarere en slags garant for kirken og dens autoritet. Men nu er det altså alligevel og på trods af åbenlyse forskelle besluttet, at vi skal træde ind i dette fællesskab.

Min helt ærlige mening er, at der nok ikke sker noget særligt ved det. Det er selvstændige kirker, og det vil de blive ved med at være. Vi har haft fuld gensidig anerkendelse af hinandens kirker siden 1956, vi kan frit gå til nadver hos hinanden, og vi anerkender hinandens dåb. Tiltrædelsen af Porvoo-erklæringen tilfører formentlig ikke noget til dette i praksis. Men det havde pyntet gevaldigt, hvis der forud for tilslutningen havde været en offentlig høring.

Den danske folkekirke er en god ordning. Det er ikke en guddommelig ordning, og Vorherre er ikke afhængig af en bestemt institution, men folkekirken er en fin ramme om den kristne menigheds liv og vækst, hvor der er mulighed for den bedste og frieste kontakt med den største del af befolkningen. Jeg hører ikke til blandt dem, der vil nedlægge folkekirken.

Jeg har flere gange tidligere talt om forholdet mellem kristendom og politik. I Danmark skelner vi. Det er en del af vores evangelisk-lutherske arv. Kirken skal ikke drive partipolitik, ikke udtale, hvad den enkelte skal stemme

Jeg vil kæmpe for, at hver enkelt præst og menighed hos os fortsat får mulighed for at handle i frihed bundet til sin samvittighed under Guds ord.

Vores evangelisk-lutherske arv er der al mulig grund til at kæmpe for. Så uanseeligt det end måtte tage sig ud i en mediedomineret tid, så tror jeg ikke desto mindre, at varetagelsen af denne arv bedst sker derved, at vi trofast samles søndag morgen om evangeliet og lovsangen.

på, men sætte fri til selv at tage ansvar for at have hørt evangeliet. Vi skal handle som dem, der har hørt og vil lade os bevæge af det, vi har hørt. I Danmark har kristendommen haft meget stor indflydelse på uddannelse og velfærd, respekten for det enkelte menneskes værd, værnet om den svage. Det er aftryk sat af kristendommen. Kristendommen har altid indskærpet ansvaret for medmennesket og pligten til at beskytte de svageste. Ja, kristendommen har i mere end 1000 år været med til at forme danskernes syn på den enkeltes ret og frihed og værdi. Vores evangelisk-lutherske arv er der al mulig grund til at kæmpe for. Så uanseeligt det end måtte tage sig ud i en mediedomineret tid, så tror jeg ikke desto mindre, at varetagelsen af denne arv bedst sker derved, at vi trofast samles søndag morgen om evangeliet og lovsangen.

HELSINGØR STIFT

Når disse ting er sagt, så kan vi til slut nærme os det mere lokale og konkrete. Helsingør Stift er på mange måder et privilegeret stift. Stor pionerrånd hersker her. Mange nye kirker er der blevet bygget ved ihærdige men-

neskers anstrengelser. Stiftet er udbygget. Vi har meget at glæde os over, nu hvor vi nærmer os stiftets 50 års jubilæum, som finder sted i januar 2011. 30 nye kirker er der blevet bygget, flere er blevet udvidet, sognegårde og præstegårde er blevet bygget og udvidet. Der er gang i den! Man går effektivt og kreativt til værks. Sådan som man f.eks. i Villabyerne, det lokale blad for Gentofte kommune, kunne læse om Dyssegårds kirkes byggeprojekter. Der stod, at man ville bygge en ny flugtvej ved alteret. Den havde jeg ikke set komme. Men ideerne står i kø her i stiftet.

Der har været befolkningstilgang. Der er store sogne med flere end 20.000 indbyggere, og så er vi privilegeret med rigtig mange ansøgere til præsteembederne. Hvor andre stifter kan have vanskeligt ved at tiltrække kvalificerede ansøgere, så kan vi glæde os over altid at have velkvalificerede ansøgere til ledige embeder (30-60). 22 nye præster er blevet ordineret siden sidste landemode. Vi har mange og dygtige menighedsrådsmedlemmer og ansatte ved kirkerne i stiftet.

Det kræver samarbejdets ånd. For, som I ved, hvor to mennesker kommer sammen, er der mindst tre forskellige meninger – din, min – og den rigtige! Det kan derfor ikke altid undgås, at gemytterne kommer en smule i kog. Men i betragtning af, hvor mange mennesker vi her er sammen, og hvor store ting vi er sammen om, så synes jeg ærlig talt, at det går helt godt. Man kan ikke tvinge folk til at elske hinanden på arbejdspladsen. Men man kan forvente, at aftaler og regler holdes. Som en dygtig murer sagde til mig, da han skulle støbe vores badeværelsesgulv: Det skal jo være professionelt! Det skal det også i kirken. Vi har meget at være glade og taknemmelige over. Der er grund til at være ydmyg og taknemmelig over at leve i denne salige tid, hvor vi kan høre Guds hellige evangelium, som det hedder i en

af vore uforlignelige gudstjenestebønner. Og som sagt: Den kærlighed til kirken skal vi ikke karrigt beholde for os selv.

Tak til jer alle. Til provsterne for jeres store og loyale arbejdsindsats. Tak til provst Eigil Saxe for gudstjenesten i dag, tak til domprovsten for hjælpen med tilrettelæggelse af dagen i dag, til domkirkens personale, til domorganist Bo Grønbech. Tak til personalet ved stiftskontoret: 12 mennesker til at varetage den daglige administration. Bare på præstesiden har der været 70 ansættelser og flytninger i stiftet. I modtager dagligt mange henvendelser og har især meget oplysningsarbejde med de nye overenskomster. Tak for jeres slid for at få det hele til at gå. Ny stiftamtmand, Niels Preisler, som

ikke kunne være her i dag, men som har skrevet den første lørdag i oktober i kalenderen fremover. Stiftets 50 års jubilæum fejres søndag den 16. jan kl. 14. Der sendes invitationer ud, og dronningen er inviteret. Tak til alle udvalgsmedlemmer, til stiftsrådet og omsorgen for hele stiftets ve og vel. Tak til stiftets konsulenter. Og til jer alle, ansatte, menighedsrådsmedlemmer og præster. Det kan ikke værdsættes nok, at I så beredvilligt giver af jeres tid og liv for kirken.

Tak til jer alle for jeres kærlige omsorg – også selvom vi ikke kan være enige i alt, glæder jeg mig dagligt over samarbejdet i dette dejlige stift. Så fremad da i Jesu navn!

Der er grund til at være ydmyg og taknemmelig over at leve i denne salige tid, hvor vi kan høre Guds hellige evangelium, som det hedder i en af vore uforlignelige gudstjenestebønner.

Prædiken ved Landemodegudstjenesten

*i Skt. Olai Kirke, Helsingør, den 2. oktober 2010
over Johannesevangeliet 15,1-11
(Prædiketekst til 18. søndag efter trinitatis)*

Solstråler spiller i morgendisen. Vi sidder alene i solen og drikker en kop te. Vores gæster og store børn sover stadig – alt ånder fred og ro. Charlotte – min kone – og jeg taler om lykken og stilheden – om denne dejlige plet, vi har i Sverige, hvor rådyr græsser og harer springer i hegnet. Jeg fortæller undervejs, at jeg aftenen i forvejen er kommet godt i gang med en af Agatha Christies kriminalromaner om livet i en idyllisk engelsk landsby. Og om hvordan idyllen bliver brudt...

I kirkens rum er der højt til loftet! Prøv selv at mærke efter: Det er de store ord i livet, vi får lov at lytte til. Det er den store musik – også i bogstavelig forstand – vi lægger ører til her i kirken.

*Af provst Eigil Saxe,
Lyngby Provsti
Foto: Gitte Müller*

Som indgangssalme sang vi i dag Salmebogens nr. 2 »Lover den Herre«. Med store ord og stærke billeder på det at være menneske udtrykker vi glæden ved livet. Glæden over livet. Vi sættes ind i den dybe sammenhæng med vores ophav, Livets Gud.

Grundstemningen i gudstjenesten er glæde. I sin bog om Glæden peger Helmut Friis på, at lovsang udtrykker den ubetingede tilslutning til livet. Ikke kun delvist og tvetydigt og på visse betingelser. Derimod entydigt som et ja-og-amen til livet som helhed og ikke blot den del, der passer mig. I dåben bydes vi velkommen til verden – ikke på bestemte vilkår, men netop uden betingelser. Vi har imidlertid lettere ved at se verden i skuffelsens end i taknemlighedens lys. Alskens ulykker, sygdom og krig har vi fantasi til at forestille os, men ikke skønhed og glæde. Bibelen tegner billedet af verden omvendt, skriver Friis. Med billeder fra Skabelsens morgen tegnes en vision af skønhed uden grimhed, glæde uden sorg. Den fuldendte glæde, glædens fuldkommenhed. Den fuldkomne glæde.

Jesus lægger sin hånd på dørhåndtaget. Det er Skærtorsdagaften. Jesus er ved at tage afsked med sine venner. De skimter kun svagt, hvad der er på færde, og hvad der er i vente udenfor i mørket på den anden side af dør-tærsklen. Den åbne dør fører Jesus til korset og korsfæstelse. Hér på dør-tærsklen lyder hans kærlige løfte og indtrængende opfordring: »Jeg er vintræet, I er grenene.«

I dåben bliver vi som nye grene sat ind på det vintræ. Jesus taler om en samhørighed mellem ham selv og hans disciple. En nærhed og afhængighed, en gensidighed og samhørighed. Han bruger billeder, som fortæller om en kærlighed og glæde, der vokser frem mellem ham selv og hans disciple.

Med disse billeder skabes der rum for et sprog. Det er et sprog, som mennesker, der elsker hinanden, benytter sig af – bønnens sprog.

Med disse billeder skabes der rum for et sprog. Det er et sprog, som mennesker, der elsker hinanden, benytter sig af – bønnens sprog.

For nylig reflekterede en journalist i Weekendavisen over sit forhold til religion og autoritet: Jeg klarer livet selv og har ikke brug for nogen eller noget! Journalisten peger på, at den anti-autoritære bølge havde noget på hjerte og var et berettiget oprør mod autoriteterne. Men samtidig gjorde den os blinde og døde for religion som sådan, påstår han.

Den forestilling er grundlæggende i det moderne menneskes tilværelsesprojekt: Vi har ikke brug for hjælp fra andre. Hverken fra Gud eller mennesker. Den tilgang til tilværelsen gør mennesker usikre over for det at bede. Hvad nytte er det til? spørger vi. Gør det nogen forskel? Usikkerheden knytter sig især til kristen bøn og bøn i kirkens rum.

Når vi oplever krise og død i vores nærmeste omgivelser, ved vi sjældent, hvad vi skal gribe fat i. Det kan i disse situationer være svært at finde sprog

til bøn. Hvad enten det er et sprog, der høres med øret eller kun opfattes med hjertet. Men ikke desto mindre er bøn livsvigtig – for os som mennesker i dag. Bøn er vores mulighed for at undgå at blive afstumpede. Vores chance for at blive hele mennesker. Ikke i et snuetag eller ved mystiske øvelser. Men fordi vort liv gennem bønnen står på tærsklen til glæden og åbnes for Livets Gud. Bøn er vores mulighed for at undgå resignation og stilstand. Også når vi oplever skæbnesvangre tilskikkelser i tilværelsen, tror jeg.

Gud går *ikke* rundt med hånden på gressaksen – eller motorsaven for den sags skyld.

Jesus udfordrer vores billeder af Gud. Han bruger billeder om Gud, der knytter til ved organisk liv og sammenhæng: »Skilt fra mig kan I slet intet gøre,« siger han.

Jesus lægger selv krop til kærligheden. En kærlighed, der bedst kan beskrives som et sted, et rum, en åben plads, hvor vi kan leve. Et sted, hvor vi kan ånde frit og udfolde os. Kærligheden hedder Kristus. I hans nærvær, i kærlighedens rum og på kærlighedens gårdsplads, kan vi leve. Uden ham til at fastholde kærligheden som vort livs inderste mening kan vi intet stille op mod angsten, usikkerheden og tvivlen. I kærlighedens rum rækker mennesker hånden ud og beder. Beder en anden om hjælp, om nærvær. Vi rækker hånden ud og retter vores bøn mod Gud eller mod et menneske. Ikke et enten-eller, men et både-og.

Åbningen over for Gud i bøn skaber åbning over for mennesker omkring os. Afvisningen af et andet menneskes bøn til os, er en afvisning af Gud i vort liv.

Men gør kærligheden ikke bønnen overflødig? Kommer kærligheden ikke bedst til udtryk i tavs overensstemmelse mellem de elskende? Og bevises den andens kærlighed ikke netop ved, at han eller hun kan læse mine tanker – uden ord, uden handlinger?

Eller lever kærligheden af bøn? Kommer kærligheden ikke lige præcis til udtryk i bønnens ord og handlinger? Jeg ser, vi i dag oplever, at der vokser en ny forståelse af bønnens ord og form frem. Her synes det muligt, at den ydre rituelle form bærer et indhold, der taler sandt om vort menneskeliv. Set i det lys får et af kristendommens centrale ritualer – dåben – en anden

,

Bøn er vores mulighed for at undgå at blive afstumpede. Vores chance for at blive hele mennesker. Ikke i et snuptag eller ved mystiske øvelser. Men fordi vort liv gennem bønnen står på tærsklen til glæden og åbnes for Livets Gud.

Hans ord er ikke ord i gængs forstand.
Mine ord, vore ord er bare ord. Men
Hans ord er vævet sammen med liv –
Hans liv. Og Hans ord skaber liv og nær-
hed, samhørighed og fællesskab. Mellem ham
selv og hans disciple. Mellem mennesker ind-
byrdes.

og dybere betydning end en borgerlig navngivningsceremoni for det lille barn. Dåben som menneskers tak til Livets Gud og Skaber. Dåben som en bøn om at blive bevaret i sin udgang i livet og i sin indgang tilbage til Livets Gud. I liv og i død.

Med dåben får vores bøn en ydre form. Fordi vi erfarer, at det hele ikke kan leve i kraft af vores fantasi og indre følelsesliv. Når vi beder, søger vi netop at få vores ydre tilværelse og vort indre liv til at hænge bedre sammen. Uden bøn størkner håbet om denne sammenhæng.

Som mennesker lever vi i det daglige med en erfaring af at være spændt ud mellem adskillelse og samhørighed. Kan Jesu ord her i Johannesevangeliet om spændingen mellem samhørighed og adskillelse kaste nyt lys ind over vores liv?

Jesus taler nemlig ikke kun om samhørighed, men også om adskillelse. Om grenen, som ikke bærer frugt, fordi den i sig selv mangler træets saft og

kraft. Om grenen, der fjernes, fordi den ikke bærer frugt. Om grenen, som kastes væk og visner, fordi den er død.

Jesus taler alvorligt om adskillelsen. Adskillelsen bliver hans egen erfaring som menneske – endog adskillelsen fra Gud. På korset spørger han: Hvorfor har du forladt mig, Gud? Igennem hele sit liv, ja, helt ind i døden og på den anden side af døden erfarer han livets grundlæggende spænding: gennem adskillelsen møder han sin afhængighed af Gud. Uden Gud kan Jesus slet intet gøre.

Adskillelse er en smertefuld virkelighed at opleve for mennesker, der mister en, de har kær. Sorgen er en kærlighed, man ikke kan komme af med. Smerten opleves ofte for stor. For mange bliver det nemmeste at holde smerten på afstand.

Vi søger det idylliske og smertefrie liv – ligesom den dejlige sommermorgen i Sverige, hvor Charlotte og jeg sad og drak vores te. Her skete intet mord – men kort efter var morgenteen drukket, og Charlotte kom let oprevet ud i solskinnet: Der var krise! Ak ja, træerne vokser ikke ind i himlen. I kælderens lå en stor brun masse. Kloakken var stoppet...

Jesus taler om samhørighed. Om en samhørighed, der hænger sammen med det ord, han allerede har talt til os. Tilgivelsens ord. Kærlighedens ord. Nådens ord. Fredens ord.

Hans ord er ikke ord i gængs forstand. Mine ord, vore ord er bare ord. Men Hans ord er vævet sammen med liv – Hans liv. Og Hans ord *skaber* liv og nærhed, samhørighed og fællesskab. Mellem ham selv og hans disciple. Mellem mennesker indbyrdes.

Hans ord til os fortæller om en tilgivelse og et nærvær i vores liv. Det erfarer vi, når vi samles til nadver: Det nærvær og fællesskab synliggøres af hans eget legeme og blod i brødet og vinen.

Kærlighed er handling. Hans handling, hans gerning for os. Og kærligheden er samtidig en udfordring, et krav, et bud. »Du skal elske,« sagde den franske klunser og katolske munk Abbé Pierre skarpt. Fordi Gud bliver i os ved at kærligheden finder krop i vort liv.

Evangelisten Johannes udfordrer os til at have tillid til Jesu ord om relationen mellem ham selv og os. Gud er som en vingårdsmand, der i kærlighed

tager hånd om hver enkelt gren på dette livstræ – at vi dog må suge saft og kraft fra stammen: Jesus Kristus.

I dåben bliver vi – som vi siger det med et billede – indpodet i ham, som en gren podes ind på et livstræ. I liv og død hænger du på ham. I livet og i døden hænger du *sammen* med ham.

Må Herren bevare din udgang og din indgang fra nu af og til evig tid! Amen.

’

Gud er som en vingårdsmand, der i kærlighed tager hånd om hver enkelt gren på dette livstræ – at vi dog må suge saft og kraft fra stammen: Jesus Kristus.

Anders Kristensen med sine to døtre Ida og Karoline. Ida og Karoline har begge tidligere sunget i Gentofte-Jægersborg kirkers Børne- og Pigekor

Helsingør Stift i 50 år

PERSONLIGT TILBAGEBLIK

Indtil for 50 år siden omfattede Københavns Stift de nuværende stifter København, Helsingør, Grønland og Færøerne, og det var nærmest umuligt for én biskop at løfte arbejdsbyrden og etablere nær kontakt med præster og menigheder i et stift med så stor geografisk udstrækning. At biskoppen i København skulle aflastes, og at Københavns Stift var for stort, var der ikke mange meninger om.

Danmark havde smidt paven ud mere end 400 år tidligere, og biskopperne havde heller ikke for 50 år siden en magt, der kunne give større dønninger i Folketinget eller i den landspolitiske debat i det hele taget. Der var alene tale om en justering af den kirkelige inddeling for at fordele arbejdsbyrden bedre. Men for det nye stift havde ændringen selvsagt meget stor betydning.

Min egen far, der var præst i Sions Kirke på Østerbro, og flere af hans kolleger gik ind for en tredeling af Københavns Stift med Grundtvigskirken som domkirke i et omegnsstift.

*Af Birthe Rønn Hornbech
Kirkeminister siden 2007
Formand for Folketingets kirkeudvalg
1990-2007 – bosiddende i Helsingør
Stift siden stiftets oprettelse.*

Selv født i 1943 og med hyppig gang hos min morfar og mormor, der boede skråt over for (med daværende stavemåde) Sct. Olai Kirke i Sct. Olai Gade 37 og med størstedelen af familien bosiddende i Helsingør, var jeg meget optaget af, at genboen, der ragede op i synsfeltet bag gadespejlet, og hvis klokke jeg elskede at lytte til, ikke mindst når der blev kimet påskelørdag, skulle være domkirke. Ikke mindre optaget var jeg af, at Helsingør skulle være domkirkeby. Min morfar snedkermester Oscar Kryger var byrådsmedlem og formand for menighedsrådet i Sct. Mariæ Sogn, og byen var ikke større, end at jeg som barn og ung var lige fortrolig med kirkelivet, præster og det øvrige personale og mange af menighedsrådsmedlemmerne i begge sogne. Mange var nære venner af min familie, og jeg har i hjemmet i »Olaigade« blandt mange mødt provst Isager, biskop Leer Andersen og Domprovst Nepper-Christensen samt adskillige menighedsrådsmedlemmer som Erik Lau Larsen og Laurits Jensen og den mangeårige kordegn Aage Christensen ikke at forglemme.

Min morfars snedkerværksted leverede i masser af år stole til begge kirker, og min morbror snedkermester og arkitekt Svend Kryger berettede i sine sidste leveår om, hvordan han til brug for restaureringsarbejder i Sct. Olai Kirke i efterkrigstiden under rationeringen og før pasunionens indførelse måtte smugle metalbeslag fra Helsingborg til Helsingør til brug ved reparationen af stolestaderne i kirken.

STIFTETS OPRETTELSE

Af Kirkeministeriets arkiver fremgår det, at Kirkeministeriet i 1958 nedsatte et udvalg, der skulle overveje, om der burde gennemføres en stiftsdeling. Københavns Stift havde lige så mange indbyggere som hele Sjællands Stift havde haft ved den forrige stiftsdeling på Sjælland i 1922. Nedsæt-

At der allerede ved lovforslagets fremsættelse har været flere meninger om stiftets navn og domkirkens placering kan man læse af Bodil Kochs skriftlige fremsættelsestale. Bodil Koch har været helt klar over, at mange lokale følelser var indblandet.

telsen af udvalget var frugten af en længere diskussion. Dertil kom, at 80 pct. af stiftets præster havde underskrevet en henstilling til Kirkeministeriet om, at der gennemførtes en stiftsdeling i forbindelse med biskop Fuglsang Damgaards afgang på grund af alder. I ministeriets skrivelse til det udvalg, der nedsattes, fremhæves det, at udvalget skal løse sin opgave ikke blot med »den nuværende situation for øje, men også under hensyntagen til den udvikling, der kan ventes i en nærmere fremtid.«

Fra Helsingør deltog førnævnte Laurits Jensen i udvalgets arbejde. Udvalget gennemgik forskellige muligheder for at ændre på stiftsgrænserne i København, Roskilde og Lolland-Falsters Stifter. Nogle af overvejelserne var kendt fra den tidligere stiftsdeling. Alle muligheder for at nøjes med en ændring af stiftsgrænserne uden oprettelse af et eller flere nye stifter blev opgivet af udvalget.

Udvalget afgav betænkning den 25. januar 1960. Ønsket om, at Københavns biskop skulle få mere tid til at besøge både Grønland og Færøerne

spillede en væsentlig rolle for udvalgets overvejelser. Udvalgets forslag betød, at Københavns Stift ud over at afgive omegnskommunerne og Nordsjælland tillige skulle afgive de daværende Nordøstre og Nordvestre provstier. På den måde ville et nyt Kronborg-Bispebjerg Stift bane vejen for, at Grundtvigskirken kunne blive domkirke i det nye stift. Med en sådan deling ville man med udvalgets ord opnå at få »det gamle stift delt i noget nær lige store dele for så vidt angår befolkning, kirker og præster.« På den måde ville Københavns biskop blive frigjort for hovedparten af det meget omfattende arbejde, som udvalget forudså der ville være forbundet med opførelse af nye kirker, sogneudskillelser samt oprettelse af nye præsteembeder. At Københavns biskop i vore dage må anvende mange ressourcer på forhandlinger i forbindelse med nedlæggelse af præsteembeder og sammenlægning af sogne mv., indgik slet ikke i udvalgets forestillingsverden.

Det gik dog ikke helt som udvalget havde indstillet til ministeren, selvom ministeren stort set holdt sig til udvalgets forslag. Kirkeministeren var den drevne politiker Bodil Koch. Hun var i tidnød, for forslaget hastede, da Københavns biskop H. Fuglsang Damgaard skulle fratræde på grund af alder den 1. august 1960. Forslaget skulle altså igennem Folketinget inden Grundlovsdag, hvor Folketingssamlingen i realiteten sluttede.

Bodil Koch har næppe nået at tage hverken folketingspolitikere eller det kirkelige bagland i ed, inden hun godt tre uger efter offentliggørelsen af betænkningen, den 18. februar 1960, i Folketinget fremsatte forslag til »Lov om deling af Københavns Stift og oprettelse af et nyt bispeembede.«

At der allerede ved lovforslagets fremsættelse har været flere meninger om stiftets navn og domkirkens placering kan man læse af Bodil Kochs skriftlige fremsættelsestale. Bodil Koch har været helt klar over, at mange lo-

kale følelser var indblandet. Hun har derfor klogt og ret usædvanligt ladet dette afspejle sig i lovforslagets skriftlige fremsættelse.

Ministeren åbner i sin skriftlige fremsættelse dels for muligheden af, at der kan komme en senere stiftsdeling, og nævner, at fremtiden således ikke kan være bundet af navnet på stiftet. Derved forsøger hun selv at dæmpe op for en mulig kritik af, at hun har så travlt.

Førstebehandlingen af lovforslaget fandt sted den 24. februar. Partierne Venstre og Konservative stillede med to ordførere med præstee erfaring fra København, nemlig Venstres ordfører Poul Hartling, der i en periode var præst ved Lukasstiftelsen og senere rektor for Zahles gymnasium, og den konservative Gottschalk-Hansen, der i mange år var præst ved Garnisons Kirke.

Begge ordførere var betænkelige ved en ordning med Grundtvigskirken som domkirke og dermed en deling af Københavns kommune i to stifter og med to domkirker. Poul Hartling refererede til bemærkninger i dagspressen om, at Grundtvigskirken som domkirke kunne betyde, at biskoppen så skulle være grundtvigianer. Et synspunkt han fandt helt hen i vejret. Gottschalk-Hansen støttede Hartling med en munter bemærkning om, at det så måtte betyde, at Københavns Domkirke, der jo bærer navnet Vor Frue altid skulle have en kvindelig biskop. Han anførte, at han intet havde imod kvindelige biskopper, men dog som Hartling fandt, at kirkens navn ikke skulle bestemme valget af biskop.

Folketingets kirkeudvalg afholdt officielt fem møder. Da udvalget afgav betænkning med henblik på sagens fremme i folketingssalen, var imidlertid både Kronborg-Bispebjerg stift og Grundtvigskirken som domkirke forsvun-

det. Der var derimod fremsat ændringsforslag, så Helsingør Stift blev stiftets navn, og Skt. Olai kirke i Helsingør blev domkirke. At der efter førstebehandling i Folketinget ud over de officielle fem møder i Folketingets kirkeudvalg har været underhåndsforhandlinger mellem minister og i hvert fald VK-ordførerne kan man læse ud af betænkningen. Forslaget om at stiftet bliver omdøbt til Helsingør Stift, og domkirken blev placeret i Helsingør, er nemlig officielt fremsat af ministeren selv.

Bodil Koch har ligesom ministre efter hende naturligvis foretrukket i enighed med Folketingets kirkeudvalg selv at fremsætte det ændringsforslag, som kirkeudvalget ønskede. Dermed har hun i udvalgsbetænkningen sikret sig hele udvalgets opbakning. Den 2. juni, altså i sidste øjeblik lige før Folketingets sommerferie, vedtog Folketinget det endelige lovforslag, der blev stadfæstet af Kongen den 10. juni 1960.

Min morfar var i 1960 medlem af Folketinget og sad i Folketingets kirkeudvalg og står som underskriver af udvalgsbetænkningen. Han var en glad mand, den dag loven blev vedtaget, og som barnefødt og med hele sit liv

Den 2. juni, altså i sidste øjeblik lige før Folketingets sommerferie, vedtog Folketinget det endelige lovforslag, der blev stadfæstet af Kongen den 10. juni 1960.

Med de to biskopper har Helsingør Stift skrevet sig ind i historien ved først at vælge en salmedigter, der har præget både stiftets liv og Den Danske Salmebog med sin digtning, og derefter at vælge Danmarks første kvindelige biskop.

levet i Helsingør og som menighedsrådsformand i Skt. Mariæ sogn i en menneskealder var han aldrig i tvivl om, at domkirken skulle ligge i Helsingør, og at det nye stift skulle opkaldes efter Helsingør by, som har spillet en væsentlig rolle i Danmarks og Nordens Historie. Kronens tilstedeværelse afspejles i stiftets tre vidunderlige slotskirker. Helsingørs og Sundtoldens historie og den rigdom, skatteopkrævningen medførte, afspejler sig i det rige inventar i den nuværende domkirke. Nævnes skal tillige, at Helsingør også efter reformationen har kunnet tillade sig den luksus, at bibeholde det prægtige Sct. Mariæ Kloster som sognekirke. Stiftets historie læses endvidere ud af de mange, middelalderlandsbykirker. Befolkningsudviklingen aflæses af antallet af nyere kirkebygninger i de yngre købstæder og i de kirkebygninger, der er blevet opført inden for de sidste 50 år.

Loven om Helsingør Stift nåede som nævnt at blive vedtaget inden Folketingets ferie, og senere på året fandt bispevielsen efter datidens skik sted i Københavns Domkirke. Helsingør Domkirke blev altså snydt for bispevielsen af sin første biskop J.B. Leer Andersen. Siden er skikken med, at alle

bispevielser skal ske i Københavns Domkirke, heldigvis ændret, og både Johannes Johansen og Lise-Lotte Rebel er bispeviet i Helsingør Domkirke. Med de to biskopper har Helsingør Stift skrevet sig ind i historien ved først at vælge en salmedigter, der har præget både stiftets liv og Den Danske Salmebog med sin digtning, og derefter at vælge Danmarks første kvindelige biskop.

STIFTETS UDVIKLING OG FREMTID

Det ses af debatten i Folketinget om oprettelsen af Helsingør Stift, at både minister og flere ordførere havde en forventning om, at fremtiden ville indebære en yderligere deling af Københavns Stift, som Poul Hartling ligefrem gættede på kun ville lade vente på sig i fem år. Stiftsdelingen har imidlertid aldrig har fundet sted, og en deling forekommer ikke aktuel i dag, selvom Helsingør Stift er vokset betydeligt, og Københavns Stift er blevet mindre bl.a. på grund af udskillelsen af Grønland og Færøernes stifter.

Der synes ikke inden for en længere årrække at være udsigt til ændringer af Helsingør Stifts geografiske udstrækning, selvom befolkningstallet specielt på Københavns Vestegn er mangedoblet siden stiftets oprettelse. Hvor der før var store landbrug og næsten ingen kirker og kun få mennesker, ligger nu byggerierne Brøndby Strand, Ishøj Strand, Avedøre Stationsby, Tåstrupgård og Albertslund som hele byer. Andre byggerier kan føjes til, og det har manifesteret sig i markante ændringer i den kirkelige inddeling her på Vestegnen, hvor jeg selv har boet siden 1963 og fulgt nybyggeriet af adskillige kirker og sognedeling i området.

Som kirkeminister har jeg som følge af befolkningsforskydningerne i hele landet i samarbejde med landets biskopper foretaget ændringer af den gam-

le tildeling af præstestillinger. Beregningen af ændringerne har selvsagt haft andet end befolkningsændringer som parametre. De største justeringer har der været behov for i Helsingør Stift. Ved den største omfordeling i mange år får Helsingør Stift over de kommende år 13.3 ekstra præstestillinger. Roskilde får 7.6, og Aarhus Stift 5.3. Resten af stifterne må afgive præstestillinger. København skal afgive 7.2 præst.

Der er langt fra opfattelsen af bispeembedet i katolsk tid til nu. Biskopperne havde i katolsk tid magtbeføjelser, som ikke er forenelige med det lutherske embedssyn. Kirkeordinansen fra 1539, der ikke blev ændret i forbindelse med statskirkens overgang til folkekirke med Grundlovens indførelse 1849, foreskriver, at hvert stift skal have en superintendent (biskop) og en provst i hvert herred som medhjælper.

Selvom den praktiske udførelse af det biskoppelige tilsyn i stifterne er meget anderledes i dag end for både 400 år siden og for 50 år siden, da Helsingør Stift blev oprettet, ændrer det ikke ved det principielle. Det er fortsat biskoppen, der fører tilsyn med præster og menigheder. Provsterne er medhjælpere og udøver også et vist tilsyn, men efter biskoppens delegation. Provstens mere centrale stilling i det daglige folkekirkeliv ændrer ikke på, at det er biskoppen, der er den øverste gejstlige myndighed, og at bispeembedet er personligt. Til gengæld er biskoppen kun øvrighed i sit eget stift. Biskopperne udgør ikke et kollegium, der kan træffe forpligtende beslutninger for alle biskopper.

Den enkelte biskops beføjelser og pligter skal kunne udledes af den kirkelige ret. I vort folkestyre er det til syvende og sidst den ansvarlige minister, der kan drages til ansvar over for lovgivningsmagten, Folketinget.

Johannes Johansen, salmedigter og biskop i Helsingør stift 1980-1995

Jeg betragter biskopperne som vigtige teologiske rådgivere for mig, og selvom det ikke er nedfældet i nogen lov, og heller ikke skal stå nogen steder, spiller de regelmæssige bispesamråd med åbne drøftelser en stor rolle for mine egne beslutninger og for arbejdet i Kirkeministeriet.

Det anføres undertiden i debatten, og det er som regel kritisk ment, at vi har en bispekirke. Det har vi ikke. Biskopperne kan ikke forpligte Den Danske Folkekirke i konkurrence med Folketing og ministerium. Internationale aftaler eller aftaler med udenlandske kirker, som en biskop indgår, er uden retlig virkning og kan hverken forpligte lovgivningsmagten eller andre biskopper eller menighedsrådene. Det er Folketinget, der fastsætter lovgivningen og ingen myndighed uden for Folketinget uden de myndigheder, der f. eks. som ministre er tillagt bemyndigelse fra Folketinget, kan agere retligt.

Med bispevalglovens ændringer er kirkeministerens indflydelse på bispevalgets udfald minimeret til at være næsten ikke eksisterende. De stemmeberettigedes myndighed er vokset tilsvarende. Biskoppen skal undertiden rådføre sig med det lokale stiftsråd. Folketinget har ikke ønsket, at biskoppen skal være valgt formand for landets stiftsråd.

Bispeembedet er ikke et særligt præsteembede. Der er kun ét præsteembede, og det understreges klart i bispevielsesritualet, at biskoppen indvies efter reformatorisk skik og til en tilsynsgerning, men ikke til et særligt bi-

speembede og slet ikke til et embede, der som i Sverige og i en række andre kristne kirker kan føres ubrudt tilbage til apostlenes første dage. Der skete et brud på den apostolske succession ved reformationen i Danmark. Den reformatoriske opfattelse af præsteembedet og den manglende tilstedeværelse af et særligt bispeembede betyder, at vi i Danmark og i andre lutherske kirker ikke går så meget op i, hvem af de døbte, der knæler ved siden af os ved alterbordet. Alterbordet er åbent for alle døbte, der ikke har stillet sig uden for folkekirken, medens lutheranere bliver afvist fra modtagelsen af nadverens sakramente i f.eks. den danske katolske kirke.

Selvom lutheranere altså teologisk slet ikke tillægger bispeembedet en betydning, som katolikkerne, og vi tværtimod fyrede alle biskopper (men ikke præster) ved reformationen, er biskoppens betydning og stiftets betydning på andre områder vokset. Den megen lovgivning og kravet om, at folkekirken lever op til alle mulige standarder i samfundet om økonomi, arbejdsmiljø, efteruddannelse, miljø og meget andet betyder, at både biskopper og de kirkelige interesseorganisationer og ikke mindst menighedsrådsforeningen i disse år løber ud og ind af Kirkeministeriet. Vi har i Kirkeministeriet brug for den nære kontakt og gensidige dialog med baglandet. Jeg betragter biskopperne som vigtige teologiske rådgivere for mig, og selvom det ikke er nedfældet i nogen lov, og heller ikke skal stå nogen steder, spiller de regelmæssige bispesamråd med åbne drøftelser en stor rolle for mine egne beslutninger og for arbejdet i Kirkeministeriet.

Med den stigende regelfastsættelse og de stigende krav til det at være folkekirke er det helt nødvendigt, at vi i Kirkeministeriet betragter os selv som et dialogforum og som katalysator og hele tiden sikrer, at der træffes de bedste beslutninger i og for folkekirken. Livet og opgaverne i folkekirken

Omdrejningspunktet i Den Danske Folkekirke er fortsat sognet, sådan som det omhyggeligt er understreget for eksempel i bemærkningerne til loven om stiftsråd. Men vi er ikke en kongregationalistisk kirke med 2.000 frimenigheder.

udvikler sig løbende. Ikke fordi evangeliet skal følge med tiden, men fordi evangeliet skal forkyndes ind i tiden. Det er noget ganske andet end for 50 år siden og for 450 år siden, og udfordringerne er ganske anderledes end dengang, man kunne tage det for givet, at hjem og skole sørgede for den kristelige oplæring, og ethvert præsteembede i sig selv var en autoritet. Der kræves meget af biskopperne i dag. Der lander langt flere, også administrative sager, på stiftets bord. Men selvom mange sager kan ordnes af stiftspersonalet, er bispeembedet, som det allerede blev understreget i betænkningen fra 1960, stadig et meget personligt embede. Og alt andet lige betyder flere regelsæt og moderne borgeres krav over for autoriteterne også mere arbejde for biskopperne.

Omdrejningspunktet i Den Danske Folkekirke er fortsat sognet, sådan som det omhyggeligt er understreget for eksempel i bemærkningerne til loven om stiftsråd. Men vi er ikke en kongregationalistisk kirke med 2.000 frimenigheder. Vi er en folkekirke, der holdes sammen om den fælles opgave det er at forkynde evangeliet og forvalte sakramenterne og afvikle de kirkelige handlinger og oplære menigheden i kristendom og i det hele taget sørge for sognets liv og vækst. At sognet er omdrejningspunktet, er også demonstre-

ret ved, at menighedsrådene har fået tillagt mere og mere kompetence i den stadig mere decentraliserede folkekirke.

Samtidig med, at lovgiverne har tillagt sognene mere selvstændighed, er verden ændret. Folkekirkens medlemmer stiller større krav til at kunne få betjening ved den kirke, de selv bestemmer sig for. Der skal være aktiviteter på højt niveau. Præsterne skal dygtiggøres ved teologisk efteruddannelse, og meget, meget mere. Koordineringen bliver vigtig, og på den måde har provst og biskop på mange måder en mere central stilling end tidligere. De skal rådgive og koordinere og være inspiratorer og igangsættere sammen med menighedsråd, provstiudvalg og stiftsråd.

Endelig betyder de mange medier og mediernes interesse for folkekirken, at utrolig mange journalister ønsker specielt at få en biskop i tale. Biskoppens autoritet er indskrænket og vokset på samme tid.

Selvom hverken stift eller bispeembede er en teologisk nødvendighed, er det en såre praktisk ordning, der skaber sammenhold inden for stiftet. At der netop ikke er så langt fra sogn til stift som i min barndom, før der var tænkt på Helsingør Stift, er åbenbart. Stiftet binder i dag sammen på en mere naturlig og ligefrem måde.

Ser man på stiftets hjemmeside, er det tydeligt, at det barn, der så verdens lys for 50 år siden, har vokset sig stort og levedygtigt.

Hjertelig tillykke med jubilæet!

Birthe Jensen. Birthes mand er begravet fra Skoven Kirke, og hendes børnebørn er døbt dér.

Skt. Olai

– Yngste domkirke – med en lang historie

Skt. Olai Kirke ligger godt forankret på det forblæste nordøstlige hjørne af Sjælland. Den har i mere end 800 år været et markant bygningsværk for Helsingør bys borgere, og den har raget op som et vartegn for søfolk, når de drog ud og vendte hjem. Her har menigheden samledes i slægter og lagt lag på lag på grundstenen. Det begyndte i det små med, at norske fiskere kom for at tage del i det store sildefiskeri og en beskeden etskibet kirke opførtes på Ørekrog. Kirken fik navn efter den norske konge Olav den Hellige, som faldt i Stiklestad i 1030. Inden han kristnede nordmændene, gik han under navnet Olav den Tykke og var kendt som en stærk viking. I kirken findes flere fremstillinger af Hellig Olav trædende på hedenskabets drage.

I 1420'erne begyndte et opsving i Helsingør, som kunne tilskrives sundtoldens indførelse. Byen voksede og fik velstand. Det satte også sit præg på Skt. Olai Kirke i såvel dens indre med dåbskapel, prædikestol og altertavle som i det ydre, således at den stod færdig i sin nuværende skikkelse i 1559. Skt. Olai kirke var indtil 1819 Helsingørs eneste sognekirke. Dog var der

før reformationen tre klostre. Først i 1819 deltes Skt. Olai sogn i to. Den gamle klosterkirke, Sct. Mariæ, der hørte til Vor Frue Karmeliterkloster blev sundbyens anden sognekirke. Siden er Vestervang sogn udskilt 1958 og Sthens sogn i 1977.

DET TIENDE STIFT OPRETTES

Samtidig med at nye sognekirker udskiltes fra Skt. Olai Kirke, ventede en stor opgave. Københavns Stift var for stort og skulle deles. Det nye stift skulle have navn og en egnet domkirke. Mange mente, at stiftet skulle hedde Kronborg-Bispebjerg Stift med Grundtvigskirken som domkirke og argumenterede med, at den lå trafikalt centralt og havde et passende format. Nogle så langt ind i »glaskuglen« og fandt, at voksede befolkningstallet, så ville der være behov for en domkirke i den nordlige del af stiftet. Blikket blev bl.a. rettet mod Skt. Olai i Helsingør, Slangerup Kirke og Frederiksborg Slotskirke i Hillerød. Efter en lang debat kunne kirkeminister Bodil Koch konkludere, at det »jo i offentligheden har vakt en del interesse, at Skt. Olai Kirke nu bliver den nye domkirke, ... [men] ... det er jo en almindelig erfaring, at navngivning af nyfødte altid er en vanskelig ting.« Kirkeudvalget var enigt og nåede frem til, at den bedste løsning var Skt. Olai Kirke, og dermed havde det nye stift også fået navn: Helsingør Stift. Gottschalk-Hansen, som var medlem af kirkeudvalget, argumenterede for rigtigheden i dette valg med ordene: »Byens historie er gammel.

På nogle af de ældste danmarkskort er Helsingør aftegnet som en af rigets fornemste og ældste stæder, og jeg synes, at det at man vil gøre Skt. Olai Kirke til domkirke er meget gunstigt og gavnligt. ... Der er ingen tvivl om, at det betyder meget for en befolkning og for en egn, at den har en domkirke, man kan samles om, og jeg kan ikke se, at man kunne finde en vær-

*Af domprovst
Steffen Ravn Jørgensen*

»Der er ingen tvivl om, at det betyder meget for en befolkning og for en egn, at den har en domkirke, man kan samles om, og jeg kan ikke se, at man kunne finde en værdigere placering end netop i Helsingør, hvor historien taler stærkt til os, med den meget smukke Skt. Olai Kirke som domkirke for det kommende stift.«

digere placering end netop i Helsingør, hvor historien taler stærkt til os, med den meget smukke Skt. Olai Kirke som domkirke for det kommende stift.«

Den 15. januar 1961 begyndte således en ny æra for Skt. Olai Kirke. Stiftets første biskop J.B. Leer Andersen udtrykte det således på dagen: »Men først og sidst har sundtoldens borgere haft deres hjemsted i lyst og nød – når handelen blomstrede, og når pesten hærgede – og kirkens rige udsmykning vidner den dag i dag om deres kærlighed og hengivenhed til byens gamle helligdom. ... Skt. Olai er stadig sognekirke i Helsingør, men nu tillige noget andet og mere – stiftets hovedkirke – samlingsstedet, hvor vi i de kommende dage skal mødes i så festlige anledninger som ordination af nye præster, landemoder og andre begivenheder, som kalder på hele vort stifts fællesskabsfølelse. Måtte da den nye domkirke i kommende dage blive omgivet af samme kærlighed og få den samme rodfæstede plads i hele stiftets liv, som den gamle sognekirke under tidernes gang indtil i dag har haft i denne bys befolknings hjerter.«

Med ophøjelsen til domkirke fulgte løbende nødvendige bygnings- og restaureringsarbejder. Kirkens sakristi blev tilpasset, så biskoppen kunne anvende det til møder med stiftets ni provster. Første større bygningsopgave betød, at tagværket i nordre sideskib blev renoveret i 1968, og i kirkerummet kunne man glæde sig over et nyt orgel med 54 stemmer udført af P.G. Andersen i 1969.

I 2000-2001 måtte kirken imidlertid lukkes, for at et gennemgribende renoveringsarbejde kunne udføres. Adgangen til kirken blev flyttet fra tårndøren til det nyindrettede våbenhus, og Oxernes kapel blev indrettet til lokale, hvor kor kunne øve. Kirkerummet blev mere fleksibelt og sikrede 659 pladser. Det tidligere tæppebelagte trægulv blev fjernet og et teglgulv i munkesten blev reetableret. Kirkerummet blev kalket, og de historiske inventardele blev restaureret, og et lyst og venligt kirkerum kom til sin ret. I forbindelse med renoveringen blev der gjort nogle afgørende arkæologiske fund under kirkens gulv, som kastede lys over borgerskabets begravelsesdragter i 1700-tallet.

Restaureringen var bekostelig. Skt. Olai menighedsråd måtte låne 40 mio. kr. i stiftsmidlerne, for at den gamle sognekirke også kunne tilføre Helsingør Stift en domkirke, som er Danmarks største stift værdig. Kirkeministeriet var klar med et bidrag på 1.276.000 kr. Et kærkoment bidrag kom fra stiftets mange sogne. Stiftsudvalget for økonomi anbefalede, at der skulle indbetales 1 kr. pr. medlem i 6 år. Efter periodens afslutning viste det sig, at de mange sogne i fællesskab havde indsamlet 2.763.000 kr., som var et væsentligt tilskud til de store restaureringsarbejder, som Helsingør Domprovsti havde påtaget sig. Solidariteten i forbindelse med indsamlingen var en klar markering af, at Helsingør Stifts sogne påskønner og opfatter Skt. Olai som

»vores« domkirke. Helsingør Stift er et ungt stift, hvor menighederne føler sig hjemme i stiftets hovedkirke.

Ved kirkens jubilæum i 2009 anmodede menighedsrådet kunstneren Per Kirkeby om at udforme fire nye messehageler og et antependium. Arbejderne blev udført i samarbejde med Selskabet for Kirkelig Kunst. Kirken fik en unik udsmykning tilført, som er i god samklang med eksisterende inventar samtidig med at samtidens »lag« føjes til – ja, »lag på lag«, som Kirkeby kalder sin metode, og som er i god tradition med Skt. Olais lange historie. Den lange række af præster, som har haft deres virke ved kirken, blev anskueliggjort ved nye præstetavler. Endvidere fik kirken et dåbstræ, som er udført af tidligere smed på Helsingør Stålskibsværft, Arne Nielsen. Ved dåb ophænges et æble på træet med barnets navn og dåbsdag.

Siden har Skt. Olai Sogn fået restaureret sandstensportaler og lagt nyt tag på nordre sideskib. Og opgaver er der flere af. Kirkens tårn skal have repareret murværk og isat nye murankre, og urskiver skal restaureres. Kirkepladsen trænger til et løft med nye belægninger, som kan være med til at fremhæve domkirken. Med etableringen af Kulturværftet i det gamle skibsværfts bygninger i Helsingør kommer Helsingør Domkirke til i endnu højere grad at forbinde byen med Kulturværft og Kronborg og får derved en mere synlig position.

Oprettelsen af Helsingør Stift i 1961 med valg af Skt. Olai Kirke til domkirke var den rigtige beslutning. Skt. Olai er fortsat sognekirke, og sognene i stiftet har samtidig taget den til sig som domkirke for sognene i stiftet.

“

Solidariteten i forbindelse med indsamlingen var en klar markering af, at Helsingør Stifts sogne påskønner og opfatter Skt. Olai som »vores« domkirke. Helsingør Stift er et ungt stift, hvor menighederne føler sig hjemme i stiftets hovedkirke.

Grete Galster Pedersen med døtrene Edith og Elisabeth.

Edith er konfirmeret i Jægersborg Kirke, og Elisabeth går til præst i kirken. Grete kommer med jævne mellemrum i Jægersborg Kirke.

Da Helsingør Stift gik i kloster

– Der skulle gå 35 år, før stiftsadministrationen blev samlet

Oprettelsen af Helsingør Stift med nytåret 1961 blev en halv løsning. Det urimeligt store Københavns Stift blev reduceret og gjort til en helhed i selve hovedstaden med den senere tilbageførsel 1971 af Bispebjerg og Københavns Nordvestre provstier – dog stadig med tilknytning af Bornholm og i mange år endnu: Færøerne og Grønland.

Men det forberedende udvalg havde indstillet, at der blev oprettet et Kronborg-Bispebjerg Stift med Grundtvigskirken som domkirke. Der lå i dobbeltnavnet et ønske om, at der ved en senere deling blev oprettet yderligere et stift med Helsingør købstadskirke Skt. Olai som domkirke. Udvalget havde fra Frederiksborg Amts Distriktsforening af Menighedsrådsmedlemmer modtaget et velbegrundet forslag om oprettelse af to nye stifter omfattende henholdsvis Frederiksborg Amt i Nordsjælland og hovedstadens omegn i Københavns Amt. Det blev ved lov med kgl. resolution af 3. oktober 1960 kun til oprettelsen af Helsingør Stift med Skt. Olai som domkirke, selvom stiftet blev Danmarks største med 1/5 af landets befolkning og med allerede voldsom vækst i bebyggelse og befolkningstal. Sådan vil det trods alle gode argumenter sikkert forblive efter sammenlægninger af kommuner og amter i Hovedstadsregionen. Og tanker om en aflastning af Helsingør

Af fhv. domprovst
Per Rysgaard Jensen, Sorø
Fotos: Torben Bill-Jensen

Vor Frue klostres østfløj – Domkirkens spir i baggrunden.

Stifts bispeembede ved reguleringer af stiftsgrænserne på Sjælland/Lolland-Falster har ikke vakt interesse i sognene.

HALV LØSNING – MEN HELT STIFT

Det blev en halv løsning. Men trods den enorme arbejdsbyrde er det lykkedes stiftets første tre biskopper at skabe en helhed af de mange sogne og kirker med den store og brogede skare af provster, præster, menighedsrådsmedlemmer, medarbejdere – og problemer! Der er jo ikke blot geografiske afstande fra Gilleleje til Ishøj og fra Vellerup til Tårnbæk. Der er også store demografiske, sociale og økonomiske forskelle, og hvert sogn har sit særpræg og folkekirkelige liv. Men der blev også tænkt og handlet nyt i det nye stift. Med det udvidede landemøde, det årlige to-dages kursus for stiftets præster, udvalg med referencer til biskop og landemøde for afholdelse af kurser for den folkekirkelige undervisning og mission, møder og kurser i de tre distriktsforeninger for menighedsrådsmedlemmer, stiftsbog og senest stiftsblad. Alt og alle har bidraget til stiftsbevidstheden.

Men i andre henseender forblev det i mange år ved den halve løsning. Der skulle gå 35 år før stiftets administration blev samlet i domkirkebyen. Tanker om Grundtvigskirken på Bispebjerg som domkirke havde foranlediget kirkeministeren til at erhverve en villa i Hellerup som bolig for den nye biskop. Villaen på Heslehøj Allé var rummelig og repræsentativ som bolig. Men biskop J.B. Leer-Andersen og biskop Johannes Johansen måtte gæstfrit lægge de private stuer til som embedets lokaler for utallige møder, officielle middage m.m. Og selv med en mindre udbygning havde biskoppen med amanuensis og sekretær meget trange kontorforhold.

Helsingør Stiftsøvrighed måtte indtil 1982 forblive på Vesterbro i kontorfællesskab med Københavns Stift for derefter at føre en midlertidig tilværelse i Dronningens Tværgade og på Lyngbyvej og 1985-1992 i et kontorhus i Søborg, hvor stiftskassererfunktionen endelig kunne »komme hjem« til stiftet efter i 24 år at have været henvist til Københavns stiftskassererkontor i Læderstræde. Kontorhuset i Søborg var dog heller ikke den ideelle løsning. Medarbejderne led under et dårligt indeklima, og edb-serveren nægtede at arbejde på grund af statisk elektricitet! Serveren fik sit rum renoveret, men stiftsøvrigheden måtte igen overveje at flytte til andre lokaler.

Her kommer en helhedsløsning omsider ind i stiftsadministrationens historie. Den sidste beboer i stiftelsen »Helsingør Almindelige Hospital« i Vor Frue Kloster i Helsingør var fraflyttet 1985, og stiftelsen kunne ikke længere opfylde sit formål, fordi lejlighederne var kendt uegnede til beboelse. Klosterbygningerne stod tomme bortset fra lejemål til Sct. Mariæ sogns kirkekontor, Helsingør bymuseum og udefra kommende oplagring. Også hospitalets kasse var tom på grund af manglende indtægter og store udgifter til drift og vedligeholdelse. Klosterdirektionen og klosterinspektionen måtte sammen med overtilsynet i Justitsministeriet og Overformynderiet overveje Hospitalets og Vor Frue Klosters fremtid. Forslagene udefra var mange, men urealiserbare på grund af økonomien og restriktionerne på de historiske bygninger.

Som medlemmer af klosterdirektionen og klosterinspektionen havde sognepræsten ved Sct. Mariæ Kirke og domprovsten mulighed for at fremføre kirkens og stiftets behov for at lade klosterets bygninger overgå til folkekirkeligt regi og anvendelse. Sct. Mariæ sogn havde behov for kirkekontor,

konfirmandstue og mødelokale i forbindelse med kirken. Stiftsøvrigheden havde behov for bedre lokaliteter for stiftsadministrationen. I forbindelse med et kommende bispevalg kunne man også forestille sig ønsker om et større bispekontor og repræsentationslokaler placerede i domkirkebyen og i samspil med den øvrige stiftsadministration. Et skitseforslag ved kgl. bygningsinspektør arkitekt m.a.a. Jens Fredslund viste, at Vor Frue Kloster uden større bygningsmæssige indgreb kunne indrettes og rumme de formulerede behov på en fuldt tidssvarende måde. De økonomiske overslag var heller ikke afskrækkende sammenlignet med et nybyggeri eller erhvervelse af anden ejendom, og dertil kom klosterets historie og herlighedsværdi og placering i domkirkens umiddelbare nærhed. Også Kirkeministeriet overvandt de principielle betænkeligheder ved at overtage klosteret. Man frygtede, at det kunne skabe forventninger om, at ministeriet fremover skulle overtage og vedligeholde andre udtjente klostre.

I løbet af sommeren 1989 nåede forhandlingerne det ønskede resultat. Justitsministeriet ophævede fondatsen for »Helsingør Almindelige Hospital« og overlod klosterbygningerne til Kirkeministeriet. Overdragelsen skete ved en middag i klosterets »Tegnerstue«, hvor kirkeminister Torben Rechendorff tog pungen frem og symbolsk betalte justitsminister Hans Engell 1,00 krone. Justitsministeren replicerede og gav 50 ører tilbage! Efter renoverings- og ombygningsarbejder kunne stiftsøvrigheden flytte ind 1992.

VOR FRUE KLOSTER

Vor Frue Kloster har gennem mere end 550 år huset flere funktioner. Oprindeligt blev det grundlagt og bygget i sidste halvdel af 1400-tallet som domicil for karmeliterordenen. Kong Erik af Pommern ønskede med donationer og privilegier, at også denne munkeorden blev repræsenteret i hans

Fratergang.

sundtolds betydningsfulde Helsingør, selvom to andre munkeordener havde bygget sig klostre i byer blot et par årtier tidligere. Med lærde priorer som Poul Helgesen og Anders Christensen blev klosteret også hovedsæde for ordenens nordiske provins og kaldet til undervisning i teologi ved Københavns Universitet med ejendom også i København – det senere Valkendorfs kollegium. Men den kongelige bevågenhed og understøttelse kunne også volde problemer og bogstaveligt give skeletter i skabet. I 1517 måtte prioreren bøje sig for Christian den Andens ønske om, at kongens ombragte elskerinde Dyveke blev begravet i klosteret. Overleveringer vil vide, at hendes grav findes i det oprindelige portrum i bygningsanlæggets nordvestlige hjørne. Det var svært at træde op imod kongen, som profeten Elias iflg. bibelhistorien gjorde det mod kong Akab og dronning Jesabel i styrkeprøven med deres afgudspræster netop på Karmels bjerg, som har givet navn til karmelitterordenen. Og da Poul Helgesen (Eliasen?) senere gjorde det, måtte også han flygte som profeten.

HELSINGØR ALMINDELIGE HOSPITAL

Med den lutherske reformationens frembrud og gennembrud 1526-1537 var munkeordenernes dage i Danmark talte. Klostrenes indtægter og formuer og besiddelser svandt hen, og munkene måtte forlade deres klostre. De to andre klostre i Helsingør blev revet ned, men Vor Frue Kloster blev i 1541 omdannet til »Helsingør Almindelige Hospital« – dvs. hjem for ældre og syge. Klosterkirken blev ryddet og brugt som hestestald og pakhus. Den fik dog igen en værdig anvendelse, da kong Frederik den Anden 1576-1577 overlod den særskilt til kirke for den tysk-hollandske menighed i byen. Det berettes, at man måtte køre 371 læs halm og møg ud inden genetableringen

som tysk kirke! En kongelig forordning anviste den 1740 som kirke også for Kronborgs garnison og beboere og for embedsmænd og ansatte bl.a. ved Øresunds toldkammer. I 1819 fik klosterkirken status som sognekirke, da Sct. Mariæ sogn blev oprettet og udskilt fra borger- og købstadskirken Sct. Olais sogn. Ved samme lejlighed blev også udløberfløjen på klosterets nordside framatrikuleret som præstebolig for det nye sogn.

Hospitalet blev fra 1541 indrettet i klosterets østfløj og nordfløj – bl.a. med kirkosal i den oprindelige kapitelsal. Her blev også opsat lave skillevægge som små åbne alkover for beboere. I midten af 1700-tallet blev salen udvidet med en tilbygning på østfløjen. Denne tilbygning blev fjernet ved en restaurering 1900-1907, hvor »alkoverne« til gengæld blev kopierede ved indretningen af vestfløjens 2. etage. Dette såkaldte »koneloft« med 32 små aflukker à 4 m² kan endnu beses ved rundvisninger. Et enkelt aflukke er stadig møbleret med en seng, en kommode, en stol og et forhæng. Beboerne blev 1916 overført til byens første og nybyggede alderdomshjem – flere dog under protest! Andre aflukker tjener i dag til opbevaring – bl.a. af stiftets store og værdifulde samling af 300 julekrybber, som afdøde Ingeborg Pedersen, Nærum skænkede til udlån og udstillinger i Helsingør Stift. Her står også et par giner med karmeliterordenens dragter for nonner og munke.

LATINSKOLE

Men det store klosterkompleks kunne rumme mere end »Helsingør Almindelige Hospital«. 1541 blev der også oprettet en latinskole i stueetagen i den vestlige fløjs hvælvede rum. Med kongens og bl.a. Herluf Trolles bevågenhed og økonomiske støtte fik latinskolen karakter af et akademi med stipendier, kost og logi. Inden afgang efter 9 år skulle eleverne bl.a. kunne læse og skrive latin og læse bibelske tekster på græsk og hebraisk, ligesom

der også blev undervist i filosofi, teologi og musik. Det var her præsten og salmedigteren Hans Christensen Sthen tiltrådte som rektor 21 år gammel i 1565. Da latinskolen år 1807 flyttede til egen ejendom, overtog en borgerskole og senere en friskole lokalerne indtil 1887.

Ved oprettelsen 1541 blev »Helsingør Almindelige Hospital« og latinskolen fundatsmæssigt sikret ved afkast af tilliggende jorde, fiskestader og kongelige og kirkelige tiender fra Sjælland og Skåne. Tabet af Skåne i 1660 svækkede det økonomiske grundlag, selvom der til gengæld blev forordnet indsamlinger i Danmarks og Norges kirker i særlige indsamlingsskuffer med påskriften »Helsingør Almindelige Hospital«. I slutningen af 1800-tallet var den sociale forsyning og den økonomiske udvikling imidlertid løbet fra det oprindelige formål. Klosterets bygninger stod i forfald, og det blev overdraget arkitekt H.B. Storck at foretage en gennemgribende og indgribende restaurering 1900-1907. Der blev bl.a. indrettet et antal tidssvarende lejligheder for enlige kvinder i nordfløjens 2. og 3. etage med tilhørende bolig for en forstanderinde. I østfløjens 2. etage blev der i et af klostrets oprindelige rum indrettet en fælles opholdsstue for disse »klosterdamer« – senere kaldet »Tegnerstuen«, da direktør I. F. Tegner 1946-1947 bekostede en nyindretning. Men også denne sidste funktion af hospitalet måtte ophøre 1985, da den sidste klosterdame fraflyttede.

SCT. MARIÆ KIRKES LEJEMÅL

Klosterets solide murværk bærer utallige vidnesbyrd og spor af tilbygninger og nedrivninger og nyindretninger og ændrede funktioner i dets mere end 550-årige historie. Det kan derfor være svært nøjagtigt at udpege de rums placering og funktioner, som oprindeligt dannede ramme om karmelitermunkenes liv og virke. Men trods alle indgreb i århundredernes løb er Vor

Sct. Mariæ kirkekontor.

Maria i solgissel.

Frue Kloster dog det største og bedst bevarede middelalderkloster i Danmark. Historien fornemmes stærkt, når man går ind og runder klostergården under fratergangenes hvælvinger og ser rester af kalkmalerier og går indenfor i vestfløjens to store hvælvingsrum med deres markante søjler. Sct. Mariæ kirkekontors og det bagvedliggende mødelokales moderne og praktiske møbler bryder ikke traditionen, men udtrykker blot funktioner i nutiden, som disse rum har haft igennem århundrederne. Eller Lazarussalen i nordfløjens vestre ende. Den har nu navn efter en serie kalkmalerier, som bl.a. afbilder lignelsen om Den rige mand og Lazarus. Lazarus ligger sulten og forkommen nedenfor et veldækket bord. Men i sidste billede bjerger Guds engel hans sjæl til Abrahams skød. Et passende billede at meditere over i den sal, som formodentlig har været tiggermunkenes refektorium (spisesal). Men her ses også et kalkmaleri af Maria som den kronede himmeldronning i sin herligheds solglorie flankeret af sine musicerende engle. Karmeliterne skulle ikke være i tvivl om, at de var Vor Frues yndlinge. Hun havde jo selv givet den første broder – en eneboer på Karmels bjerg – det skapularbånd af ufarvet uld, som indgik i deres ordensdragt, og som ville bringe dem direkte til den himmelske dronning, hvis de døde med det på! I dag er rummet helt naturligt møbleret som Sct. Mariæ konfirmandstue med et lille køkken på bagsiden af et frit opstillet skabsmodul.

KAPITELSALEN

I den østlige fratergang finder man døren til den hvælvede kapitelsal, hvor den multinationale karmeliterordens priorer og provincialpriorer har holdt deres møder og truffet beslutninger, som rakte langt ud over klosterets mure og Danmarks grænser – beslutninger som ikke blot vedrørte teologi og fromhed, men også økonomi og politik. Kapitelsalen fik i tidens løb navn efter rigshofmester Poul Laxmand på »Krogen« – det senere Kronborg, for-

Kapitelsalen.

di han bidrog økonomisk stort til færdiggørelsen af klosterbyggeriet i slutningen af 1400-tallet efter en ødelæggende brand under opførelsen. Derfor ses bl.a. hans heraldiske våbenskjold med en svømmende svane med en guldring i munden i et krydshvælvs midtermedaljon. Også andre donators insignier ses i hvælvribbernes midtpunkt. Dog ihukkommes også Maria og Kristus og hans lidelses marterredskaber i andre medaljoner. Mest ejendommelige er dog de groteske sandstenskonsoller, som hvælvenes ribber hviler på i salens fire hjørner. De tilskrives den westfalske stenhuggermester Adam van Düren, der arbejdede i Danmark og Sverige i 1490'erne.

En krumbøjet mand, som klapper sig bagi, mens han med den anden hånd holder en bønne med bunden i vejret over sit hoved. Han skal symbolisere en tyv. En vrængemaske, der med hovedet på tværs rækker tunge af besku-

Tyv, Kapitelsalen, hvælvkonsol

Vrængemaske, Kapitelsalen, hvælvkonsol

Den musiske sal.

eren. Endnu en vrængemaske og endelig et kranium med snoge og tudser og indskriften: *Memento Mori* (»Kom døden i hu«)! Fra tiden som kirkesal for hospitalet står alteret endnu på nordre endevæg og en luthersk katekismusaltertavle hænger på den søndre endevæg. På vestvæggen er ophængt tre malerier med bibelhistoriske motiver. Malerierne er malet af Heinrich Krock (1671-1738) og stammer fra nedrivningen af Hirschholm slot 1810-1812. Endnu et par malerier fra samme serie er ophængt i korridoren på 2. etage. Kapitelsalen bruges nu som en større mødesal og receptionslokale for stiftet og Sct. Mariæ sogn. I kælderens under salen og kirkens sakristi er endnu den fængselscelle, som efter karmeliterordenens forskrift skulle findes i deres klostre. I hospitalets tid blev den kaldt for »dårekisten«. Gennem en rist i fratergangens sydøstre hjørne kunne man »se til« den stakkels indespærrede og isolerede.

DEN MUSISKE SAL

Bortset fra Sct. Mariæ Kirke findes klosterets mest markante rum på 2. etage i østfløjen. Det har med tiden fået navnet »Musikstuen«, fordi der i det midterste af tre hvælve er afbildet fire musicerende engle. Hvælvene er i øvrigt smykkede med et grønt grenværk, som breder sig ud over hele rummet. Disse kalkmalerier er sammen med væggenes bemaling af meget høj kvalitet og stammer fra klosterets færdiggørelse ca. år 1500. I grenværkets bladhang ses ejendommelige afbildninger af dyr og små mennesker, og det er ikke blot smukt og fredeligt. Der er også drama og destruktion i motiverne. Små mænd vrænger og rækker tunge og jager dyr og hinanden med spyd og bue og pil. Bag et senere ophængt maleri på den søndre endevæg var der et lille vindue, som kunne åbnes ind i kirkens kor med indkig ned til alteret. Maleriet er en norditaliensk altertavle (ca. 1530) indkøbt og skænket hospitalet og klosteret 1912 af godsejer Johannes Hage, Nivågård-

Landemodesal

Biskoppens kontor

Biskoppens kontor

Biskoppens kontor

museets grundlægger. Motivet er Maria med sin moder Anna bagved og med barnet på sit skød. Barnet holder med sin hånd jordkloden som en bold i sit skød. I forgrunden står de pestramtes helgener Skt. Sebastian og Skt. Rochus, der peger på sin pestbyld og har den legendariske hund ved sin side. Over Maria og ved hendes fod ses også et engleorkester.

Der er flere teorier om »Musikstuens« betydning i klosteret. Rummet har været opvarmet gennem luftkanaler fra en central ovn. En populær forklaring kan være, at munkene i kolde vinternætter kunne synge de forordnede tidebønner gennem vinduet til kirkens alter. Men rummet kunne også være »Marias genskabte paradishave«. I slutningen af 1400-tallet ses Jomfru Maria ofte afbildet netop med et engleorkester som sit kendetegn. Er rummets midterhvælving med de fire store musicerende engle symbol for himmeldronningens usynlige nærvær? Har rummet haft en ceremoniel og liturgisk funktion? Eller har det blot været klosterets bibliotek og scriptorium (skrivestue)? Spørgsmålene er mange, og svarene blæser i det dominerende bladhang. Men et ganske enestående rum er det. I dag anvender biskoppen rummet bl.a. som modtagelses- og samlingsrum for gæsterne ved ordinationer, landemodemiddage og andre festlige og repræsentative lejligheder. Efter middagen i landemodesalen kan der også danses en lancier under hvælvingerne og de musicerende engle.

LANDEMODESAL

På østfløjens 2. etage er en tidligere lejlighed for klosterbetjenten indrettet som frokoststue med køkken for stiftsøvrighedens personale. Med et stort rundt bord anvendes lokalet næsten dagligt til intern konference og mindre møder. I etagens nordligste del er »Tegnerstuen« det store møde- og repræsentationslokale. Her holdes stiftets landemodeforhandlinger, provstemø-

der, kurser m.m., og her holdes middagene efter de mange ordinationer i domkirken. På biskop Lise-Lotte Rebels foranledning blev salens endevægge udsmykket med to store malerier af Maja Lisa Engelhardt. Begge billeder har motiv fra den bibelske beretning om Moses' møde med Guds åbenbaring i den brændende tornebusk i Sinai ørken. »Jeg er den, jeg er!« lød svaret, da Moses spurgte om Guds navn. Nu, hvor tidligere malerier af direktør Tegner og hans hustru og svigermor er taget ned, burde man overveje at give rummet navnet »Landemodesal« i overensstemmelse med dets funktion.

KONTORER

Indretningen af kontorer i klosterets nordfløjs 2. og 3. etage krævede ikke væsentlige ombygninger af klosterdamernes lejligheder. Forstanderindens større lejlighed er i dag biskoppens kontor med den »forhøjning« ved østvinduet bevaret, hvorfra forstanderinden kunne overvåge sine klosterdamers færden i klosterhaven. Biskop Lise-Lotte Rebel tog kontoret i anvendelse efter sin tiltræden april 1995. Med ventefaciliteter i gangen og bispesekretærens og stiftskontochefens kontorer udgør denne afdeling »direktionsgangen«. Det øvrige forløb i nordfløjens 2. og 3. etage er mindre kontorer på gange fra trapperummet med stiftskassererfunktionerne placerede på 3. etage med centralserverrum, hvorfra der bl.a. månedlig behandles ca. 11.000 lønanvisninger til præster og kirkefunktionærer. Der er på 2. etage udgange til den korridor, som over fratergangen forløber klostergården rundt og forbinder østfløjens og nordfløjens og vestfløjens lokaliteter og funktioner med hinanden.

Adgangen til biskoppens og stiftsøvrighedens og stiftskassererens kontorer sker ad trappeforløbet fra den nordøstlige hovedindgang fra klosterhaven.

Det eneste synlige fremmedelement efter stiftets indretning af den middelalderlige klosterbygning er den elevator, som bygningsmyndigheder og arbejdstilsyn forlangte etableret af hensyn til handicapvenlige adgangsforhold og transport af de store papirmasser en offentlig administration forbruger. Arkitekten valgte at sætte elevatoren synlig i trappeforløbets åbne midterlysning som et rødmalet stykke teknologi i stål og glas. Så har man uden indgreb ærligt og redeligt bekendt kulør i den middelalderlige bygning.

Østfløjens har stadig sin egen tagrytter med en mindre klokke støbt 1570. I Hospitalets tid blev der ringet til gudstjenester i den lille hospitalskirke og ved begravelser af hospitalets beboere. Klokken kan endnu ringes – f.eks. på højhelligdagens morgener. Til stiftsøvrighedens ejendom hører også et mindre middelalderligt novicehus (?), et større to-fløjet bindingsværkshus og et lille lighus i klosterhaven – samt en gammel tepavillon, med udsigt over havnen og Øresund.

MUNKEN OG EVIGHEDSFUGLEN

Vor Frue Kloster giver biskoppen og stiftsøvrigheden mange muligheder ud over det daglige arbejde: repræsentation, møder, kurser m.m. Med korrido-

erne over fratergangen og lån af Sct. Mariæ sogns lokaler er større antal kursusdeltagere også blevet bospist, og arrangementer er afsluttet med aftenang i kirken. Med 550 års historie giver Vor Frue Kloster Helsingør Stift og Sct. Mariæ sogn, hvad intet andet moderne administrationsbyggeri kan byde på: fantastisk middelalderarkitektur og kunst og fuldt nutidige og fremtidssikrede installationer og funktioner..

I østfløjens korridor står en gipsskulptur i mandsstørrelse: »Munken og evighedsfuglen«. Legenden beretter, at munken gik ud i skoven og faldt i henrykkelse over Guds skaberværk og fuglesangen. Da han vendte tilbage til klosteret var alle brødrene fremmede for ham, og han for dem. Der var gået et århundrede! Måske gik vor munk en forårstur ud omkring kong Valdemars paradisiske Gurre.

Efter de 500 år føler han sig nok lidt fremmed i Helsingør Stift. Men forhåbentlig står han også og glæder sig over, at Vor Frue Kloster er bevaret og igen er fyldt af liv og tjener et kirkeligt formål – om end vi er evangelisk-lutherske!

Kari og Eivind Tost. Kari og Eivinds tredje barn går til præst i Jægersborg Kirke.

Den skjulte Gud

Hvordan kan vi overhovedet i dag tale om Gud, og er der en mening med det hele? Lise-Lotte Rebel om den skjulte Gud og den åbenbarede Gud og om teologen Karl Barths opgør med Luthers gudsbegreb. Hele vores særlige kristne gudsbillede får netop sit indhold og sin farve af Jesu menneskelige historie.

LISE-LOTTE REBEL: Helsingør Stift er ikke så gammelt. I 1961 blev det udskilt fra København Stift, som igen er udskilt fra Sjællands Stift. Kirken er heller ikke bygget som domkirke, men som købstadskirke. Grunden til den blev lagt allerede i 1200-tallet, hvor befolkningstilvæksten var stor i Helsingør, og man byggede en mindre kirke omkring år 1200. Man kan stadig se nordmuren, men ret hurtigt blev kirken for lille, og der blev bygget ud. I 1559 stod kirken så færdig, som den er nu.

JOHANNES MØLLEHAVE: Vil du nævne nogle ting, du sætter pris på i kirken?

Interview med biskop Lise-Lotte Rebel

ved Johannes Møllehave

LISE-LOTTE REBEL: Jeg holder meget af den kirke. Jeg havde været sognepræst i domsognet i otte år, før jeg blev valgt til biskop, og jeg har hver søndag nydt at komme og holde gudstjeneste i kirken. Godt nok er det en stor kirke, men for mig er det også en meget intim kirke. Der er meget træskærerarbejde i den, og der er det fantastisk store højalter – landets største, plejer vi at sige. Det er 11,5 meter højt, altså som et hus i fire etager og med udkærerarbejder fra 1600-tallet, der på en måske lidt naivistisk måde fremstiller Jesu liv fra fødsel til himmelfart. Man ser allerøverst oppe et par fødder, der viser Jesu himmelfart, hvor han forsvinder han op i skyerne. Han tager så at sige tilløb, før han sætter af til himmels. Overalt kan man gå ind i detaljerne og for eksempel se et pragtfuldt billede af fodtvætningen. Den sidste aften før Jesu korsfæstelse samler han sine disciple, og ifølge Johannesevangeliet vasker han deres fødder. Der er en ordveksling mellem Jesus og Peter, som kunstneren har formået at skære ud i træ. Peter kalder det helt håbløst, at Jesus skal vaske hans fødder. Det er jo slavearbejde, som han selv bør udføre.

Man kan se, at billedskæreren har formet Peter, så han sidder og peger med en finger på siden af hovedet for at sige, at det her er altså hul i hovedet. Og sådan har den altertavle mange vidunderlige små detaljer. Man kan aldrig se sig mæt på den. Jeg synes også, det er noget helt særligt for Helsingør Domkirke, at den har navn efter helgenkongen Olav af Norge. Han prøver at indføre kristendommen, og det er illustreret på den måde, at han slår hedenskabet ned. Og det gør han ved at stå og træde på en drage, der skal symbolisere hedenskabet. Men det interessante i afbildningen er, at dragen har kongens hoved. Det onde, der skal nedkæmpes, er altså ikke bare »de andre« eller dem, der er uden for, men det bor også i kongens eget billede og i ham selv. Det er et udmærket memento til os alle, når vi træder

Det onde, der skal nedkæmpes, er altså ikke bare »de andre« eller dem, der er udenfor, men det bor også i kongens eget billede og i ham selv. Det er et udmærket memento til os alle, når vi træder ind

ind. Domkirken har også en lille sort tavle hængende på sydvæggen. Hvis folk havde forsynet sig, blev de skrevet op til skræk og advarsel for alle, og deres navn blev nævnt.

Det har ikke været særlig rart i et lille samfund i pietismens tid i 1700-tallet. Og man blev først slettet fra tavlen, når man havde stillet sig frem og bekendt og angret sine synder. Men når man i dag træder ind i domkirken, er tavlen vasket ren, og der står ikke noget på den. Det er et godt symbol på, at vi kommer her som tilgivne syndere.

JOHANNES MØLLEHAVE: Du er den første kvindelige biskop i Danmark, og heldigvis kommer der flere, men du er ikke gået den slagne vej, for du begyndte med at studere idéhistorie. Og det gjorde du i et par år, før du skiftede studium. Hvorfor idéhistorie?

LISE-LOTTE REBEL: Jeg var meget interesseret i idéhistorie allerede i gymnasiet, især i Aristoteles og Platon, og da Johannes Sløk oprettede faget

idéhistorie i Århus, fandt jeg, at det ville være et spændende studium. Som 19-årig rejste jeg til Århus og talte med Sløk og blev vel modtaget i hans privatbolig og var derefter fjernstuderende. Jeg boede i København, men studerede idéhistorie i Århus og korresponderede med Sløk. Efter et par år gik jeg så over til teologi.

JOHANNES MØLLEHAVE: Men du kom ikke fra et hjem, hvor der var præster. Din far var guldsmed, og han døde, da du var 16 år.

LISE-LOTTE REBEL: Ja, og derfor kom jeg ud i nogle eksistentielle spørgsmål og problemer.

JOHANNES MØLLEHAVE: Og hvor mødte du så det specielt kirkelige?

LISE-LOTTE REBEL: Det mødte jeg nok hos min konfirmationspræst, den navnkundige Frederik Paludan fra Skovshoved. Men det var meget fremmed for min tankegang, at jeg skulle læse teologi, og at være præst var der slet ikke tradition for i min familie. Jeg var endda den første, der kom i gymnasiet. Min far var pavestolt over, at han havde fået en datter i gymnasiet, og så døde han kort efter.

JOHANNES MØLLEHAVE: Jeg ved, at du har været særligt optaget af teologen Karl Barth. Han er schweizer og opdraget som præstesøn. Men da de unge kommer hjem fra skyttegravene lige efter Første Verdenskrig, bliver det, vi kalder liberalteologi, skudt helt i sænk.

LISE-LOTTE REBEL: Ja, hvordan kan vi overhovedet tale om Gud i denne verden, når kulturværdierne begynder at styrte sammen. Hvad skal vi

så? Er der en mening med det hele? Alle de problemer begynder Karl Barth at fundere over. Og det er hans store problem hele vejen igennem. Man kan sige, at den måde, han »løser« det på, er i god overensstemmelse med mange af de nyere tekstforståelser. Han prøver *ikke* via en slags metafysik at tænke over, at der nok bag jorden og himlen og himmelhvælvet er en eller anden magt, som man traditionelt gør ansvarlig for det hele. Men han siger, at vi har nogle tekster, der taler om Gud, og som teologer må vi hellere undersøge dem i stedet for at abstrahere fra dem. Og i Romerbrevs-kommentaren fra 1922 finder han ud af, at den måde, Det nye Testamente taler om Jesus på, hele tiden forudsætter den skjulte Gud.

Jesu liv og hans dialog med sin himmelske far kan ses som et svar på den skjulte Guds fordring. Det Jesus gør, er at han så at sige bringer den skjulte Gud nær, men uden at skjultheden bringes til ophør.

JOHANNES MØLLEHAVE: Ja, den skjulte Gud er allerede et begreb hos Luther. Luther skriver i sit hovedskrift om »Den trælbundne vilje,« at der er to former for gudsbillede. Det ene er den skjulte Gud, hvor vi ikke kan vide, om Gud også rummer frygtelige, destruktive elementer. Og det andet billede er den åbenbarede Gud: den, der har set Jesus, har set Gud.

LISE-LOTTE REBEL: Ja, og Luthers begreb om den skjulte Gud gør Barth op med. Han har en meget fin gennemgang, hvori han siger, at hvis Luther mener, der bag det gudsbillede, vi har i Kristus, måske er en hemmelig og anderledes skjult vilje i Gud, så rejser det spørgsmålet, hvad vi så kan holde os til i forkyndelsen. Barth ser en fare for, at der kan tales om den skjulte Gud på en sådan måde, at gudsbilledet kan skabe tvivl om, hvorvidt vi har lov til at stole på syndernes forladelse. Gælder det, hvis Gud har et andet

Ja, hvordan kan vi overhovedet tale om Gud i denne verden, når kulturværdierne begynder at styrte sammen.

Hvad skal vi så? Er der en mening med det hele? Alle de problemer begynder Karl Barth at fundere over.

ansigt bag ved Kristus? Dér går han i rette med Luther og siger, at det netop er den Gud, der er skjult, som også åbenbarer sig i Jesus Kristus.

JOHANNES MØLLEHAVE: Og åbenbarer sig i sproget.

LISE-LOTTE REBEL: Men også skjult. Skjult i krybbe og kors. *Det* er Guds skjulthed, at han viser sin guddommelighed i krybben, skjult i krybben, og at han viser sin guddommelighed, skjult i korset. Barth siger, at hvis det skal give mening, at vidnesbyrdet om Gud skal fortælle os, hvem han er i Jesus Kristus, må vi også holde os til, at det billede, vi får givet, er det billede, som gælder, og som også gælder på dommens dag, altså at der ikke sættes spørgsmålstejn ved, at det vi kan høre og læse, at Jesus siger og gør, også holder.

Nu skal det lige tilføjes, at senere trækker Luther i sin Genesis-kommentar lidt i land og siger, at der er den prædikede og den åbenbarede Gud han taler om som den skjulte Gud. Ganske som Barth kunne sige.

Men det er meget vigtigt at pointere, at Jesus ikke er en »underordnet« gud. Jesus er ikke blot en profet, men Jesus er selv Gud.

JOHANNES MØLLEHAVE: Du har som alle biskopper haft en orlov, så I kunne koncentrere jer om et bestemt skrift. Hvilket skrift valgte du?

LISE-LOTTE REBEL: Jeg valgte Barths trinitetsteologi, altså den teologi, der tænker over, hvorfor vi som kristne bekender, at mennesket Jesus er Herre og Gud. Hvordan kan det hænge sammen?

JOHANNES MØLLEHAVE: Og det gav jo en masse problemer i oldkirken, at først har du skaberen og så har du én, der er underordnet skaberen.

LISE-LOTTE REBEL: Ja, og så havner vi i samme problemstilling, for kan vi da stole på, hvad Jesus siger og gør er udtryk for den sande guddommelige vilje? Her går Barth ind og siger, at Gud er i sig selv den treenige Gud. Det vil sige, at Gud ikke har lukket sig inde i sin egen ensomme majestæt, men er en relation i og ved sig selv. Han går ud over sig selv og viser os i sønnen Jesus Kristus, hvem han er. Allerede i Sønnens lydighed kan det ses, idet han går mod korset, at han er fordret af en anden, den himmel-

ske far. Derfor bliver åbenbaringen et paradoks, som også Kierkegaard var inde på.

JOHANNES MØLLEHAVE: Det kommer også an på, hvilket af evangelierne man læser. Det her fremgår meget af Johannesevangeliet: »Den, der har set mig, har set Faderen.« Og samtidig har Johannesevangeliet i særlig grad begrebet Ånd, så vi får treenigheden, for i de tre første evangelier er Ånden ikke det mest centrale.

LISE-LOTTE REBEL: Nej, men man kan sige, at det er et problem, når den kristne begynder at bekende Jesus som Herren, og man på græsk bruger det samme navn, nemlig *Kyrios*, om den levende Gud. Så begynder man selvfølgelig teologisk at overveje, hvordan det hænger sammen. Hvordan kan vi sige, at Gud er én, samtidig med at vi siger, han er tre? Det synes jeg også er meget vigtigt at tænke over i dag. At hele vores særlige kristne gudsbillede netop får indhold og farve af Jesu menneskelige historie.

JOHANNES MØLLEHAVE: Vi kan lige tilføje, at i indledningen til Johannesevangeliet står der om »ordet«, at »ordet var«. Men i den ny oversættelse står der »han var.« Altså fra begyndelsen var Jesus en del af Gud.

LISE-LOTTE REBEL: Sådan læser jeg det også. Det pointeres, at det ikke bare er et abstrakt ord, men det ord, der i historien og i tiden får kød og blod i Jesus fra Nazareth. For der står at HAN var i begyndelsen hos Gud. Alt blev til ved ham, og uden ham blev intet til af det, som er. Og der står så også i vers 14, at ordet blev kød og tog bolig iblandt os. Hvis man læser Johannesevangeliet, er »ordet« ikke et abstrakt begreb, men det er hele tiden iklædt kød, om jeg så må sige.

JOHANNES MØLLEHAVE: De fleste kender den almindelige trosbekendelse, men den nikænske trosbekendelse fra år 325 lægger jo vægt på, at han er født og ikke skabt. For han var der allerede!

LISE-LOTTE REBEL: Nemlig! Det er meget væsentligt i den nikænske trosbekendelse. Og vi bruger den undertiden. I domkirken bruges den på højhelligdage, og det gør den også flere steder i stiftets kirker. Men det er meget vigtigt at pointere, at Jesus ikke er en »underordnet« gud. Jesus er ikke blot en profet, men Jesus er selv Gud. Og det er ikke bare Johannesevangeliet, der har den tanke. Hvis du går til Efeserbrevet, står der, at før verdens grundvold blev lagt, er vi udvalgt og skabt i Kristus. Det vil sige, at Gud fra begyndelsen har en mening med skabelsen. Vi er skabt og udvalgt til at have barnekår i Kristus – vi er skabt til at være Guds børn. Igennem ham. Det passer fint sammen med Johannesevangeliet. Og du har det også i Kolossenserbrevet, at han er den usynlige Guds billede, og at i ham har hele guddomsfylden taget bolig.

De kender først Kristus, da han bryder brødet. I det samme forsvinder han for dem. Det er som om fortællingen vil sige, at det der gør den fraværende nærværende, det er Ånden.

JOHANNES MØLLEHAVE: Og så skal vi lige have med, hvad Ånden er? For den møder vi også i Johannesevangeliet og for eksempel i Grundtvigs pinsesalmer.

LISE-LOTTE REBEL: Hvor Grundtvig f.eks. bruger metaforen med Guds hænder om Sønnen og Ånden: »Dine hænder, sang de ældste, er din Søn og Helligånd«. For mig at se svarer det til, at i Barths teologi er Ånden ikke noget, du har uden om faderen og sønnen, men det fællesskab, der er mellem fader og søn.

Når vi bekender, at Jesus Kristus er Herre, er det allerede en trinitarisk bekendelse, for så bekender vi, at han er ét med den levende Gud, og det kan vi kun gøre i Helligåndens fællesskab.

JOHANNES MØLLEHAVE: Og allerede i Lukasevangeliets Vandring til Emmaus skildres den første nadver på den måde, at hvor to eller tre er forsamlet, da er han der.

LISE-LOTTE REBEL: Ja, han er nærværende som den fraværende – så paradoksalt må vi sige det, sådan fortælles det også i den episode, du nævner. De kender først Kristus, da han bryder brødet. I det samme forsvinder han for dem.

Det er som om fortællingen vil sige, at det der gør den fraværende nærværende, det er Ånden. Man kan sige, at det fællesskab, der er mellem Fader og Søn, er der i Helligåndens enhed og fællesskab.

JOHANNES MØLLEHAVE: Og det er alt sammen, som Karl Barth ville sige det?

Og det er meget vigtigt for mig – også med det liv jeg har haft og har – at der er plads til lidelsen og smerten, angsten, frygten for døden og så videre.

LISE-LOTTE REBEL: Ja, plus en hel del mere! Han betoner det dynamiske gudsbillede, hvor Gud ikke har lukket sig inde i sin egen evige majestæt, men overskrider sig selv og går ind i menneskets verden i sønnen. Men jeg synes så også, at Karl Barth er blevet en del misforstået i dansk teologi. Han er blevet opfattet som en meget verdensfjern og spekulativ tænk, hvor jeg mener, han fuldt ud er på højde med de teologer og tekstkritikere, vi har i dag. Han siger netop, at jeg går ind i de her tekster i tillid til, at de måske vil åbne sig for mig undervejs, men der er hele tiden den mulighed, at jeg kan tage fejl, men jeg vil gerne lade mig belære. Han stiller sig lyttende an – *credo ut intelligam*, ville han sige, det betyder: jeg tror for at kunne forstå.

Og én af Barths elever, teologen Eberhard Jüngel, vil endda sige, at hele vort gudsbillede får sit indhold ud fra Jesu menneskelige liv. Selv døden på korset bliver en del af Guds trinitariske liv med verden.

JOHANNES MØLLEHAVE: Altså lidelsen og tomheden: »Min Gud, min Gud! Hvorfor har du forladt mig?«

LISE-LOTTE REBEL: Ja, det er også en del af Guds trinitariske liv, og bevidstheden om lidelsen er så stærk i den teologi, at man kan leve i den og rummes i den.

JOHANNES MØLLEHAVE: Du kender måske filosofen Pascals meget smukke udtalelse. Han siger, at hvis et menneske ser Gud, men ikke ser elendigheden, bliver det hovmodigt. Men hvis det ser elendigheden, men ikke Gud, bliver det fortvivlet. Og så siger han: derfor åbenbarer Gud sig i elendigheden.

LISE-LOTTE REBEL: Og det er meget vigtigt for mig – også med det liv jeg har haft og har – at der er plads til lidelsen og smerten, angsten, frygten for døden og så videre.

JOHANNES MØLLEHAVE: Hvad mener du med, hvordan du har haft det?

LISE-LOTTE REBEL: At det er de tanker, jeg ved min fars død blev konfronteret med som 16-årig. Derfor er det vigtigt for mig, at en teologi ikke taler forbi de ting.

JOHANNES MØLLEHAVE: Det var altså ikke sikkert, du var blevet optaget af teologi, hvis du ikke havde haft den smertefulde oplevelse. De to ting hænger sammen?

LISE-LOTTE REBEL: Ja, det tror jeg.

JOHANNES MØLLEHAVE: Så er det egentlig mærkeligt, at du startede med idéhistorie. Men det var altså gymnasietidens optagethed af idéhistorie.

Foto: Anne Prytz Schaldemose.

I spørgsmålet bliver »almægtig« et abstrakt begreb, og så kan det indeholde hvad som helst. Men når en teolog taler om »almægtig« og om, at Gud er den almægtige, så er det for mig at se en konkret almægtighed. Det er den almægtighed, der også viser sig i krybben i Betlehem, hvor Gud viser sin guddommeligheds storhed og herlighed så meget, at han også kan vise den i sin modsætning

LISE-LOTTE REBEL: Ja, og at teologi lå så fjernt fra min tradition. Jeg skulle lige som tage lidt tilløb.

JOHANNES MØLLEHAVE: Men spørgsmålet lå der?

LISE-LOTTE REBEL: Hele tiden. Og også spørgsmålet: hvorfor er der noget, hvorfor er der ikke bare ingenting? De spørgsmål har hele tiden været der som en baggrund. Men det er vigtigt for mig med en teologi, der kan rumme korsets lidelse og kan indeholde min smerte og mit råb og skrig efter mening, og at det ikke er en teologi, der går uden om på det punkt.

JOHANNES MØLLEHAVE: De gamle jøder havde et spørgsmål, som er meget drilagtigt. De sagde, at hvis det er rigtigt, at Gud kan alting og er almægtig, kan han så lave en sten, der er så tung, at han ikke kan bære den? For hvis han ikke kan det, er der noget, han ikke kan, nemlig bære den. Og så svarede de gamle jøder: sådan en sten har han lavet. Det er lidelsen. Den tager han ikke fra mennesker. Den ligger tungt på os alle. Han kan ikke bære den for os. Men det gør han alligevel, sådan som du forstår kristendommen?

LISE-LOTTE REBEL: Til det vil jeg sige ja. Men det er et rent filosofisk spørgsmål, der stilles i historien, du fortæller, og ikke en teologisk tænkning over, hvad almægtighed er. I spørgsmålet bliver »almægtig« et abstrakt begreb, og så kan det indeholde hvad som helst. Men når en teolog taler om »almægtig« og om, at Gud er den almægtige, så er det for mig at se en konkret almægtighed. Det er den almægtighed, der også viser sig i krybben i Betlehem, hvor Gud viser sin guddommeligheds storhed og herlighed så meget, at han også kan vise den i sin modsætning.

JOHANNES MØLLEHAVE: I sin afmagt?

LISE-LOTTE REBEL: I sin afmagt, ja. Og jeg synes, det er meget vigtigt at få det rundet af på den måde, at hvis Gud kan alt, lige meget hvad, så taler vi filosofisk, abstrakt. Sådan taler den kristne tro ikke. Almagten er konkret. Sådan som det for eksempel kommer til orde i et skriftsted som Johannevangeliets tredje kapitel, vers 16, der også hedder den lille bibel: »Således elskede Gud verden, at han gav sin enbårne søn, for at enhver, som tror på ham, ikke skal fortabes, men have evigt liv.« Der er jo også mange, der ud fra sådan en sætning vil sige, at så kan vi tale abstrakt om kærlighed, men der står »således.«

Det er en konkret kærlighed, der går i døden for dig. Derfor vil jeg altid som præst være meget optaget af, at det må være en konkret forkyndelse. Selvfølgelig er man hele tiden styret af de abstrakte spekulationer, men det er helt konkret, at kærligheden manifesterer sig gennem Jesu liv, i hans rummelighed, i hans gåen hen til de syge og svage og dem, der var forskudt af alle og enhver. Det er en konkret kærlighed. Vi kan ikke tale om kærlighed på en abstrakt måde. Den er meget konkret. Det samme synes jeg gælder

om Guds almagt. Det er netop en konkret almagt. Det er Gud selv, der viser os, hvad almagt er. Og ifølge kristendommen er Guds almagt så stor, at han også kan manifestere den almagt gennem den lidelse.

JOHANNES MØLLEHAVE: Du kan sikkert huske biskop Vincent Lind fra Odense. Han overlevede en koncentrationslejr. Først er han smidt hen blandt de døde, og så rejser han sig og flygter. Og han sagde noget mærkeligt, som du måske kan forstå; jeg synes, det er svært. Han sagde, at da han var i en koncentrationslejr og mest fornedret og blev mishandlet og ikke fik noget at spise og vidste, at nu skulle han dø, da var Gud nærmest. Det er jo et paradoks. Mange vil sige, at når mit liv lykkes, kan jeg tro på Gud. Men at være dér og så sige det. Jeg har ikke lov til at sige det, men han har, for han har været der. Forstår du det?

LISE-LOTTE REBEL: Jeg forstår det godt. Også efter så mange år som præst, hvor jeg har talt med mennesker, der har mistet.

Men så er der selvfølgelig også et ord, jeg selv må leve af som præst, og som er vigtigt for mit præsteliv: giv aldrig mere, end du selv kan leve af, men heller ikke mindre. Brug altså det ord, som også kan bære dig selv, når livet gør ondt.

JOHANNES MØLLEHAVE: Hvad er sjælesorg for dig?

LISE-LOTTE REBEL: Sjælesorg er at lytte og være til stede hos et menneske. Det er meget vigtigt, og om sjælesorg plejer jeg at henvise til nogle vise ord i Det Gamle Testamente, nemlig i Jobs bog. Job har først alverdens rigdom, familie, gods og ære. Så bliver han frarøvet det hele og mister sin familie og sin ejendom, og selv sidder han og skraber sig med potteskår i askedyngen. Og der står nogle fantastisk kloge ord.

Der står, at hans venner kom for at trøste ham i sorgen, og man skal lægge mærke til følgende: »De sad i syv dage og syv nætter på jorden hos ham. De sagde ikke noget til ham, for de så, hvor store hans lidelser var.«

JOHANNES MØLLEHAVE: Og det sidste er vigtigt, fordi vi ellers ikke giver plads. Vi tænker med det samme, at nu skal vi komme med nogle råd.

LISE-LOTTE REBEL: Ja, i stedet for at sidde sammen med et menneske. Måske også holde om det menneske eller græde sammen med det. Det er en del af sjælesorgen. Men så er der selvfølgelig også et ord, jeg selv må leve af som præst, og som er vigtigt for mit præsteliv: giv aldrig mere, end du selv kan leve af, men heller ikke mindre. Brug altså det ord, som også kan bære dig selv, når livet gør ondt.

JOHANNES MØLLEHAVE: Hvis du for eksempel taler med en døende, så passer du på med at sige noget, som du meget nødtigt ville have, at nogen sagde til dig. Du må på en eller anden måde sige, hvad du selv ville ønske, der blev sagt til dig i den situation? Man kunne ellers tro, at der i sjælesorg blev lagt vægt på sorgen, men sjælesorg betyder *forsorg* og *omsorg*, at man

Jeg lytter blandt andet til, om man er på vej, og om man tør tage sit eget liv ind i sin teologiske tænkning. Om man tør tage de konfrontationer og vil være til stede som den, der er blevet ramt og rørt og rystet af dette ord.

også har omsorg for det psykiske. Men er psykologer og psykiatere ikke bedre til det?

LISE-LOTTE REBEL: Men som teologer og præster er vi også sat til at bringe et ord, vi selv kan rummes i.

JOHANNES MØLLEHAVE: Og som psykologen ikke uden videre er understyret med?

LISE-LOTTE REBEL: Ja, for vi møder et ord, som ikke bare kan dømmes ud fra en begrænset del af et menneskes liv. Det er meget større og meget mere rummeligt og meget mere nådigt, og som præst er du selv henvist på det ord i dit eget liv.

JOHANNES MØLLEHAVE: Hvad ser du på, når en præst kommer og siger til dig: jeg vil gerne være præst i dit område? Skal du ud og tale med menighedsrådet? Hvad lægger du vægt på?

LISE-LOTTE REBEL: Jeg lytter blandt andet til, om man er på vej, og om man tør tage sit eget liv ind i sin teologiske tænkning. Om man tør tage de konfrontationer og vil være til stede som den, der er blevet ramt og rørt og rystet af dette ord. Om man virkelig har taget det ind i sit eget liv som en refleksion. Og så er det selvfølgelig også vigtigt, at man kan formidle det ord. Jeg tror, der spørges meget om det helt elementære i kristendommen.

Når jeg taler med de unge præster i stiftet, siger mange af dem, at folk kommer hen og spørger, hvordan man gør som kristen? Og det er vel på grund af synligheden i al anden religiøsitet, vi er omgivet af. Så vil de også vide, hvordan man gør som kristen.

JOHANNES MØLLEHAVE: Og det kan du ikke svare på?

LISE-LOTTE REBEL: Nej, så må man ned på det helt elementære. At jeg folder mine hænder og beder mit Fadervor. Jeg går i kirke. Jeg holder jul, påske og pinse.

JOHANNES MØLLEHAVE: Kan du finde på at spørge en ansøger til et embede, om vedkommende tror på Gud?

LISE-LOTTE REBEL: Jeg ville sige: hvordan vil du tale om Gud? Det er meget vigtigt, at man netop møder et menneske, der tænker over, at nu skal vi stå i en situation, hvor det særligt kristne skal forkyndes på en enkel måde, men også så dybden ikke forsvinder.

JOHANNES MØLLEHAVE: Men du vil blive husket for, at du havde en sag med Thorkild Grosbøll. Var det en vanskelig sag? Var du ked af, at du fik den?

LISE-LOTTE REBEL: Når man ser alting i bagklogskabens ulideligt klare lys, som én har sagt, er der jo mange ting, som kunne have været præciseret noget bedre eller noget mere. (Jeg tror ikke at folk helt var klar over, at en biskop ikke bare kan afskedige en præst. Og en biskop kan heller ikke indberette en præst til kirkeministeriet efter et par uger eller et par måneder.

Man må forsøge at overtale og vejlede, så langt hen ad vejen, som det er muligt. Jeg indberettede præsten efter et år. Der var ikke baggrund for længere forhandlinger. Men den hidtil eneste »læresag«, som kirkeministeriet har rejst, nemlig den såkaldte »Snedstedsag«, blev altså først rejst efter flere år, hvor biskoppen havde forsøgt at tale præsten til rette. Pressen ikke blot i Danmark, men i hele verden så gerne en hurtig proces. Men det har vi slet ikke mulighed for.)

JOHANNES MØLLEHAVE: Vi skal måske lige repetere, hvad Grosbøll sagde.

LISE-LOTTE REBEL: I det interview med Weekendavisen, som han blev kendt for, står der nok, at præsten ikke tror på Gud – eller noget i den retning. Og med lidt god vilje kan man sige, at hvad han har villet sætte spørgsmålstegn ved, har måske været en metafysisk forståelse af Gud som en eller anden rar gammel bedstefar bag det hele. Men så kunne han jo have sagt: jeg vil gerne tale om Gud, men jeg vil gøre det ved at henvise til Jesu menneskelighed.

Hvis man skal være præst, synes jeg, det må med, at man kan kommunikere og formidle på en måde, så man bevarer kompleksiteten, ikke redu-

cere det man taler om, og ikke i diskussionen efterlade en opfattelse af, at det her er nonsens, og hvis I ikke deler min mening, skyldes det, at I er underbegavede eller mangler et eller andet.

JOHANNES MØLLEHAVE: Har du en yndlingssalme?

LISE-LOTTE REBEL: Det afhænger en del af årstiden og det humør, jeg nu er i. En salme, der har trøstet mig meget i mit liv, er en salme som »Hil dig, frelser og forsoner« af Grundtvig. Fordi han så flot skriver om kærligheden og hjertegløden, der er stærkere end døden. Og så skriver han netop på baggrund af Jesu Kristi gerning og liv og død på korset. Da ved jeg om mig selv, hvad han skriver i vers 4: »Ak! nu føler jeg til fulde hjertets hårdhed, hjertets kulde! Hvad udsprang af disse fjelde, navnet værd, til at gengælde, frelsermand, din kærlighed?«

JOHANNES MØLLEHAVE: Og så fortsætter han: »Led den ind i mine årer, floden, som kan klippe vælte, floden, som kan isbjerg smelte.«

LISE-LOTTE REBEL: Ja, og den slutter med korsets gåde: »Ja, jeg tror på korsets gåde, gør det frelser af din nåde. Stå mig bi, når fjenden frister, ræk mig hånd, når øjet brister, sig vi går til Paradis.«

Dette interview blev trykt første gang i Johannes Møllehave: Man kan ikke føre solen bag lyset. Samtaler med ti biskopper. Forlaget Bindslev/dk4, 2007 (side 51-66). Her genoptrykt med forlagets tilladelse og med en enkelt tilføjelse.

Lars og Liselotte Illemann Rask med deres to døtre Anne-Sophie og Josephine. Anne-Sophie er konfirmeret i Skoven Kirke, og Josephine er døbt i kirken.

Et blik på folkekirken i Helsingør Stift gennem 50 år

»Du skal tale med Hans Vistesen,« sagde nogle af de andre i redaktionsgruppen. »Han er en ældre mand, som har gået i kirke hele sit liv. Han har været en levende iagttager af kirke og kristendom i stiftet, og han har siddet i kirken gennem de sidste 50 år – mindst. Han kan fortælle noget om kirkeliv før og nu.« Og det viste sig at passe. Hans Vistesen er nu 93. Han har siddet i menighedsrådet i 40 år, fortæller han, og han var med i kommissionen, der skulle forberede delingen af det alt for store Københavns Stift. »Vi foreslog dengang en deling til tre stifter: Københavns Stift, et omegnsstift og så Helsingør Stift – men politikerne mente, at det blev for dyrt, så man nøjedes med to.«

»Har du altid været kirkegænger?« spurgte jeg. – »Stort set ja. Jeg er konfirmeret af pastor Moltke i Asminderød Kirke i 1931. I skolen havde vi den legendariske lærer Gilberg, som også var organist i både Asminderød Kirke og Fredensborg Slotskirke. Han havde også et kirkekor, hvor nogle af de

piger, som jeg legede med, sang, og så var det naturligt, at jeg kom og hørte på dem. Og så havde jeg hans søn Aage Gilberg som fører i FDF. Han var også det, jeg kalder en »læser«.

»Hvad er det?« – »Bibellæser, selvfølgelig. Dem er der mange af, og de er med til at bære folkekirken. Der var en skomager, som reparerede mine fodboldstøvler. Han havde altid Bibelen liggende på sit arbejdsbord, og hver søndag gik han til Tikøb, hvor han holdt søndagsskole. I mit voksne liv har jeg altid holdt mig til min egen kirke. Jeg har min faste plads. Og jeg tager ikke på udflugter til andre kirker. Jeg har min faste plads i Frederiksborg Slotskirke.«

»Hvad mener du om folkekirken?« – »Folkekirken har sin grundpille i sognepræstens almindelige daglige arbejde i sognet. Sogneinddelingen er en rigtig god ting. Hvert sogn har sin sognekirke og sin sognepræst, og det er den kristne ramme om alt det, der sker i sognet i lyst og nød. Det er gudstjenesterne, det er vielser, begravelser, dåb og konfirmation. Sådan fungerer folkekirken fra Skagen til Gedser, og sådan har den også fungeret gennem alle årene i Helsingør Stift. Derfor er det vigtigt, at præsterne er veluddannede, og at de er valgt. Det er kirkens styrke. Sådan fungerede det, da stiftet blev til, og det gør det stadig.«

»Har der fundet ændringer sted i kirkelivet, siden stiftets tilblivelse?« – »Det har der. Ganske stille og roligt har der fundet to store ændringer sted. For det første går menigheden nu til alters. Det gjorde »man« ikke i gamle dage. Og for det andet kommer hele slægten nu med til barnedåb. Og de hører efter! Jeg er meget glad for familier og børn i kirken. En dreng, der var med til barnedåb, råbte gennem kirken: 'Kom herop, morfar! Vi er her

Interview med Hans Vistesen

*ved sognepræst Lars Tjalve,
Asminderød-Grønholt*

De kvindelige præster. De har ubetinget været en gevinst for vores kirke. Og så mener jeg så afgjort, at der går flere i kirke i vore dage. Men præsterne er også blevet bedre – selv om der til alle tider har været præster, som var sognepræster i min forstand

alle sammen!’ En konfirmanddreng, der var med sin mor i kirke, sagde til hende, da de satte sig efter trosbekendelsen: ’Nu tror jeg den sidder der!’ Det er liv i kirken. Men selv om mange nu går til alters, er det ikke alle dåbsgæster, der går med. Jeg hørte en sige til sin sidemand: ’Nu rejser alle de hellige sig. Nu skal de op og ha’ noget at drikke.’ Man må sige, at der er liv i kirken. Og det er godt.«

»Er der sket andre ting i kirken, som er værd at nævne?« – »Ja da. De kvindelige præster. De har ubetinget været en gevinst for vores kirke. Og så mener jeg så afgjort, at der går flere i kirke i vore dage. Men præsterne er også blevet bedre – selv om der til alle tider har været præster, som var sognepræster i min forstand.«

»Du mener præster, som bor i sognet?« – »Nej, jeg mener præster, som er der, når man har brug for dem. Jeg sætter ordet sognepræst højt, for det indebærer, at de lever med deres sogn. De skal have en god teologisk uddannelse. For selvfølgelig udsættes de og kirken for megen kritik, som de

skal kunne svare på. Og jeg tror, at præsterne i vore dage er nærmere befolkningen end før.«

»Hvordan har menighedslivet ændret sig i din tid?« – »Oprindelig var menighedsrådene jo sammensat af et væld af politiske og kirkelige lister. Der var både socialdemokrater, venstre, radikale og grundtvigske, Luthersk Mission og indremissionske. Nu opstiller de stort set ikke mere. Nu vil næsten alle være folkekirkelige. Som ung var jeg med i Oxfordbevægelsen. Min kone og jeg var med i Unge Hjem. Gennem mange år var jeg aktiv i lægmandsbevægelsen LYM. Og KFUM & K havde stor betydning i at skabe forbindelse mellem de unge og kirken. Når de sammen med Indre Mission indbød til forårsmøder, så var der stuvende fuldt af unge mennesker. Og så var der jo FDF, der altid har haft gode ledere. FDF er stadig levende her i Hillerød med nær tilknytning til folkekirken.«

»Er der så trådt andre ting i stedet for de gamle bevægelser?« – »Ja, det er der da. Jeg vil nævne det gode samarbejde mellem skole og kirke. Det havde været utænkeligt for 50 år siden. Og så har kirken jo i høj grad åbnet sig. Jeg tænker på minikonfirmanderne og spaghetti-gudstjenesterne. Og så har vi jo fået nye salmer, som præsterne her ved Slotskirken er gode til at bruge. Jeg har bemærket at konfirmanderne viste glæde for nr. 331 (»Uberørt af byens travlhed«).«

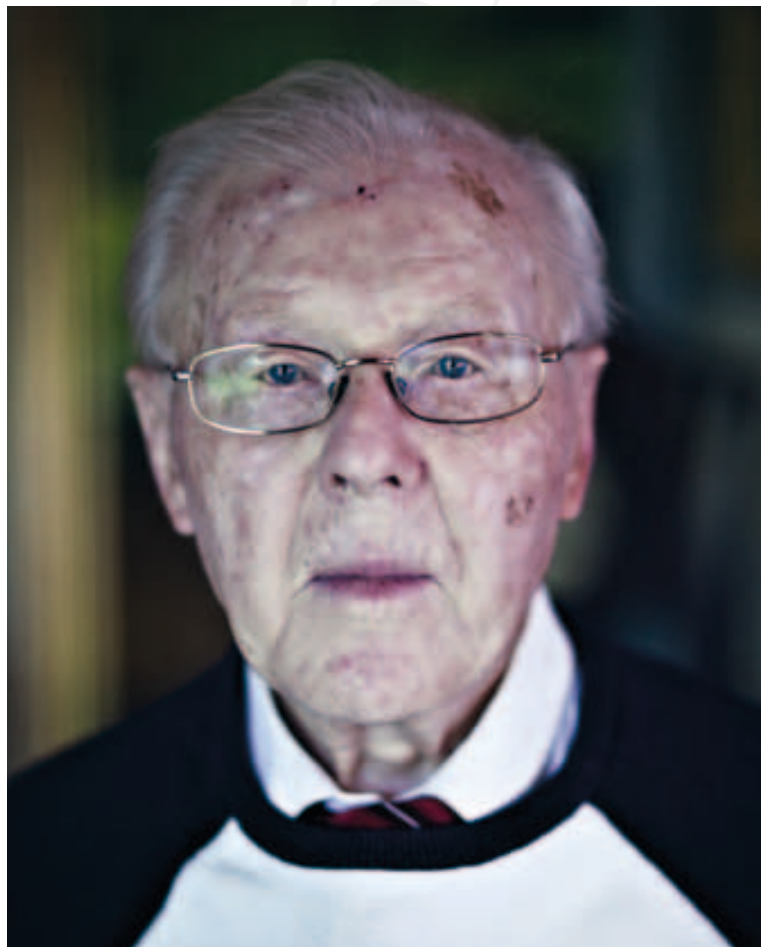
»Hvad falder ellers i øjnene, når man ser stiftets udvikling gennem 50 år?« – »Det gør kirkebyggeriet! Jeg har selv været med ved alle de nye kirker her i Hillerød. Det begyndte med Præstevang. Det var dengang vi skulle skaffe pengene selv, så jeg stemte dørklokker. Et sted var der en meget fattig familie. Børnene sov i papkasser, som faderen viste mig. Men jeg tror, jeg fik 2

kroner. Og så er det gået slag i slag, Ullerød blev overtaget fra Valgmenigheden, som beholdt retten til at bruge den. Hillerød Kirke og sidst Grønnevang. Jeg tror ikke, man har set noget lignende siden Valdemars og Absalons tid. Og så må vi ikke glemme alle sognegårdene, som nu er meget bredere rammer om et menighedsliv, end missionshusene og menighedshusene var det før i tiden.»

»Jeg vil gerne vende tilbage til 'læserne', som du omtalte før. Findes de stadig?« – »De har altid været der. Det er folk, der sjældent eller måske aldrig går i kirke, og der er flere, end man tror, som læser i Den Hellige Skrift. Jeg drikker tit kaffe nede i Slotsarkaderne, og der møder jeg en ældre mand – han er vel i tresserne – han går ikke i kirke, men han vil gerne diskutere kristendom, og han kender sin Bibel. Der findes en personlig fromhed, som bæres af, at kirken er der. Og der er stadig en del, der har det sådan uden brug af kirken.«

»Så du ser optimistisk på folkekirkens fremtid?« – »Så afgjort! I gamle dage var der større skel mellem kirken og dem udenfor. Der er nogen, der stadig taler nedsættende om missionsfolk, men der er ikke så mange spændinger som før. Igennem de mange år har jeg haft den store oplevelse og glæde at arbejde sammen med mange menighedsråd – inden for Hillerød Kommune og Hillerød Provsti – de har alle udvist levende interesse og god vilje til at virke for at skabe gode kår for folkekirken.«

Hans Vistesen
Foto: Rasmus Flindt Pedersen

Mariane og Jens Jensen og deres datter Marlene. Mariane og Jens blev gift i Jægersborg Kirke, og Marlene er både døbt og konfirmeret i kirken.

Kirken er et andet sted

*Jeg kalder jer ikke længere tjenere, jeg kalder jer venner
(Joh 15,15)*

*I kirken slipper jeg ud af min psykologiske selvoptagethed
(Søren Ulrik Thomsen)*

Når nutidens menneske går i kirke, sætter det sig mange steder ind i et middelalderligt rum, der bærer symboler og erindringer med sig om en svunden tids autoritære monopolisering af tænkning, tro og moral og tro på, at kristendommens store fortælling samler og bærer samfund og befolkning. Når man betænker, at åndsliv og ideologier afspejler sig i det fysiske, og at tro søger tegn og udtryk, forekommer det ikke indlysende, at nutidens menneske ofte foretrækker middelalderkirken frem for den moderne kirke.

EN SELVMODSIGELSE?

I det gammeltestamentlige tempel var det hellige hegnet ind bag et forhæng, hvor kun ypperstepræsterne havde adgang. For alle andre var det

livsfarligt at træde ind bag forhængen. Jesus brød tempelmonopolet og undsagde det klerikale hierarki. »Guds rige er midt iblandt jer«, sagde han. Jesu død flængede forhængen i templet, så det hellige, evige og guddommelige flød ud over det jordiske, tidslige og menneskelige. Nu blev mennesket Guds tempel! Man indså aldrig rækkevidden af den påstand. Katedraler og klerikale hierarkier skød igen op overalt. Landsbykirker kunne også gøre det. Grundformen, symbolikken og monopoliseringen var den samme.

Reformationen var et nyt monopolbrud. Her tegnedes en åndshistorisk linje fra Jesus til en luthersk 'back-to-basics-minimalisme«, som blot behøver et rum og en af folket valgt person til forvaltning af ordet og sakramenterne. Den vigtigste gudstjeneste finder sit udtryk i det private lønkammer og i den enkeltes handling i kald og stand i dagliglivet. Herfra går en lige linje frem mod vores tid, hvor de moderne kirker ligger blandt andre bygninger som friske skud på sekulariseringsstammen og signalerer en opgivelse af tidligere tiders monopoler og udgør en røst blandt så mange andre. Men nej tak! En *rigtig kirke*, tak!

ET ANDERLEDES STED

I mine første år som præst virkede jeg i en moderne kirke fra 70'erne. Den fortalte en historie om, at det skønne og poetiske måtte vige pladsen for det pragmatiske og pædagogiske! Men sogneboerne brød sig ikke om den. Jeg har spurgt folk hvorfor. Svaret lyder: Kirken skal være et anderledes sted!

EMMA GAD, RITUALER, MORTEN KORCH ELLER THØGER SEIDENFADEN?
Det handler vel om tradition. Et kirkebryllup opfattes mange steder som et *rigtigt* eller *traditionelt* bryllup. Vi kan vores Emma Gad.

Af provst
Steffen Andresen

Når de store ting sker i livet, presser forholdet til Gud og til eksistensens store spørgsmål sig på. Det opleves som noget, der repræsenterer en kerne af bevidsthedsindhold, som måske var glemt og lagt til side – men nu dukker op.

Det handler vel også om et behov for de kirkelige ritualer som fælles svar på vilkårshændelser. Når de store ting sker i livet, presser forholdet til Gud og til eksistensens store spørgsmål sig på. Det opleves som noget, der repræsenterer en kerne af bevidsthedsindhold, som måske var glemt og lagt til side – men nu dukker op. Og da ritualer i sagens natur ikke er flygtige fænomener, man ændrer efter forgodtbefindende, skaber den traditionelle kirke (og dens sprogbrug) i manges ører den rigtige klangbund for dem.

Og så vil jeg ikke udelukke, at en længsel efter en tabt Morten Korch-idyl, hvor livet leves enkelt og dansk og dus med himlens fugle og den hvidkalkede landsbykirke, også spiller ind. En tidslomme af tryk uforanderlighed i en flygtig og usikker verden.

Og så er der det tidstypiske religionskritiske svar. Thøger Seidenfaden skelner i en leder under overskriften »Obama er større end Jesus« mellem en rationel tilgang til virkeligheden på den ene side og så en religiøs og poetisk på den anden. Det afgørende sker gennem fornuftsåren handling og poli-

tisk pragmatisme i det politiske rum. Det religiøse og poetiske forvises til det indre og følelsesmæssige i takt med, at kristendom fordrives fra det offentlige rum og fra kulturkristne landvindinger ind bag kirkens mure og gøres til noget særligt for de særlig kirkevante.

OPTIMERING AF PERSONLIGHEDEN

– FRA SUBSTANTIEL TIL FUNKTIONEL RELIGION

Postdoc i religionsvidenskab Iben Krogsdal har foretaget en undersøgelse af »ugebladsreligionen«. Ugebladene bugner med spirituelt stof, der ophæver skellet mellem religion, selvudvikling og livsstil. Det religiøse fremstilles som en indre kraft, der på linje med råd om sexliv, boligindretning og karriere tjener til at styrke den personlige udvikling. Mennesket er blevet et psykologisk væsen, der skal bygge sig selv op. Det handler ikke mere om den ydre katedral, men om den indre. Og den stiller ikke færre og mindre krav end den ydre gjorde det engang. Og der er slet ikke tale om frelse!

»Religionen skal mest af alt bruges til at udløse den enkeltes indre kraft til optimering af personligheden,« siger Iben Krogsdal og fortsætter: »Der er intet fokus på evigt liv, en frelse i skikkelse af Kristus eller en menighed som kærlighedens fællesskab. Fokus er simpelthen et helt andet sted. Lærerne er ikke optaget af Gud, Jesus og Treenighed.«

Jørgen I. Jensen beskriver samme optimering således i sin bog *Jeg-automa-*
ten: »Hvad der engang skulle ende hos Gud selv, skal nu ende i personlige idealer, værdier, billeder og visioner.«

Tiden har flyttet fokus fra en substantiel religionsforståelse til en funktionel religionsforståelse. Det handler ikke så meget om religionens indhold og

praksis. Det handler mere om, hvad religion gør for og ved mennesket. Det er nu næppe meningen med Jesu ord om mennesket som Guds tempel.

FRA SALMEBOG TIL KLEENEX

Folk røres let til tårer i kirkerummet. Som en bevæget dåbsfar sagde til mig: »Vi ved ikke så meget om kristendom, og vi går ikke så meget i kirke. Men vi føler så meget for det her, at vi køber hele pakken.« Og så beklagede han sig over at have glemt at putte en pakke kleenex i lommen hjemmefra. Tidligere gjaldt det om at huske salmebogen. Hvor viden og praksis er svag, må følelsen bære det hele. Det er anstrengende!

MAN KAN BLIVE SÅ TRÆT

Når man er overanstrengt, trænger man til at komme et andet sted hen. Og kirken er et andet sted. Med dens hele utidssvarende indretning (og sprog-

brug!) flytter den fokus væk fra vores egen optimering. Hvor den som større end mennesket tidligere signalerede autoritet, tilbyder den nu venlig aflastning for alt det meget, vi selv skal sørge for. Den rummer os – og den fortæller os en større historie end vores egen.

EN STØRRE OG UFORGLEMMELIG HISTORIE

Kristendommens historie er ikke stor og uforglemmelig, fordi den ikke kan krympe ind og glemmes. Men fordi den endelig ikke *må* glemmes og gemmes bag kirkemure. For så krymper verden ind og bliver trang og overladt til vores organisering. Seidenfadens leder lider af den samme blindhed, som det politiske menneske altid lider af, når man tror, at verden kan gennemlyses med fornuft, og al slags ondskab bekæmpes med politisk pragmatisme. Under det politiske og det sociale løber kristendommens historie som en levende kilde, som netop hentes ind via poesien. Det er en kilde, der taler

Kristendommens historie er ikke stor og uforglemmelig, fordi den ikke kan krympe ind og glemmes. Men fordi den endelig ikke må glemmes og gemmes bag kirkemure. For så krymper verden ind og bliver trang og overladt til vores organisering.

om skønheden, godheden, kærligheden i sin rene skikkelse. Hvordan skal samfundet dog klare sig uden?

AFSLUTNING

En dag fik jeg øje på en dreng i 10-11 års alderen. Han var steget af sin cykel og stod foran kirken og så ned i jorden på en måde, der fik mig til at tro, at han var ked af noget. Og sådan kom jeg til at forstyrre ham midt i hans forehavende. Da jeg spurgte til ham, så han op og sagde: »Jeg er altså lige ved at bede Fadervor!«

Jeg gætter på, at han fornemmede, at her kunne Gud bedre se og høre ham end henne i skolen eller derhjemme. Og jeg gætter på, at han steg af cyklen foran kirken på dage, hvor skolen havde budt på mindre gode oplevelser. Måske havde han gjort sig det til en vane, eller måske fulgte han blot en indskydelse. Jeg ved det ikke. Men jeg ved, at han som minikonfirmand kom i kirken sammen med sin klasse hver onsdag eftermiddag igennem et halvt års tid. Og hver evig eneste gang bad de Fadervor.

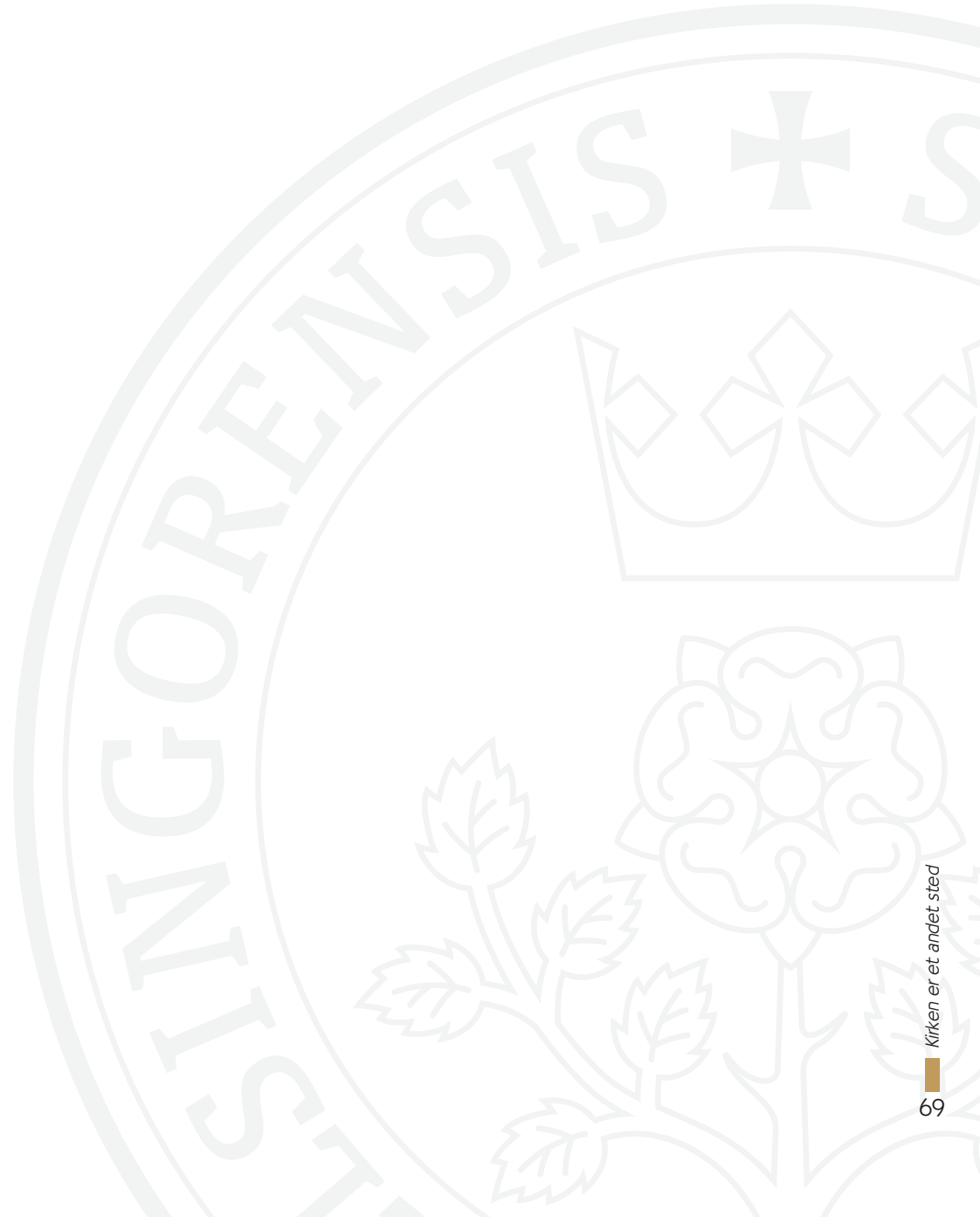
Da jeg gik videre, blev han stående en rum tid. Det kan jo også være vanskeligt at huske hele Fadervor og dens store, anderledes og uforståelige ord som »helliget«, »komme dit rige« og »led os ikke i fristelse« udenad. Nu kunne jeg have fortalt den her dreng, at du da kan bede Fadervor hvor som helst. Og kan du ikke huske Fadervor udenad, gør det slet ikke noget, for du kan bare med dine helt egne ord fortælle Gud lige præcis, hvordan du har det.

Den fristelse faldt jeg heldigvis ikke for. For så ville jeg have frarøvet ham det særlige helle, der var et helt anderledes sted for ham end hans øvrige livsrum. Og jeg ville have bebyrdet ham med den anstrengelse, det ville være for ham med egne ord lige præcis at skulle kunne fortælle Gud, hvordan han havde det.

Hvem kan det?

Thøger Seidenfadens leder: Politiken, den 23. december 2009. Jeg blev sporet ind på lederen gennem en prædiken af Helsingør Stifts teologiske konsulent, sognepræst Jørgen Demant. Herfra stammer nogle af formuleringerne om det politiske menneskes blindhed – naturligvis anvendt her på eget ansvar.

Iben Krogsdals undersøgelse er beskrevet i Kristeligt Dagblad den 29. juli 2010.

Tina Rasmussen og hendes datter Cecilie. Tina og Cecilie kommer ofte i Ansgarkirken. Tina er konfirmeret i kirken, og Cecilie er både døbt og konfirmeret dér.

Den almindelige danske højmesse

EN SPÅDOM

Da jeg var ganske ung sidst i 1960'erne, fik jeg stillet mit horoskop af den navnkundige astrolog Inger Christensen. Hun forudså blandt andet, at 1988 ville blive et år, hvor jeg ville få en tæt og vedvarende tilknytning til »et gammelt kulturland« – måske endda flytte til udlandet. Deri tog hun så ganske fejl – og så alligevel...

I 1988 stillede jeg nemlig op til et menighedsrådsvalg i Ishøj og blev formand. Jeg havde på det tidspunkt intet personligt forhold til den institutionaliserede side af kristendommen, altså folkekirken. Så det var virkelig som at lære et fremmed land at kende, ja, virkelig et gammelt land med en stor og rig kultur.

Efter nu toogtyve år som menighedsrådsmedlem har jeg båret alle mulige udvalgskasketter, men den største og mest enestående opgave har selvfølgelig været at medvirke til tilblivelsen af Vejleå Kirke, som blev indviet i

1997. Jeg er blevet en velintegreret »indvandrer« og er kommet til at føle mig hjemme i folkekirken. Vi er så at sige vokset ind i hinanden.

Jeg troede dengang, at jeg skulle være med til at forny noget gammelt og forbenet – »kirken«. Jeg indså slet ikke, at det som jeg kom ind i, var et meget ungt sogn i et dengang også ganske ungt Helsingør Stift. Ganske vist har der eksisteret et Ishøj sogn siden middelalderen, men det var i 800 år centreret i den lille Ishøj landsby, hvor middelalderkirken også ligger. Det store nye beboelsesområde var derimod centreret omkring S-togsstation og indkøbscenter i strandområdet, og sognet var vokset eksplosivt på et par årtier fra 1970'erne til at rumme ca. 20.000 mennesker og blive landets største sogn.

DEN KEDELIGE HØJMESSE - ELLER?

Vi nye var dengang mest optaget af, at der skulle ske noget. Vi snakkede meget om, at der jo kunne foregå alt muligt i kirken ud over »lige højmassen«. Højmassen var ligesom en hellig ko. Den var præsternes afdeling og urørlig. Men var den ærlig talt ikke kedelig og gammeldags? Og kom der ret mange til den – når der ikke lige var barnedåb?

At højmassen imidlertid rummer en hemmelighed, forstod jeg først efter nogen tid. Jeg syntes, at det var min pligt som folkevalgt rådsmedlem at begynde at gå rimelig regelmæssigt til gudstjeneste. Byrådsalen, der blev omdannet til kirke om søndagen, lå nærmest. Netop denne søndag ankom jeg med et morgenskænderi i hovedet. Organisten spillede ualmindelig elendigt på et lille el-orgel, hvis lyd desuden bar præg af, at det blev skubbet frem og tilbage til et opbevaringsrum sammen med de få andre effekter, der skabte »kirkepræget«, og præsten var hørligt stærkt forkølet og hæs. Og de

Af Pia Skogemann

Højmessen var ligesom en hellig ko.
Den var præsternes afdeling og urørlig.
Men var den ærlig talt ikke kedelig og
gammeldags? Og kom der ret mange til
den – når der ikke lige var barmetåb?

visuelle omgivelser var ikke ligefrem prægtige. Men bagefter! Alt dårligt humør var som blæst bort!

EN »RIGTIG« KIRKE

Den virkelige fornyelse viste sig at være skabelsen af den konkrete, synlige kirke. *Den* blev til gengæld prægtig og er blevet meget rost af folk med god forstand på de dele. Da vi i 2004 udsendte en stor spørgeskemaundersøgelse til borgerne om Vejleå Kirke og blandt meget andet spurgte, om folk betragtede Vejleå Kirke som *deres* kirke, var det kun 50 %, der svarede ja, mens 28 % holdt på Ishøj Kirke. Mange af de sidstnævnte kommenterede typisk, at de havde familiær tilknytning til den. Det var jo ikke så sært.

Indtil 1997 blev alle konfirmationer, bryllupper, begravelser og de fleste dåbshandlinger foretaget i Ishøj Kirke. Der var kun positive udtalelser om Ishøj Kirke: »Hyggelig, lille, intim, idyllisk, har sjæl, gammeldags, charmerende, *en rigtig kirke*.« Vejleå Kirke fik derimod blandede kommentarer. De positive lød: »Smuk, flot, synlig, stor, lys, god atmosfære, glasmosaikken

er smuk, enestående lys.« De negative kommentarer udtrykte det stik modsatte – og især det modsatte af kommentarerne til landsbykirken: »Kold, upersonlig, for stor, ligger ved Bilka, ligger indeklemt, figurene er uhyggelige, for moderne, grim, *ikke en rigtig kirke*.«

Den kendsgerning, at en moderne kirke ofte ikke opfattes som en »rigtig kirke«, var ellers noget, som vi havde taget meget alvorligt under planlægningen. Vejleå Kirke er tegnet af Wohler Arkitekter efter et byggeprogram, hvori det fremgik, at menighedsrådet ønskede en kirke, »... som enhver dansker har boende i sig, og som først og fremmest er affødt af de mange middelalderlige landsbykirker...« Jeg synes, at Wohler Arkitekter – og kirkens kunster, Peter Brandes – løste opgaven forbilledligt, men det er jo reelt umuligt at gøre en ny kirke gammel, lille og beliggende i en landsby.

NOSTALGIA

Den omtalte søndagsgudstjeneste i Byrådssalen fungerede jo som »rigtig kirke« på trods af omgivelserne, fordi den havde den virkning, som den havde. Jeg tror, at jeg vil kalde det min højmesseindvielse. Man kunne af-færdige dem, der sværger til den gamle landsbykirke med den begrundelse, at deres kirkesyn er nostalgisk. Men hvad er nostalgi – hjemve – dybest set? Jeg citerer fra web-versionen af Den Store Danske: »Hjemve er et symptom på fremmedgørelse og siden ... 1700-t. har den accelererende urbanisering og teknologiudvikling medført en voldsom udbredelse af nostalgiske følelser ... Den nostalgiske længsel er imidlertid i stigende grad blevet forvandlet fra en længsel i rum til en længsel i tid.«

Jeg mener, at den landsbykirkelige nostalgi rører ved en primær religiøs følelse, som de fleste danskere deler mere eller mindre bevidst – barndomsmin-

det om juleaften i al dens under. I tiden op til indvielsen af Vejleå Kirke oplevede både jeg og andre en fuldstændig følelsesmæssig genoplivelse af barndommens forventning før juleaften. Det var aldeles uventet stærkt.

HØJMESSENS MYSTERIUM

Jeg tænker nu sådan på det, at mysteriet om Kristus opbevares af og videregives gennem højmessens på gådefuld vis. Fra den ene menighed til den anden igennem to tusinde år, hvad enten folk har været kloge eller dumme eller har opført sig på den ene eller den anden måde. Det er måske en af grundene til, at højmessens også er omgærdet af et vist religiøst betinget tabu? Folk går jo ellers til så mange forskellige åndelige ting, men højmessens kan tydeligvis føles som en lidt for stor udfordring.

Liturgien har ikke altid været ens, præsterne forkynder evangeliet under vekslende teologiske synsvinkler, menighederne synger forskellige salmer, og ritualer forandres med tiden. Så mysteriet, der forvaltes gennem højmessens, kan umuligt være båret af et enkelt element – så som præstens mere eller mindre medrivende prædiken. Jeg kommer til at tænke på en anekdote, som den vise Anna Sophie Seidelin yndede at berette.

Som datter af en præst var hun selvfølgelig fast inventar ved sin fars gudstjenester. Men hun kedede sig så forfærdeligt ved hans prædikener, at hun til sidst betroede sig om dette til sin mor. Moren svarede: »Hvor må du dog have et fattigt sjæleliv, barn,« og fortsatte så: »når du ikke kan underholde dig selv en halv times tid.«

”

Jeg tænker nu sådan på det, at mysteriet om Kristus opbevares af og videregives gennem højmessens på gådefuld vis. Fra den ene menighed til den anden igennem to tusinde år, hvad enten folk har været kloge eller dumme eller har opført sig på den ene eller den anden måde.

Kennet Nielsen og Susan Bøgeskov Nielsen Kennet og Susan er blevet kirkeligt velsignet i Skoven Kirke.

Mit liv i og med folkekirken

Blandt mine fødselsdagsgaver dette år var en bog med rødt omslag og et overraskende indhold af stærkt varierende billedmotiver med tilføjede tekster og korte kommentarer. Der var intet navn på skaberen af denne mærkværdige »komposition« hverken på bogens forside, ryg eller bagside, blot en hovedtitel på tre bogstaver, som dog var tankevækkende nok. Der stod nemlig G-U-D, og jeg skal da være den sidste til at afvise, at han, der har skabt så meget, også har kunnet finde på at medvirke til en bog – ja, det er jo tilmed sket før. Forresten står der diskret allernederst på bogens forside: »Trinitetsmaskinen«, hvilket jo har noget med Den Hellige Treenighed at gøre, så Vorherre har altså ikke nødvendigvis været helt alene om det.

Nå, men efter at have bladet lidt i bogen fandt jeg endelig på en af dens sidste sider endnu en ophavsmand ved navn Hein Heinsen. Han har om ikke andet sat sig på bogens »copyright«, men melder her også om sin billedredaktion og tilrettelæggelse. Denne bagmand genkender offentligheden formentlig som billedhuggeren med de spektakulære og ofte så pro-

vokerende skulpturer, at borgerprotester kan få selv et bystyre til at vakle på taburetterne, hvis det overvejer at opstille et af hans værker på byens torv. Min nærmere undersøgelse afslører, at Heinsen i tidernes morgen blev uddannet teolog, hvilket nok bør få mig til at omfortolke hans og nogle kollegers iøjnefaldende skulptur kaldet »Fredens Port« ved Fredensgade i København. Engang passerede jeg ofte denne skrånende, skyhøje søjle, fordi jeg havde en ungdomskæreste på Blegdamsvej. Da tillagde jeg den en bestemt symbolværdi, men den må jeg vist hellere droppe og gå ud fra, at søjlen snarere forestiller en himmelstræbende Jakobsstige.

Men hvorfor bruge plads på en anden mands bog, når jeg selv skulle fortælle om mine glæder ved kristentro og folkekirke? Jo, fordi noget bestemt i Heinsens bog giver mig mod til at erindre nogle billeder fra min barndom, som satte sig tydelige og retningsgivende spor. Når man har nydt bogens ufor-glemmelige billede fra 1969 af Lene Adler Petersens nøgenvandring og helt bogstaveligt tagne »korsgang« gennem den tæt befolkede københavnske børshal (på side 11), blader man videre til en stor trekantet og mørk granitsten med tilføjet billedtekst: »Kun han er min klippe ... så jeg ikke vakler.«

Jeg husker ikke, om det var denne sten, Taarbæk-præsten Thorkild Grosbøll gik med i sin sko, da han i sin tid forkyndte et mere teoretisk og luftigt syn på Gudfader, end »den levende Gud«, som andre præster præker om. Men denne granitsten, der stikker numsen i vejret ud for en formentlig norsk kyst, er så håndfast og konkret, at den svarer til de billeddannelser, som jeg fik, da jeg i seks-syvårsalderen begyndte i søndagsskolen på Sallingvej hjemme i Vanløse. Hvad jeg dér hørte og lærte om Faderen og Sønnen og om deres forhold til hinanden og til os almindelige mennesker, omplantede jeg til to levende og velfungerende skikkelser, nemlig vores købmand

Af Vagn Simonsen

Gennem FDF-livet lærte jeg kirkens præster at kende, hvilket sidenhen gjorde konfirmationsforberedelsen mere selvfølgelig for mig end for de kirkefremmede skolekammerater, der tydeligvis følte sig utrygge ved de uvante hårde bænke og svært fordøjelige tekster.

Andersen og hans lærling Jørgen i hjørnebutikken på Vanløse Allé, hvor familien altid handlede. Dette realistiske billede holdt fint, selv da jeg droppede søndagsskolen til fordel for FDF-livet i Grøndalskirken ved Hulgårdsvej. På min indre skærm (dette længe før TV-æraen) optrådte Vorherre iført hvid kittel og slips, mens hans forbarmende søn, Jørgen lærling, altid bar brun kittel. Jeg så dem også tydeligt for mig, når vi bad Fader vor og afsluttede møderne med den faste salme »Altid frejdig når du går, veje Gud tør kende.« Ork jo, Købmand Andersens ånd eller måske hans hellige ånd skulle nok lede os sikkert hjem og forbi tilfældigt opdukkende tyske soldater, som forhåbentlig ville nøjes med at sende os et venligt nik.

Gennem FDF-livet lærte jeg kirkens præster at kende, hvilket sidenhen gjorde konfirmationsforberedelsen mere selvfølgelig for mig end for de kirkefremmede skolekammerater, der tydeligvis følte sig utrygge ved de uvante hårde bænke og svært fordøjelige tekster. Men de var jo også helt uvidende om min købmand Andersens og Jørgen lærings hovedroller i de bibelske fortællinger. Med gymnasieårene tiltog filosofiske og politiske

overvejelser og diskussioner med kammeraterne, og ude fra den store verden begyndte socialistiske og ateistiske synsvinkler at blande sig, for ikke at tale om de spændende fremmede religioner, som gennem bøger og film prøvede at overmande os fra alle verdens hjørner.

Men mine efterfølgende nødvendige lære- og arbejdsår i den danske provins bragte mig uvægerligt tilbage til en sognementalitet, hvor det hovedsagelig var indre mission og grundtvigianerne, der forsøgte at overgå hinanden med underholdende fritidstilbud. Langs vejen gjorde et kæresteforhold til en præstedatter indtryk. Hun afløstes af en begavet KFUK-spejderpige, og dernæst fulgte et nært venskab med datteren til en religiøs landsbyførstelærer, som indledte måltiderne med bordbøn. En særlig oplevelse blev det, da en ven af mig på et tidspunkt overtalte forvalteren af den apostolske kirke i Odense til at lade mig rykke ind i udlejningsværelset i kirkens ene ende. Det havde egen indgang, hvilket var en ubeskrivelig luksus for datidens enlige unge lejere. Men det førte også til indsigt i en forunderlig verden, hvor religion blev endnu mere fysisk end mine møder med købmand Andersen og søn. Ved pinsetid kunne jeg fra baghaven iagttage, hvordan mine flinke religiøse naboer og deres venner stod op på kirkebænkene og ikke blot talte i tunger, men råbte, skreg og græd under ekstasen.

Mest udbytterigt blev dog bekendtskabet med de kredse af organister og organiststuderende, jeg mødte som ung »kulturjournalist«. For om ikke andet, så kunne sognekirkerne ud over deres faste søndagsdagsorden byde på kulturelle tilbud i form af kirkekoncerter. I mine elevår i Nykøbing Mors blev jeg trofast væbner for den sidenhen internationalt kendte Grethe Krogh Christensen, hvis koncerter var langt over normalt niveau – hvad jeg påpegede i mine begejstrede, men måske lidt usagkyndige musikanmeldelser.

Når jeg ser tilbage på folkekirkens betydning i mit liv, må jeg ty til en anden bog af nyere dato, nemlig tidligere biskop Jan Lindhardts selvbiografi, hvor han på genialt set vis gør sig til biperson i sit eget liv. For mig har kirkelivet også spillet en hovedrolle, hvor jeg kun er bipersonen. Ganske vist har jeg i høj grad også været optaget af kristendommens ydre rammer ved at instruere og opsætte kristne skuespil, ved at studere kunst- og arkitekturhistorie og ved at have erhvervet et mere end 100 år gammelt tidligere missionshus til brug for feriebolig m.m.

Det var vel også rammerne, jeg forsøgte at udfylde på en lidt utraditionel måde, da jeg denne sommer fejrede rund fødselsdag og indledte festen med søndagshøjmessen i kirken, hvortil også mine gæster fra nær og fjern var indbudt. Derefter gjorde vi os til gode med den gratis kirkekaffe, og så gik et blandet program i gang, hvor nogle evnerige, musikalske venner på flygel og orgel stod for mere fællessang og introduktion af bl.a. en nykomponeret børnesalme. En lille omtale forud i lokalavisen havde tydeligvis lokket også almindelige kirkegængere til og dermed opfyldt mit ønske om at vise, at en kirke ud over gudstjenester også kan bruges til andet end dåb, vielse og begravelse – hvad mange i menigheden da heldigvis har erfaring med.

Lad mig slutte med at understrege, at jeg aldrig har betragtet købmand Andersen og søn som mine »afguder«. De udfyldte nogle nødvendige roller for min aktive indtræden i menigheden, men de er forlængst trådt tilbage og afløst af mere kompetente kræfter. Dem kan jeg næppe beskrive billedligt, og selvom de er klippefaste, udtrykker de sig ikke synligt som granitsten. Hverken i skoen eller som den ud for Norges kyster.

,

Når jeg ser tilbage på folkekirkens betydning i mit liv, må jeg ty til en anden bog af nyere dato, nemlig tidligere biskop Jan Lindhardts selvbiografi, hvor han på genialt set vis gør sig til biperson i sit eget liv. For mig har kirkelivet også spillet en hovedrolle, hvor jeg kun er bipersonen.

Svend Jensen. Svend Jensen er kommet i Skoven Kirke, siden han var barn. Han har både børn, børnebørn og oldebørn, der er døbt i kirken.

Den kristne udfordring: Velfærdsstatens ophav

MIDDELALDERENS VELFÆRDSKIRKE

Den kristne kirke, der i 900-tallet kom til landet, og som efterhånden bredte sig til alle lag i det danske samfund, hviler på Jesu ord om at sørge for sin næste. Både i middelalderen og i nyere tid har det været kirkens fornemste opgave at forkynde Kristus til frelse for alle mennesker. Frelsen betyder befrielse fra alt det, der stjæler og ødelægger liv og fællesskab, også undertrykkende politiske og økonomiske strukturer. Forståelsen af Kristi frelsergerning hviler ikke på ånden alene, men på hele mennesket, og derfor er det utænkeligt at lade mennesker lide. Kirken og den enkelte kristne er forpligtet til at tage sig af de fattige, de nødlidende, de sørgende.

Denne opgave er så indlysende, at den sjældent omtales i kirkehistoriske værker, hvori de store fejder over læresætninger eller konflikter mellem kongemagt og kirkemagt får størst opmærksomhed. Men i det levede liv er kristendommen en religion, der tilbyder støtte til de svage og lindring til de syge. Således skrev Benedikt af Nursia i sin Munkeregul, der fra 800-tallet

blev udbredt i Vesteuropa, at klostret skal tage imod enhver gæst, som om han eller hun var Kristus selv. Hermed realiserede han Jesu ord om, at hvad man gør for de mindste, gør man for Jesus selv.

Middelalderens kristendom udviklede ideen om *substitution*: i ethvert menneske findes der en Jesus, og derfor kan man ikke skelne mellem, hvad man gør for den enkelte, og hvad man gør for Vor Herre. Denne substitutionslære fremgår for eksempel af en fortælling om den store 1100-talsskikkelse, Bernard af Clairvaux, hvori han siger til en munk, der er bange for at modtage nadveren, at han trygt kan læse al sin tvivl og usikkerhed oven på sin abbed. Ved på den måde at låne sin tro ud, viser Bernard, at han tager munkens angst og vaklen på sig for at lindre dennes smerte og gøre det muligt for ham at forblive i klostrets fællesskab.

I middelalderens trosverden blev mennesker til hinandens støtter og velgørere. Gejstlige, og især munke, fandt ikke alene grundlag for denne overbevisning i evangeliet, men også i klassiske tekster, for eksempel Ciceros værk om venskab. Klostergrundlæggelser og andre institutioner hvilede på forpligtende venskaber, og de involverede sørgede for hinanden og skabte et åndeligt og materielt overskud, som andre mennesker fik glæde af. Vi ser resultatet af disse bånd i de cistercienserklostre, der i anden halvdel af 1100-tallet blev grundlagt overalt i det danske rige. Munkene kom hertil fra syden og viede deres liv til arbejde og bøn i venskabets fællesskaber.

REFORMATIONENS OPGØR

I begyndelsen af 1500-tallet var der et par hundrede klostre overalt i landet, hvortil mennesker i nød kunne henvende sig og få hjælp. Helligåndsklostrene i byerne baserede sig således på en karitativ kristendom, og deres

Af professor
Brian Patrick McGuire,
Roskilde Universitetscenter

Den dag i dag diskuterer historikere, om reformationen blev til ulykke for de fattige, og jeg er tilbøjelig til at mene, at det nye regime ikke var til gavn for de trængende, fordi de nu skulle vise, at de var »værdigt trængende«.

regel krævede, at brødrene ikke nøjedes med at arbejde på deres hospitalet, men drog ud på gader og stræder for at opsamle de syge og døende og føre dem tilbage til deres klostre. Her modtog de lidende både fysisk og åndelig pleje, idet de fik mulighed for at overvære gudstjenester, der blev forrettet på hospitalsgangen. Samtidig fik de syge tilbud om at skrifte.

Også andre ordensfolk var optaget af de fattige og syges behov, f.eks. de såkaldte tiggerbrødre, franciskanerne og dominikanerne, som slog sig ned i mange danske købstæder. I Helsingør havde begge ordener klostre, og i deres prædikener (på dansk og ikke på latin!) talte de ikke kun om det himmelske, men også om det jordiske liv. Brødrene indskærpede, at det ikke var en skam at være fattig, men at det var de bedre stilledes pligt, herunder byens formuende købmænd, at drage omsorg for deres mindre bemedlede medborgeres behov. Det drejede sig om at efterligne Kristus, der sørgede for de fattige. Under 1500-tallets protestantiske reformation var dens frontkæmpere helt på det rene med, at tiggerbrødrene og deres gode prædikener udgjorde en stor trussel mod den nye tro. Så mens de lod de kon-

templative klostre på landet, for eksempel Esrum i Nordsjælland, fortsætte deres stille liv, dog uden ret til at optage nye medlemmer, blev franciskanernes og dominikanernes klostre lukket med tvang. Den nye religion tog monopol på at prædike evangeliet, men klosterlukningerne betød også, at middelalderens velfærdssamfund blev sat over styr.

I Kirkeordinansen af 1537 blev det forordnet, at »fattige folk skal forsørges og have deres føde,« og dermed blev klostrenes sociale opgaver overført til byrådene. I flere købstæder var der allerede verdslige helligåndshuse, som var lagt ind under byernes administration, mens andre karitative stiftelser, specielt helligåndsklostrene, nu blev overgivet til byrådene. Denne sekularisering eller verdsliggørelse skete med større eller mindre held. Den dag i dag diskuterer historikere, om reformationen blev til ulykke for de fattige, og jeg er tilbøjelig til at mene, at det nye regime ikke var til gavn for de trængende, fordi de nu skulle vise, at de var »værdigt trængende«.

DEN NYE TIDS OMSORG

I de følgende århundreder blev evangeliets indhold og betydning fortsat diskuteret, og der var stort set enighed om, at kirken ikke kunne se bort fra de fattige og syge. Men det er først i 1800-tallet, med dens demokratiseringsproces, at kirkelige retninger forsøgte at formulere kirkens forpligtelse med hensyn til omsorg og ændringer af undertrykkende forhold. Indre Mission har siden dens oprindelse været specielt optaget af en aktiv beskæftigelse med denne verdens onder gennem en række diakonale foreninger. Indre Mission lagde grunden til den moderne velfærdsstats organer: børneplejestationer, børnehjem, omsorg for svigtede børn og kvinder, diakonisehospitalet og diakonissestiftelsen, samt opbygning af en hjemmesygepleje i byerne.

Alligevel havde kirken ved 1800-tallets slutning problemer med den social-demokratiske bevægelse og dens vision af et velfærdssamfund, hvor »få har for meget og færre for lidt.« I det tyvende århundredes første årtier marginaliserede den danske folkekirke sig i en kamp mod det moderne samfund. Kirken havde i Grundloven af 1849 (og uforandret ved senere grundlovsændringer) og i kraft af at være flertalskirke fået sin »officielle« plads i det danske samfund, men siden 1960'erne har der fundet en sekulariseringsproces sted, som langsomt, men sikkert skubber folkekirken bort fra dens plads i centrum af danskernes bevidsthed. Samtidig fylder mennesker fra andre trossamfund efterhånden godt op i landskabet, og den liberal-radikale elite i hovedstaden ser på religion med blandede følelser.

Midt i denne udvikling, hvor repræsentanter for en menneskefjendsk kristendom ønsker at begrænse medmenneskelig omsorg, for eksempel over for flygtninge, er det vigtigere end nogensinde at pege på troens historiske rødder og udvikling. Kristendommen i vor tid hviler på et ældgammelt engagement, en opfordring til at identificere sig med sin næste, som ikke er lig med hele verden, men som består af de mennesker, som omgiver én.

Velfærdssamfundets forsvarere tager oftest udgangspunkt i deres »frigørelse« fra det gamle trossamfund, men velfærdssamfundet hviler reelt trygt på et kristent fundament. Dette grundlag er selvfølgelig ikke begrænset til kristendommen: både jødedommen og islam rummer læresætninger om at behandle fremmede godt og udvise omsorg for de svage og trængende.

Hovedproblemet for og med protestantisk kristendom har måske været, at Luthers mistænkeliggørelse af gerningsretfærdigheden har fjernet det ideologiske grundlag for at drage omsorg for andre. Men Luther ønskede ikke,

at enhver bare skulle passe sit. Hans kirke hviler på et evangelium, der taler om at man skal give sin næste et måltid.

De sidste årtiers debat om tro og religion »i det offentlige rum« afslører, at mange af ren og skær uvidenhed eller dikteret af uvilje over for kirke og kristendom har fortrængt, at vi er arvtagere til en lang og værdifuld tradition for omsorg. Behovet for at mindes og videreføre denne gamle kristne praksis i dag er større end nogensinde før.

Midt i denne udvikling, hvor repræsentanter for en menneskefjendsk kristendom ønsker at begrænse medmenneskelig omsorg, for eksempel over for flygtninge, er det vigtigere end nogensinde at pege på troens historiske rødder og udvikling.

Cecilie og Johan Pramming med deres datter Ingrid og deres søn Carl. Cecilie går til babysalmesang med Ingrid i Jægersborg Kirke.

Kristendom og velfærdsstat

EN KRISTEN VELFÆRDSSTAT? – EN CITATMOSAİK

Uanset hvad socialdemokratiske partiprogrammer og generationer af partimedlemmer har sagt, er den danske velfærdsstat snarere et resultat af sekulariseret lutheranisme i nationalt klædebon end af demokratiseret socialisme (Professor Uffe Østergaard, 2005).

Man kan argumentere for, at den særlige danske velfærdsstat i sig selv er et sådant udtryk for, at kristendommen er trængt ind i alle samfundets, hverdagslivets og det sociale livs forgreninger (BT's leder, 2006).

Danmark og Europa har haft kristendommen som værdileverandør i mange, mange år. Det gælder respekten for medmennesket, omsorgen for næsten og lignelsen om den barmhjertige samaritaner. Fremskridtet har ikke været forhindret af kristendommen, men befordret af kristendommen. Og jeg tror ikke på, at den danske velfærdsstat kan overleve uden de værdier, der nærede dens oprindelse (Chefredaktør Erik Bjerager, 2006).

*Af professor
Jørn Henrik Petersen,
Syddansk Universitet.*

Vælger man at bygge et areligiøst eller et multireligiøst Europa, så fornægter man den del af den europæiske historie og nutid, hvor tanken om nationen ikke er aggressiv, men i højere grad betænkt på, hvordan man tager vare om de svage og yder sig i det land, som ikke er himlen og ikke bliver et paradys, men blot et foreløbigt sted, »vort hjertes hjem hernede«, kort sagt idéindholdet af vores velfærdsstat (Sognepræst Torben Bramming, 2007).

Det moderne velfærdssamfund opstod ikke i kølvandet på Socialdemokratiets politik men som resultat af den kristne kirkes overholdelse af Kristi bud (Professor Brian Patrick McGuire, 2008).

Hele den velfærdsstat, som vi i dag bryster os af, er bygget over kristent-humane grundprincipper om næstekærlighed og omsorg (Leder i Kristeligt Dagblad, 2008).

Evangeliet om, at vi skal tage os af vores næste, ligger som grundlag for vores menneskeopfattelse og velfærdsstat, og det grundlag havde vi ikke haft uden kristendommen (Direktør Flemming Christensen, 2009).

Forskning, præster og medier knytter i stigende grad kristendom og velfærdsstat sammen og ser den særlige danske velfærdsstat som barn af den lutherske statskirke.

FORKLARINGEN

Tidligere så man den mulige sammenhæng mellem religion og velfærdsstat som resultat af kristne partiers styrke eller kirkers og religiøse bevægelser magt, men den tanke har trængt sig mere og mere på, at kirkens »budskab«,

Tanken er, at der i religionen er indbygget en »trosbetinget social doktrin«, og at religionen har en kulturel kraft, der indfælder denne »doktrin« i den sekulariserede velfærdsstats institutioner. Religiøst betingede sociale doktriner omskrives til socialpolitiske grundværdier.

i vores tilfælde den lutherske lære, har haft betydning for opbygning af den moderne velfærdsstat. Tanken er, at der i religionen er indbygget en »trosbetinget social doktrin«, og at religionen har en kulturel kraft, der indfælder denne »doktrin« i den sekulariserede velfærdsstats institutioner. Religiøst betingede sociale doktriner omskrives til socialpolitiske grundværdier. Med de kristne samfunds sekularisering blev dele af den religiøse doktrin i højere grad knyttet til sekulariserede institutioner og værdier end til en konfessionel tro. Derfor lyder det da også i den internationale litteratur, at skandinaviske socialdemokratier kan beskrives som en sekulariseret luthersk bevægelse. Men der er også andre synspunkter. Lad os nøjes med et enkelt eksempel:

Den efter de flestes mening mest udbyggede velfærdsstat – den svenske – er et venstrefløjsprodukt i en sekulariseret stat, der ofte har virket i opposition til den officielle kirke. Det er måske nok mere sandsynligt, at velfærdsstaten vil blomstre i en civilisation, hvor næstekærlighed og barmhjertighed er blevet prædikeret i generationer. Og dog skyldes dens etablering i Skandi-

navien i overvejende grad en generation af ateister eller mere lunkne troende. Den er et resultat af en politisk kamp om indkomsternes og privilegiernes fordeling – ikke en gave fra himlen (Professor m.m. Hans Zetterberg, 1984).

Hvordan kan man tage stilling til en så diffus påstand – hvad enten det er i Østergaards eller i Zetterbergs formulering? Kan man overhovedet meningsfylde tale om en »evangelisk-luthersk social doktrin«?

ET TANKEEKSPERIMENT

Lad os for sjov, som matematiklæreren sagde, antage, at velfærdsstatens rødder ligger indfældet i kulturen, og lad os også forestille os, at det skyldes en luthersk forkyndelse, der har lydt gennem århundreder. Så skulle vi vel forvente, at forkynderne af den evangelisk-lutherske tro, da velfærdsstaten blev sat på dagsordenen i 50'erne, i overvejende grad ville være velfærdsstatstilhængere. Og var de det ikke, kunne man måske forestille sig, at Østergaard m.fl. har overspillet deres kort.

Tankeeksperimentet kan let føres ud i livet ved at se på, hvad kirkefolket sagde – dengang i 50'erne. Og kigger man dem i kortene, er det indtryk, man får, at de var lige så delte i opfattelsen af dette nye fænomen, som de fleste andre. Der var skeptikere/modstandere, der var tilhængere, og så var der dem, som havde svært ved at finde deres egne ben – neutralisterne.

SKEPTIKERNE

På den ene fløj var der dem, der var bekymrede for, at barmhjertighed, gavmildhed og almisser skulle erstattes af rettigheder, retfærdighed og modtagerekrav på samfundet. Retten som substitut for gaven og nåden. »Vi kan

ikke nå frem til et samfund, hvor vi kan nøjes med at modtage og yde retfærdighed og ikke har brug for barmhjertigheden, og skal heller ikke ønske det,« skrev den kendte salmedigter, domprovst K.L. Aastrup. Der kunne, mente mange på denne fløj, være grund til at se den moderne stat som en trussel mod velfærden, fordi den med sin tro på sig selv satte sig på Guds trone. Grænsen mellem den »aktive, demokratiske velfærdsstat« og »den absolutte velfærdsstat« var flydende. Man måtte være sig for en stat, der ville være Gud, en politik, der ville blive religion, og en statsideologi, der ville antage form af »frelseslære«. Når mennesket ikke lever af brød alene, måtte velfærd være et perverteret kristeligt ideal. Velfærdsstaten var problematisk, fordi den ikke ville tale om skyld og ansvar, og fordi den ikke overlod afgørelserne til den enkelte. Når alting bliver samfundets »skyld«, gør staten sig til formynder. Når øvrigheden vil ordne samfundets liv, sætter den sig i Guds sted og bliver dæmonisk, fordi den vil guddommeliggøre menneskelige værdier. Sådan lød det fra en gruppe – den største.

Skeptikere/modstanderne var i høj grad påvirket af den norske biskop Eivind Berggrav, der havde spillet en så stor rolle i den norske kirkekamp. For ham havde udviklingen fra renæssancen været en livsanskuelseskamp mellem verdslig og hellig magt – ånd og materie. Når staten ville være suveræn, blev den reduceret til »statsmaskineri« og mistede sin legitimitet. Når staten ville sekulariseringen, blev alt andet end det materielle fornægtet, og statens ideologi blev »magtautomatisk«. Suverænitets- og sekulariseringslinjen krydsede efter den 2. verdenskrig hinanden i den dæmoniserede stat. At erstatte gaven med retten ville, mente Berggrav, være en trussel mod diakonien, fordi man ville bygge på autorisation på grundlag af betingelser, som staten formulerede. Risikoen var da, at staten ville tillægge sig rollen som alfader – blive den omnipotente stat. Den sekulariserede

velfærdsstat ville fortrænge kristendommen og sætte staten i Guds sted. Den ville herske over den enkeltes samvittighed, der skulle orkestreres, så alle agerede i overensstemmelse med velfærdsstatens værenorden. Den ville skabe moralen. Og det var ukristeligt.

NEUTRALISTERNE

En »mellemsgruppe« mente, at udviklingen for længst havde placeret det sociale ansvar hos staten. Man så det som statens opgave at sikre den materielle velfærd, mens kirken tog sig af det, der lå derudover. Nok var der risiko for bureaukratisering og svækkelse af den kirkelige diakoni, men velfærdsdemokratiet pegede ikke i totalitær retning. Man skulle ikke i kamp mod velfærdsstaten, som der kristeligt set ikke var noget at sige på, men kirken skulle sætte evighedsens liv ind i kampen om mennesket, så livet ikke mistede sin mening i velfærdsstaten.

Man så det som statens opgave at sikre den materielle velfærd, mens kirken tog sig af det, der lå derudover. Nok var der risiko for bureaukratisering og svækkelse af den kirkelige diakoni, men velfærdsdemokratiet pegede ikke i totalitær retning.

Velfærdssamfundet var en i moralsk forstand neutral institution uden endemål for menneskelig tilfredsstillelse. Det er et værdifuldt grundlag at bygge på, men der skal bygges videre og af et andet stof end materielle ydelser og garantier.

TILHÆNGERNE

På den anden – noget mindre – fløj stod dem, der så velfærdsstaten som et kald på den enkeltes medansvar og medleven. Vel lever mennesket ikke af brød alene, men brød var en nødvendighed. Man så velfærdssamfundet som en samfundsforbedring langt ud over, hvad man kunne have forestillet sig. Velfærd behøver ikke være livets højeste mening, fordi det er det højeste, staten kan præstere. Velfærdssamfundet var en i moralsk forstand neutral institution uden endemål for menneskelig tilfredsstillelse. Det er et værdifuldt grundlag at bygge på, men der skal bygges videre og af et andet stof end materielle ydelser og garantier. Netop ved at have det materielle sikret var det muligt at »mobilisere vore egne varmekilder som modtræk, lune op, live op, hygge og trykke om hinanden – og om dem, som trods gode materielle forsyninger ikke kunne finde ind i fællesskab og venskab med andre, de ensomme, de tilpasningsvanskelige...

Skal vi tale om en kristens særlige ansvar, så er det dette: ansvaret for at blive hos medmennesket i saglig solidaritet. Og så – og så give Gud troen.

Den vil han gerne have, men ikke vore gerninger. Dem afskrev han til fordel for medmennesket, fordi medmennesket havde brug for dem« (Teologen og pædagogen Otto Krabbe 1959).

MANGE SPØRGSMÅL

Som i den generelle diskussion om velfærdsstaten, der bølgede i 1950'erne, var også kirkefolkets debat præget af mange forskellige synspunkter. »Lutheranere er et mangelhovedet selskab,« sagde Berggrav i 1952, da han talte om velfærdsstaten. Og det havde han megen ret i.

Hvordan forener man påstanden om velfærdsstaten som et barn af en århundredlang evangelisk-luthersk forkyndelse med det forhold, at kirkefolket – da velfærdsdebatten for alvor brændte på – var så splittet i sit syn? Hvordan forener man tanken om en evangelisk-luthersk påvirkning med det forhold, at kirkefolket var præcis lige så opdelt som den øvrige befolkning? Er vi nødt til at sige nej til tanken om, at velfærdsstaten er funderet i et kristent menneske- og samfundssystem? Har kirken overhovedet et budskab, der har samfundsmæssige konsekvenser?

TROSBEKENDELSE

Hvad svaret end måtte være, kan jeg ikke lade være at fokusere på Zetterbergs formulering, at velfærdsstaten næppe ville blomstre i en civilisation, hvor næstekærlighed og barmhjertighed ikke var blevet prædikeret i generationer. I min optik – men det er mere et credo uden for tankeeksperimentets ramme – er velfærdsstaten »institutionaliseret næstekærlighed«. En institutionalisering, der har været nødvendig, fordi sindelaget sjældent slår til. Men da vi hver for sig – sådan nede i vore sorte sjæle – godt ved, hvad der er ret og rimeligt, har vi kollektiviseret den forpligtelse, vi individuelt

har så svært ved at leve op til. Og det er ikke så ringe endda. Men det rejser spørgsmålet, om en kollektivt sikret forpligtelse – i velfærdsstatens form – kan overleve den dag, da kun få danskere kan genfortælle historien om den barmhjertige samaritaner som den arketypiske fortælling om, at den enkeltes forhold til Gud afgøres i forholdet til det andet menneske, og da færre forstår, at det kun går an, hvis jeg forpligter dig og du mig. Hvis radius i den cirkel, der indbefatter os, der føler ansvar for hinanden, fortsat skrumper, så den måske en dag er et punkt, hvor lille jeg står som atomiseret individ, da er velfærdsstaten død, fordi den ikke kan vise hen til noget, der ligger uden for den selv. Godt at have en alder så man næppe skal opleve den dag!

P.S.

Hvis De vil vide mere (om denne sag), så er det næppe Jyllands-Posten, De skal frekventere, men det var måske en idé at kaste sig over *I himlen således også på jorden? Danske kirkefolk om velfærdsstaten og det moderne samfund*. Den er redigeret af Nils Gunder Hansen, Jørn Henrik Petersen og Klaus Petersen og er udkommet på Syddansk Universitetsforlag i 2010. De kan også læse Jørn Henrik Petersen & Klaus Petersen, »Religion, kirke og velfærdsstat – er der en sammenhæng?« i Religionsvidenskabeligt Tidsskrift 54, 2009: 39-65.

Else Hansen. Else har altid gået meget i kirke i Draaby, og hun har boet lige ved siden af den i mere end 50 år.

Helsingør Domprovsti

Da Folketinget den 2. juni 1960 vedtog at dele Københavns Stift og oprette Helsingør Stift, blev Skt. Olai Kirke samtidig domkirke i landets yngste stift. Det blev markeret ved en festgudstjeneste den 15. januar 1961. Forud var der gået intense forhandlinger om oprettelsen af det nye stift. Der var nogle, som fandt, at det kommende stift i løbet af få år ville blive så stort, at det inden for en overskuelig årrække igen måtte deles. Spørgsmålet om, hvilken kirke skulle være domkirke, blev længe drøftet. Der var forslag om Grundtvigskirken, Slangstrup Kirke og Frederiksborg Slotskirke. Men det blev Skt. Olai Kirke i Helsingør, som med sin lange historie skulle blive det nye stifts domkirke.

Helsingørs placering på Sjællands nordøstlige hjørne har for mange sejlende betydet, at når man passerede Kronborg, så var det enten et farvel eller et velkommen tilbage til Danmark. Allerede i middelalderen var det rige sildefiskeri og siden sundtolden med til at gøre Helsingør til en driftig by, landets næststørste. På et tidspunkt kom halvdelen af statens skatteind-

tægter fra sundtolden i Helsingør. Velstanden afspejledes i de mange købmændsgårde, fire klostre og en rigt udsmykket Skt. Olai Kirke. Handel og skibsfart blev af afgørende betydning. Senere blev byen med Helsingør Stålskibsværft og Tretorn og andre virksomheder en driftig arbejds- og industriby. Men foruden Helsingør købstad udgjorde Tikøb sogn som et typisk landsogn med mange gårde en væsentlig del af Helsingør Kommune. På sit forblæste hjørne er Helsingør porten mod de andre skandinaviske lande, hvor transit og berøring sikrer, at der er en frisk og sund luft over provinsbyen.

EN BY UNDER FORANDRING

Da Helsingør blev stiftsby, satte de store virksomheder deres tydelige præg på byen. De mange arbejdspladser fik byen til at vokse, og der blev bygget boliger, ofte af god standard. Men Helsingør by mærkede tidligt, at industri- og værftsarbejdspladser ville forsvinde. Mange af de store virksomheder lukkede i 70'erne og 80'erne, og med god grund frygtede man, at det ville ramme byen på dens nerve. Men trods tab af mange arbejdspladser lykkedes det at skabe en del nye, og ikke mindst begyndte mange at pendle mellem Helsingør og København og over Sundet, hvorved nye borgere kom til. Fremsynede arkitekter og byplanlæggere sikrede, at de gamle stræder og smukke huse i Helsingør blev bevaret, samtidig med at nye og tidssvarende boliger blev opført.

ET PROVSTI BLIVER TIL

Blandt de nye skud på Helsingørs identitet hører et selvstændigt Helsingør Domprovsti. Da oprettelsen af Helsingør Stift var en realitet, blev det ved kongelig resolution af 24. december 1960 besluttet, at det hidtidige Lynge-Kronborg Provsti skulle deles i to provstier. Helsingør købstads provsti kom

Af domprovst
Steffen Ravn Jørgensen

til at omfatte Skt. Olai, Sct. Mariæ og Vestervang sogne samt Tikøb sogn, Egebæksvang, Hornbæk og Hellebæk sogne. Samtidig blev der oprettet et embede som domprovst i Helsingør Stift, som knyttedes til embedet som sognepræst ved Skt. Olai Kirke i Helsingør købstad og til stillingen som provst for Helsingør Købstads Provsti.

For Skt. Olai Kirke betød ophøjelsen til domkirke, at en proces blev sat i gang med henblik på at foretage nødvendige forbedringer og renoveringer af kirken, som var hensigtsmæssige for den nye brug. Den var ikke alene sognekirke, men hele stiftets domkirke. Sakristiet blev nyindrettet og udstyret med bord og stole i gedigen udførelse og materiale, således at biskoppen kunne holde møde med stiftets ni provster her. Det var nødvendigt, for der var ikke lokaler til biskoppens brug i Helsingør. Stiftets to første biskopper havde ikke bolig og kontor i Helsingør, men i Hellerup, og stiftsadministrationen lå i København. Skt.

Olai Kirke har løbende fået foretaget nødvendige forbedringer. Ikke mindst den store renovering i 2000-2001 lod kirken fremtræde i en mere lys og åben skikkelse. Siden er dele af taget udskiftet, og der forestår en påtrængende opgave med at renovere tårnet og skabe en helhedsplan for domkirkepladsen.

SOGNE UDSKILLES

I Helsingør Domprovsti mærkede man en befolkningstilvækst. Skt. Olai sogn voksede til 15.000 indbyggere, og ligeledes var befolkningsudviklingen markant i Egebæksvang sogn. Man fandt det naturligt at udskille og oprette nye sogne. Vestervang sogn blev udskilt fra Skt. Olai sogn i 1958. Den store tilvækst i Egebæksvang sogn omkring nybyggeri i Mørdrup af-

stedkom ønsket om egen kirke. Mørdrup sogn blev udskilt i 1976. Første del af kirken blev indviet i 1976 og den anden del i 1984. Ligeledes skød store boligblokke op omkring Vapnagård. Parcelhuskvarterer blev udbygget, og et ønske om egen kirke voksede frem. I begyndelsen var det en »vandre-kirke«, men i 1983 kunne Sthens kirke indvies.

Helsingør Domprovsti udgøres derfor i dag af 10 sogne: Skt. Olai og Sct. Mariæ, Vestervang og Sthens, Mørdrup og Egebæksvang, Tikøb og Gurre, Hellebæk og Hornbæk. Desuden er der kirkelig betjening af Helsingør sygehus, Helsingør arrest og Horserød statsfængsel. I løbet af de senere år er det lykkedes at styrke den gejstlige betjening af disse institutioner, ligesom et samarbejde med Kirkens Korshær om diakonalt arbejde er udvidet i årenes løb.

VOKSESTEDER

Vi taler ofte om et stort traditionstab i dag. Ofte bemærkes det, hvordan den kristelige børnelærdom er stedmoderligt behandlet. Det er et svigt over for de opvoksende generationer. Fra historien ved vi, at kristendommen ikke kommer af ingenting. Den må have være- og voksesteder, for at den ikke skal sygne hen. Evangeliet er en kilde, som giver nyt liv i det kendte. Derfor skal evangeliet hele tiden forkyndes, og der skal indføres i kristendom. Vore kirker er den faste ramme, som tillige i samspil med de mange sognehuse og konfirmandlokaler bidrager til at videregive og forvalte den kristne arv. Skiftende menighedsråd og provstiudvalg, præster og medarbejdere har i hver deres tid og sammenhæng arbejdet på at give kirken gode kår. Ofte fremhæves middelalderen som den epoke, hvor et gigantisk kirkebyggeri fandt sted. Men Helsingør Domprovsti har i sidste halvdel af det 20. århundrede fået tre nye kirker opført, ligesom flere sognehuse er bygget, og andre kommer til inden for de næste par år.

NYE KIRKELIGE TILTAG

Kirkebladene fra de sidste 50 år afspejler en tydelig udvikling af arbejdet i de enkelte sogne. Hvor der tidligere ofte var en opbyggelig artikel, en gudstjenesteliste og omtale af møder for de ældre og arrangementer for spejdere, dér spores i dag en bredere vifte af tiltag.

Den opbyggelige artikel og gudstjenestelisten samt omtalen af møder for ældre står ikke alene. I dag er der tillige sognemøder, studiekredse, babysalmesang, frokostmøder, familiegudstjenester, aftengudstjenester, koncerter og korarbejde for blot at nævne nogle tiltag. Alt sammen tilpasset det enkelte sogns behov og samtidig et vidnesbyrd om, at man søger at forkynde evangeliet på sin tids betingelser.

Når man i 2011 gør en slags status, er en styrkelse af oplæring og indføring i den kristne børnelærdom en afgørende udfordring. Det gribes an på forskellig vis, hvor sognenes forskellighed også afspejles. Samtidig har der i årenes løb vist sig et ønske om øget samarbejde. Der holdes gudstjenester med nabosogn, præster fra flere sogne udbyder kirkelig voksenundervisning sammen, og et frugtbart kirke-skolesamarbejde mellem alle sogne og Helsingør Kommune har slået an. Man begynder at løse visse fælles administrative opgaver i samspil med andre.

De enkelte sogne og menigheder kan fortælle en lang historie. Hver kirke i domprovstiet har sin særlige profil, hvilket er en stor rigdom. De kirkelige og folkelige, kulturelle og sociale tiltag udviser et rigt spektrum, som gør, at man med mange forskellige stemmer bidrager til evangeliets forkyndelse.

DOMPROVSTER VED HELSINGØR DOMKIRKE, SKT. OLAI SOGN I PERIODEN 1961 TIL 2010

Søren Herluf Nepper-Christiansen	1961 - 1973
Henrik Christiansen	1974 - 1975
Johannes Johansen	1975 - 1980
Finn Ahlmann Olesen	1980 - 1987
Peder Johannes Rysgaard Jensen	1988 - 2002
Steffen Ravn Jørgensen	2002 -

Ballerup-Furesø Provsti

– Ude på landet – tæt på byen

Selvom provstiet først blev oprettet i 1971, begynder historien allerede omkring 1920. Her begyndte Ballerup og området omkring Slangerupbanen at få nye beboere.

Ballerup, det gamle Værløse og Farum og landsbyerne Ledøje og Smørum var bondeland. Her samledes man omkring de gamle kirker, hvoraf de fleste var middelalderkirker. I begyndelsen af århundredet blev det muligt for velhavende folk at ligge på landet i sommertiden og måske bygge nyt ude i den friske luft. Der blev også nye arbejdspladser omkring de mange gartnerier. Slangerupbanen bragte københavnere ud til lys og luft. Det var en sommerfornøjelse at drage til Hareskovpavillonen med madkurv. Pavillonen var også et yndet dansested. Langsomt blev det senere provstis tre kommuner Ballerup, Værløse og Ledøje-Smørum befolket af andre end bønder.

Man klarede sig fint med de kirker, der var i området. Men et enkelt område havde ingen kirke. Hareskovby voksede fra omkring 1920 fra ingenting til

en lille by. Der groede et lille samfund frem, og der var arbejde i skoven, på gartnerier, og lidt forretningsliv blev det også til. Men der var langt til Kirke Værløse Kirke, og folkene i det nye bysamfund samlede ind til at rejse en lille kirke nogle få hundrede meter fra Hareskovpavillonen. Grundstenen blev lagt i 1928, og kirken blev bygget for 40.000 indsamlede kroner.

Op gennem 60'erne og 70'erne tog udviklingen for alvor fat. Der skete en stor udflytning fra København til alle provstiets områder. Der blev købt billige sommerhusgrunde, hvor der siden blev bygget huse. Der kom mange beboere til, og der blev brug for flere kirker. Fra slutningen af 60'erne frem til begyndelsen af 80'erne blev der bygget fem nye kirker i provstiet. De nye kirker blev i høj grad realiseret af menighederne selv. Det har også betydet, at der i den første generation af kirkebyggere var en vældig entusiasme og interesse omkring kirken, fordi den i høj grad var »vores« kirke.

BEFOLKNINGEN

Ballerup-Furesø Provsti (tidligere Ballerup-Værløse Provsti) er et af landets folkerigeste. Her bor mere end 90.000 indbyggere. Gennem årene har grundstammen i befolkningen været forskellig. Frem til 60'erne var man bønder eller småhandlende. Så kom et vældigt ryk af den lavere middelklasse, der fik råd til at få eget hus her tæt på byen. Der kom gode transportmidler. Senere blev nogle områder udbygget med etagebyggeri, og nye grupper af mennesker kunne komme ud til lys og luft. Langsomt blev der også beskæftigelse herude.

Værløse Flyvestation havde mange arbejdspladser. I området omkring Ballerup blev og bliver der stadig bygget store virksomheder, i Skovlunde kom seminariet til. Med tiden er der sket en forandring. Der bliver stadig færre

Af provst Merete Hansen
Foto: Gitte Müller

håndværkere, og der bliver flere ansatte i vidensvirksomheder. Den lille skovby i Hareskov er et særligt eksempel. Her er der ikke længere så mange skæve eksistenser, og den kunstnerkoloni, som var herude, er blevet lille. De små selvbyggede huse er blevet store og fine, og her bor folk med gode uddannelser og gode indkomster.

Fra gammel tid har der været en del indremissionske strømninger rundt om i provstiet. En af det ældste Indre Missions stiftere, smeden Jens Larsen, boede i Kirke Værløse. Der er stadig mindre indremissionske samfund, men ellers er det en mere almen folkekirkelig forkyndelse, der er at finde i provstiet. Men naturligvis sætter de forskellige menighedsråd og de forskellige præster deres præg på kirkelivet.

PROVSTIET

Provstiet blev oprettet i 1971. Frem til 2007 bestod provstiet af sognene i Værløse, Ballerup og Ledøje-Smørum kommuner. Efter kommunalreformen udgøres provstiet af den nye Furesø kommune (Farum og Værløse) og Ballerup kommune.

Selvom sognene i provstiet på mange måder er ens, så har de to kommuner alligevel hver deres egenart. Et fælles vilkår for de to områder i det nuværende provsti er, at selvom der er stor aktivitet omkring de nye kirker, så er det de gamle kirker befolkningen søger til ved kirkelige handlinger. I lang tid forsøgte præster og menighedsråd at sikre en lige fordeling af kirkelige handlinger mellem nye og gamle kirker. Men efterhånden er de nye kirker

blevet kendte og dermed også lidt »gamle«, og der er en større udveksling af handlinger kirkerne imellem.

HJEMME – TÆT PÅ BYEN

Inden for de sidste 10-15 år er udflytningen til provstiet gået lidt i stå. Der er ikke helt så meget nybyggeri, og der vil næppe blive rejst nye kirker. Men provstiets kirkegårde udvides. Der er anlagt en ny kirkegård, og en ny kirkegård er planlagt. Kirkegårdene omkring de gamle middelalderkirker er udvidet gentagne gange.

For 30-40 år siden skete en del af sognenes bisættelser fra københavnske krematoriekapeller. Provstiets præster fulgte den afdøde ind til de kapeller i København, som familien havde tradition for at bruge. Senere blev urnerne nedsat på københavnske kirkegårde.

De sidste tiår er der blevet stadig færre begravelseshandlinger fra de københavnske kapeller. De er faktisk helt forsvundet. Til gengæld er interessen for de stedlige kirkegårde vokset markant. I 1984 blev en helt ny stor kirkegård indviet i Skovlunde. Det var nok muligt at finde gravpladser på de øvrige sognes kirkegårde, men menigheden ønskede sin egen. Farum kirkegård står nu foran at anlægge en skovkirkegård, og i Værløse Sogn er en tredje kirkegård undervejs. Det er, som om udflytningen fra København er tilendebragt. Alle er »nået frem«, således at slægten er groet fast herude med levende og døde.

Fredensborg Provsti

Inden udskillelsen af Helsingør Stift fra Københavns Stift indgik Fredensborg Provsti i det meget store Lynge-Kronborg Herreds Provsti, der bestod af sognene: Skt. Olai, Sct. Mariæ, Asminderød-Grønholt (med Fredensborg Slotskirke), Birkerød (med Høsterkøb og Bistrup), Blovstrød-Lillerød, Egebæksvang, Hornbæk-Hellebæk, Humlebæk, Hørsholm (med Rungsted), Karlebo (med Nivå), Tikøb-Gurre og statsfængslet ved Horserød.

Ved udskillelsen oprettedes Fredensborg Provsti, som bestod af sognene: Asminderød-Grønholt (med Fredensborg Slotskirke), Humlebæk, Birkerød (med Høsterkøb og Bistrup), Blovstrød-Lillerød, Hørsholm (med Rungsted), Karlebo (med Nivå). Det var et område, der i 1961 rummede 46.236 indbyggere, 13 kirker og 12 præster (6 sognepræster, 4 residerende kapellaner, 1 kaldskapellan og 1 hjælpepræst)

Ved oprettelsen af Hillerød Provsti i 1973 overgik Blovstrød-Lillerød til Hillerød, og ved kommunalreformen i 2007 overførtes Birkerød (med Høsterkøb) og Bistrup sogne til det nyoprettede Rudersdal provsti.

I 50-året for stiftets oprettelse er Fredensborg Provsti således »skrumpet« til syv sogne placeret inden for to kommuner med Fredensborg Kommune som den folkerigeste med 39.137 indbyggere og følgende sogne: Asminderød-Grønholt, Humlebæk og Karlebo med i alt 29.275 folkekirkemedlemmer samt Hørsholm kommune med 23.896 indbyggere og sognene Hørsholm, Rungsted og Kokkedal med i alt 19.196 medlemmer. Så selvom provstiet er blevet mindre, hvad antal sogne angår, så er antallet af folkekirkemedlemmer steget fra 46.236 til 48.471.

Provstiet har 16 fuldtidspræster samt en stiftsvikar (50 %) knyttet til Karlebo sogn. Der er 10 kirker, 2 kapeller, 7 kirkegårde og 14 præstegårde.

Provstiets provster: Vilhelm G. Dickmeiss, Hørsholm (1961-67) Tage Jensen, Humlebæk (67-90), Christian Peter Jensen, Bistrup (90-07), Hans-Henrik Nissen (2007-).

HØRSHOLM SOGN

Hørsholm Sogn var indtil 1971 et stort sogn med Rungsted som østlig forlægning og annekskirke. Til sognet var knyttet en sognepræst samt en residerende kapellan. I 1961 tilførtes endvidere en hjælpepræstestilling. Som for de øvrige sognes vedkommende langs Øresundskysten tager tilflytningen for alvor fart i 1960'erne (Befolkningstallet er fordoblet i løbet af de sidste 50 år), og for at kunne betjene de mange konfirmander bygges i 1968 en konfirmandstue i tilknytning til præstegården. Af samme grund udskilles området omkring Rungsted Kirke som selvstændigt sogn i 1971 og tilsvarende Kokkedal i 1982.

I forbindelse med præsteskitte i 1987 skulle der anskaffes en præstebolig

Af provst
Hans-Henrik Nissen

(Tidligere præst havde haft egen bolig). Samtidig var sognet på udkig efter en passende grund til en sognegård til erstatning for det efterhånden nedslidte privatejede Hørsholm Menighedshus. Et stort ønske var at komme så tæt på Hørsholm Kirke som muligt. Trods adskillige henvendelser til grundejerne i nærheden af kirken, var det ikke lykkedes at komme »helt tæt på«. Da kommer i sommeren 1987 Rungstedvej 10 til salg, og samtidig er der stor sandsynlighed for at Rungstedvej 8 også vil komme til salg.

Rungstedvej 10 bliver anskaffet som præstebolig, og kort efter erhverves også Rungstedvej 8. Planerne om at virkeliggøre en sognegård på disse to grunde går i gang. Efter udarbejdelse af byggeprogram undersøger menighedsrådet en sidste gang mulighederne for at komme nærmere kirken, hvilket lykkes, og siden er sognegården med Henning Larsen som arkitekt bygget og indviet 2007.

I forbindelse med forberedelserne til udskillelsen af Kokkedal Sogn som selvstændigt sogn, skete der en konsolidering også på præstesiden med klare angivelser af distrikter, således at der efter delingen i 1989 ville være 3 præster i Hørsholm og 1 præst i Kokkedal.

RUNGSTED SOGN

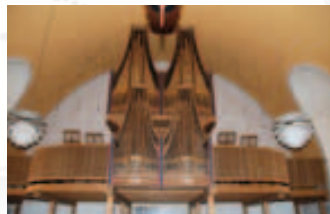
Fra kirkens indvielse den 12. maj 1907 og frem til maj 1971 fungerede kirken i Rungsted som Hørsholm Sogns annekskirke. Hørsholm (Rungsted) Sogn rådede over 3 præster, der på skift holdt højmesse i de to kirker, hver søndag. Hvad de kirkelige handlinger angik, forsøgte man i videst mulig omfang at benytte Rungsted Kirke, når henvendelsen kom fra folkekirke-medlemmer, der boede i »Rungstedhjørnet« af Hørsholm Sogn. I løbet af 50'erne og 60'erne var tilflytningen til det attraktive Rungsted-område

imidlertid blevet så stor, at ønsket om et selvstændigt sogn begyndte at røre på sig. Hørsholm menighedsråd tog derfor kontakt til de kirkelige myndigheder, der straks gik i gang med at lægge en ny sognegrænse, så man i foråret 1971 ved kgl. resolution kunne erklære Rungsted Sogn for selvstændigt. Sognets første præst, Svend Biørn, efterfølges i 1989 af Hans-Henrik Nissen. I 1992 knyttes en 50 % præstestilling til sognet, et embede, der udvides til en fuldtids sognepræstestilling, da embedet som provst for Fredensborg provsti overgår til Rungsted Sogn den 1. oktober 2007.

Nævneværdige ændringer i sognets bygningsmasse: Sognepræsteboligen udvides med en konfirmandstue i 1974. En tilbygning, der udvides yderligere i forbindelse med kirkens 100 års jubilæum i 2007. Køb af præstegård 2 i 1998, da halvtids sognepræstestillingen udvides med en halvtidsansættelse som hospitalspræst på Hørsholm Sygehus. Hospitalspræstestillingen nedlægges i 2007 pga. omstruktureringer på sygehusområdet.

KOKKEDAL SOGN

Overvejelser om antallet af sogne i Hørsholm Kommune og placeringen af eventuelle nye kirker begyndte for alvor i midten af 1960'erne. Der var bygget mange parcelhuse i Hørsholm Sogns nordlige ende, og da kommunen solgte arealerne allernordligst til DAB, lå det klart, at der ville komme ca. 700 nye boliger. Der måtte derfor tages initiativer til, at en kommende kirke fik en naturlig plads i planerne om udbygningen. Det første skridt, menighedsrådet i Hørsholm tog i den forbindelse, var at anskaffe en præstebolig, samt at bede præsten arbejde for at skabe en menighed i området. I salgsaftalen mellem DAB og Hørsholm kommune indgik, at DAB vederlagsfrit skulle stille en grund til rådighed for et kommende kirkebyggeri. Men som med så meget andet, skulle der også i denne sag gå lang tid.

De første år holdt man gudstjeneste en gang om måneden i et af bebyggelsen Ådalsparkens selskabslokaler. Den 9. september 1973 indviede biskop J.B. Leer Andersen en vandrekirke på den afsatte grund, og endelig den 17. januar 1982 kunne Kirkeministeriet give sin tilladelse til at »foretage den højtidelige indvielse af den nyopførte kirke i Hørsholm sogn«, en spændende kirke, tegnet af arkitekt Holger Jensen, som i 1984 blev udvidet med en tilbygget sognegård.

Den 3. november 1989 udskiltes Kokkedal Sogn endeligt fra Hørsholm Sogn. I 1997 knyttedes endvidere en 50 % sognepræst til sognet, et embede, som siden er udvidet til en fuldtidsstilling.

KARLEBO SOGN

Karlebo er provstiets største sogn med 13.272 folkekirkemedlemmer, 3 kirker, 2 kirkegårde, 2 sognegårde, 1 stort menighedslokale (»Længen«), 4 præstegårde samt 4 fuldtidspræster og en halvtidspræst. I de 50 år, der er gået siden Helsingør Stift blev oprettet, har sognet ud over den gamle Karlebo Kirke fra 1100-tallet og den nyere Nivå kirke fra 1910 fået bygget Egedal kirke og sognegård, som indviedes den 3. juni 1990. Det er en kirke udført i gule, rødflammede, blødstregnede teglsten med murflader, der brydes af vandrette, hvidglaserede bånd. Kirkerummet er udført som et klassisk processionsrum, hvidkalket med en nænsom markering af de hvide bånd fra det ydre murværk.

Efter ønske fra det daværende menighedsråd er alle bygningsmaterialer en afspejling af dansk håndværkstradition med tegl på vægge, klinker på gulv samt loft og bænke i træ. Der er 196 faste bænkepladser. Kirken er tegnet af arkitekterne Fogh og Følner.

Der var stor debat om bygningen af Egedal Kirke i slutningen af 1980'erne. I dag har både kirken og sognefløjen imidlertid vist sin berettigelse. Kirken er ud over højmessen og de kirkelige handlinger i øvrigt rammen om et højt aktivitetsniveau, der omfatter alt fra juniorklub til ældregudstjenester.

Herudover fik sognet bygget en sognegård i Nivå, der blev indviet i 1984. For det er i den ende af det store Karlebo Sogn at befolkningen nu befinder sig i forhold til tidligere, hvor sognets liv var centreret omkring Karlebo Kirke og landsby. Et forhold, der især skyldes en nærmest eksplosiv tilflytning til dette område i 60'erne og 70'erne. Indtil 1973 havde Karlebo sogn kun 1 præst! Først i 1975 lykkedes det at blive 2. I 1978 blev man 3, og endelig i slutningen af 80'erne kom man op på de 4 fuldtidsansatte præster, man har i dag. Derudover råder sognet over en 50 % stiftsvikarpræst.

HUMLEBÆK SOGN

Humblebæk Sogn bliver et selvstændigt sogn med egen præst og menighedsråd i 1933. Indtil da fungerede Humlebæk Kirke og dets befolkning som annekssogn under Asminderød Sogn. Fra midten af 1950'erne vokser byen voldsomt, så den 19. marts 1976 lykkes det menighedsrådet at få oprettet et hjælpepræstembede, et embede der allerede i 1977 omdannes til en fuldtids sognepræstestilling.

Sognegården eller »Konfirmandgården« bygges ligeledes i 1983. Den ligger ikke ved kirken, men befinder sig i udkanten af sognet, for det er dér folk bor. Indtil sognegårdens opførelse fungerede konfirmandstuen ved præstegården som forsamlings- og mødested.

I 1957 henstiller kirkeministeriet til menighedsrådet, at det skal søge kom-

municipalbestyrelsens tilslutning til, at der i forbindelse med den øvrige byplanlægning i sognet, udlægges et areal af tilstrækkelig størrelse til en fremtidig assistenskirkegård, der kan aflaste den gamle Humlebæk kirkegård. Menighedsrådet køber et areal, som ligger på Biviumgårds jord. På kirkegården bliver der opført et kapel, som står færdigt i februar 1976. Det er et smukt kapel, som desværre ikke er blevet en integreret del af menighedslivet, idet den forventede byudvikling aldrig blev så omfattende, som man forestillede sig i slutningen af 50'erne. Som et led i at vende denne udvikling opførte menighedsrådet sognets anden præstegård i et hjørne af den naturskønne Torpen kirkegård i sommeren 2010.

ASMINDERØD-GRØNHOLT SOGNE

Ved stiftets oprettelse var Asminderød-Grønholt pastorat betjent af to præster, hvor sognepræsten boede i Asminderød, mens den residerende kapellan boede i den tidligere skole i Grønholt. Indtil 1968 var der stadig for-

pagtning på præstegården i Asminderød, hvor præsten var berettiget til at hente mælk ved stalddøren og til en halv gris årligt. Bjarne Wulff tiltrådte som præst i pastoratet i 1968, hvor han fik bolig i Grønholt præstegård. Lars Tjalve tiltrådte i 1976, og de to havde et næsten perfekt samarbejde, indtil Bjarne Wulff fratrådte i 2008. Hedda Salomonsen kom til som hjælpepræst i 1998 – i begyndelsen på halv tid, men i 2008 lykkedes det at få stillingen opnormeret.

I Grønholt var der ved stiftets oprettelse en konfirmandstue i præstegården – et af de gamle klasseværelser. I Asminderød klarede man sig med en lille konfirmandstue indrettet i et tidligere grisehus, der hørte til præstegården. Men da landbruget blev nedlagt, fik menighedsrådet den idé at lade forpagterlængen indrette til sognegård. Den stod færdig i efteråret 1977 inden for rammerne af den gamle længe fra 1790.

Frederikssund Provsti

– Provstiet omkring fjorden 1973-2010

HISTORIE

Frederikssund Provsti har siden 1973 været et selvstændigt provsti. Det blev skilt ud fra Horns, Ølstykke og Lyng-Frederiksborg Herreders Provsti. Udskillelsen skete som følge af kommunalreformen 1. april 1970, hvor de gamle herredsbestemte provstier blev afgrænset af kommunegrænser. Frederikssund Provsti kom til at omfatte seks kommuner: Stenløse, Ølstykke, Slangerup, Frederikssund, Jægerspris og Skibby. I forbindelse med kommunalreformen i 2007 blev Frederikssund Provsti udvidet med Ledøje-Smørum, men måtte afstå Uvelse Sogn til Hillerød Provsti. Efter kommunalreformen består provstiet nu af to store kommuner: Egedal og Frederikssund. I perioden som selvstændigt provsti har der været tre provster: Knud Thorkild Tofte 1973-1987, Knud Andersen 1987-2004, Inge Bastkær Rasmussen 2004- .

Indtil nu har det været således, at provstikontoret har befundet sig i det pastorat, hvor provsten var præst. Så der har været provstikontor i Skibby

præstegård, Slangerup præstegård og nu i Stenløse præstegård med kontorlokaler i Stenløse sognegård.

OMFANG

Frederikssund Provsti består af 25 sogne, som efter det seneste valg til menighedsråd i november 2008 administreres af 20 menighedsråd. Der er altså en tendens til, at menighedsrådene i flersognspastorater bliver slået sammen til ét menighedsråd.

Provstiet har 26 kirker og 29 præsteembeder. Heri er medregnet en 50 % hospitalspræst (Frederikssund Hospital) og en 75 % lokalt finansieret børn- og ungepræst (Ledøje-Smørum). Senest er det lykkedes at få en fjerde præst til Ølstykke sogn, som oplever en stor befolkningstilvækst i disse år.

SÆRPRÆG

Provstiet omkring fjorden, Roskilde Fjord, består altså af forholdsvis få store sogne og mange mindre sogne. Indbyggerne i både de store og små sogne er for manges vedkommende pendlere og arbejder i de større byer. Men der findes også udprægede landsogne. De fleste kirker i provstiet er middelalderkirker, som lægger et stort ansvar på menighedsrådenes skuldre i forhold til vedligeholdelse og istandsættelse, og det har været og er stadig en stor opgave at løfte. Befolkningstilvæksten og de voksende krav til folkekirken om at sørge for gode fysiske rammer for det kirkelige arbejde er også en stor udfordring for menighedsrådene.

STØRRE ANLÆGSARBEJDER

På trods af at budgetterne altid har været stramme, er det lykkedes at få skabt gode og nutidige rammer for det kirkelige liv i sognene.

Af provst
Inge Bastkær Rasmussen

I Frederikssund Provstis historie som selvstændigt provsti er der bygget ny kirke i Ølstykke Sogn, nemlig Udlejre kirke. Igennem mange år blev der henlagt penge til kirkebyggeriet. Da byggeriet blev en realitet, var der en del polemik om tårnets højde og kirkens udseende. Kirken blev bygget og er blevet en stadig mere vital af det kirkelige og kulturelle liv i den del af Ølstykke sogn.

Ligeledes er der i Islebjerg Sogn (udskilt fra Frederikssund Sogn 1979) bygget ny kirke. Her gjorde man det noget utraditionelle, at man først byggede menighedslokaler og holdt kirke i dem. Siden kom selve kirken til, så det nu fremstår som et meget smukt og harmonisk sognecenter.

Smørum Kirke har i 2009 afsluttet en tilbygning til kirken, som lægger sig smukt til den gamle middelalderbygning.

Talrige kirkerestaureringer er pågået rundt i provstiet, og sognegårde er skudt op overalt enten i form af nybygninger eller indrettet i eksisterende præstegårdslænger. Senest har Jørlunde erhvervet byens forsamlingshus, som ligger lige ved kirken. Menighedsrådet er i gang med at indrette det til sognehus som aflastning af konfirmandstuen i præstegården.

I Slangerup har man i fire år i forhold til sognegårdsfaciliteter haft en helt speciel udfordring. For mange år siden overtog Slangerup menighedsråd menighedshuset »Kingos Minde« som sognehus. Det stod klart for alle, at huset var nedslidt og utidssvarende. Sagen blev diskuteret en del i Slangerup, og det endte med, at Slangerup byråd kun ville tillade en renovering af »Kingos Minde«, hvis huset bevarede sit nuværende udsende mod gaden og dermed bybilledet. Kort tid efter denne beslutning måtte huset helt luk-

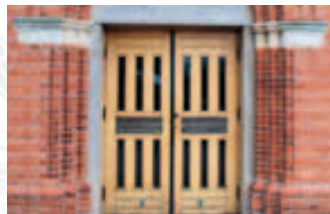
kes af, da der var fare for, at kamtakkerne ville falde ned i en storm. Projektering og tilladelse til renovering af »Kingos Minde« er trukket i langdrag, men her i sommeren 2010 skulle byggeriet gå i gang. Det viste sig så, at der var en opgave for arkæologerne, og byggeriet mistede seks uger af sommerens gode byggetid. I de år, hvor Slangerup Sogn ikke har haft nogen menighedslokaler, har præster og menighedsråd været meget kreative. Der er blevet holdt møder på Gæstgivergården, arrangementer i kirken, i Slangerup Bio og Bibliotek. Konfirmandundervisningen er foregået på skolen, i kirken og i form af ekskursioner.

DRAMATISKE BEGIVENHEDER

Skoven Kirke i det nordlige Jægerspris brændte en nat i 1982. Det gjorde et stort indtryk, at en kirke kunne brænde! Denne begivenhed blev begyndelsen på nogle vanskelige år for menighedsrådene i Gerlev-Draaby-Skoven Pastorat med store menneskelige omkostninger ikke mindst på det følelsesmæssige plan. Der var overvejelser for og imod at genopføre Skoven Kirke, og bølgerne gik højt lokalt. Efter nogle år blev det besluttet, at kirken skulle genopføres (1984). Skoven Kirke ligger nu som en lille perle i det smukke Jægerspris. Der er god tilslutning til kirkens tilbud med et godt samarbejde med de lokale foreninger i Jægerspris by. Mange sommerhusejere føler også, at Skoven Kirke er deres kirke. Så i sommertiden er der stor søgning til gudstjenesterne.

SELSØ KIRKE

I 1987 havde man opdaget, at der var borebiller i inventaret i Selsø Kirke. Der blev indgået aftale med et firma, som skulle have forstand på at udrydde skadedyr. Firmaets indsats udviklede sig til intet mindre end en katastrofe. Ved udryddelsen af borebillerne blev der brugt et sprøjtemiddel, som

blev hængende i træværket med forfærdelige lugtgener til følge. Da man genåbnede kirken, blev både præst og kirkesanger meget syge af at indånde luften i kirken. Selsø Kirke blev lukket med øjeblikkelig varsel. Den forblev lukket i tolv år, inden det blev muligt at rense alt inventar og etablere en udluftning, så det blev forsvarligt at opholde sig i rummet. Kirken blev totalt renoveret, blev genåbnet og bliver nu brugt på normal vis. Det er dog stadig nødvendigt at sørge for en god udluftning før gudstjenester og kirkelige handlinger. Præst og kirkesanger vil for altid være mærket af fejlbehandling af Selsø Kirke.

JØRLUNDE KIRKE

I begyndelsen af det nye årtusinde blev en stor restaurering af Jørlunde Kirke påbegyndt både udvendigt og indvendigt. Kirkens inventar blev opmagasineret i et lagerhotel. Kort tid inden inventaret skulle tilbage i kirken, udbrød der brand i den del af lagerhotellet, hvor Jørlunde Kirkes inventar var opbevaret, og en del brændte. Heldigvis kunne det meste af det ødelagte inventar rekonstrueres. Kirken fremstår smukt istandsat og et nyt orgel blev taget i brug i 2009.

EPOKEGØRENDE BEGIVENHEDER

Inden for alle områder i samfundet er indførelsen af it-værktøjet nok den mest epokegørende begivenhed. Det blev også indført i folkekirkens administration i midten af 1990'erne. Da den elektroniske kirkebog blev indført, var folkekirken for alvor trådt ind i moderne tider. Udviklingen af dette medie er fortsat med fuld fart, således at det meste af den skriftlige kommunikation mellem provstiet og stiftet samt mellem provstiet og menighedsrådene skal foregå digitalt. Det går ikke altid gnidningsfrit, for det har været en svær overgang for mange menighedsråd at indstille sig på, at de

selv skal hente oplysninger og post på it-skrivebordet, idet næsten intet kommer med brevpost længere.

SKOLETJENESTEN

Der er i de senere år blevet fokuseret mere og mere på samarbejdet mellem skole og kirke. I begyndelsen skulle det enkelte sogn beslutte, om man ville deltage og dermed budgettere med denne udgift. Det gav anledning til mange diskussioner for og imod deltagelse. De fleste syntes, at ideen med en skoletjeneste var god, men havde problemer med at afsætte de nødvendige midler i budgettet. Det blev derfor besluttet, at skoletjenesten skulle finansieres over provstiudvalgskassen, og så var alle sogne med i ordningen. Det har givet ro til arbejdet, og skoletjenesten er meget populær og bruges flittigt af skolerne i provstiet.

Den 1. januar 2010 blev femdagesugen indført for kirkefunktionærerne. Der var hermed indført nye regler for omfanget af tilstedeværelse på arbejdspladsen og nye regler for placering af fridage og varsling af opgave og meget andet. Havde kontaktpersonerne ikke tidligere haft rigeligt at se til, så fik de det nu. Det er en voldsom opgave, og de færreste er gået ind i menighedsrådsarbejdet for at skulle løfte en så stor opgave. Det er derfor mit håb, at vi inden så længe ser et Frederikssund Provsti, hvor der er ansat nogle få professionelle medarbejdere, der kan aflaste kontaktpersonen i samarbejde mellem flere sogne med udarbejdelse af kontrakter og håndtere tilrettelæggelse af arbejdet i forhold til love og overenskomster. Ligeledes ville jeg ønske, at der på regnskabsområdet blev ansat få, men meget velkvalificerede regnskabsmedarbejdere, som kunne klare alt »rugbrødsarbejdet« med løn, bogføring og udarbejdelse af budget og regnskab i tæt kontakt med det enkelte menighedsråd. På den måde kunne der igen blive rum

og plads for det enkelte menighedsrådsmedlem til at skabe liv og vækst i sognene.

Det nye stift er blevet halvtreds år. Men det er jo ingen alder. Og som det fremgår, er der rigeligt at tage fat på i de næste mange år i Frederikssund Provsti – provstiet omkring fjorden.

Frederiksværk Provsti

PROVSTIET PÅ KORTET

Frederiksværk Provsti er det nordligste af stiftets provstier. Det strækker sig langs nordkysten fra Hornbæk Sogn hele vejen til Hundested og går så ned langs Roskilde Fjord med Ølsted Sogn som det sydligste. Resten af sognene ligger i første eller anden række fra kysten. Og netop denne placering har stor betydning for vores hverdag i provstiet. For selvom vi med 5-6 mindre provinsbyer og en række landsbyer ligner så mange andre landprovstier i Danmark, så er det her jo altså »Nordsjælland« med alt, hvad det indebærer af sommerhuse, mange sommerhuse, høje huspriser, pendlere, turister. Og vel har vi landbrug, men når man kører en tur i provstiet, skulle man tro, at det var rideheste, der var Danmarks vigtigste husdyr.

SOMMER- OG VINTERSOGN

At være sogn i Nordsjælland betyder også, at man mange steder har to menigheder, én om vinteren og én (større) om sommeren. I vintermenigheden, som jo også er de fastboende og dem, der ofte har rødder i området,

(over)lever der heldigvis stadig mange steder en kultiveret opfattelse af, at man kommer da til det, som præsten og menighedsrådet arrangerer, og at det at sidde i menighedsrådet det skylder man da sognet, hvis der er behov for det. Og man har tid til det. Hvilket jo ofte hænger sammen med, at man har nået eftertankens alder, og det er jo ikke så ringe. Personligt forstår jeg ikke klagesangene over manglen på unge i menighedsrådene. Der er en tid for alt!

Områdets sommergæster er meget velkomne. De bringer mere liv (og flere penge) til området. Og de kommer også i kirke. Vi mærker det om søndagen, men også ved de kirkelige handlinger. Generelt har vi et større antal dåb og bryllupper, end sognestørrelserne lader ane. Også i de kirkelige aktiviteter nyder vi godt af, at vi er så mange flere i årets lyse del. Men de aktiviteter skal jo af gode grunde være mere enkeltstående arrangementer. Og det er de så. Som f.eks. koncerter.

VI MØDES OM MUSIKKEN

Provstiet har en overdådighed af sommerkirkekoncerter. I Gribskov Kommune har vi netop haft den 30. sæson med mellem 20 og 30 sommerkoncerter. Alle godt besøgt. Hvert år udgives der en meget efterspurgt folder i begyndelsen af året, hvor sæsonens koncerter præsenteres. Hver tirsdag, onsdag, torsdag, flere fredage og flere søndage i sommermånederne. Hele tiden på skift i områdets kirker. Uden overlapning og med meget spændende variation. Det er en stor rigdom. Og det kan lade sig gøre, fordi vi siden midt i firserne har haft viljen og en områdeorganist.

Fordi det har vist sig at være sådan en god idé, og fordi det er et eksempel på samarbejde mellem sognene på et tidspunkt, hvor det næsten ikke var

Af provst Birgit Hasselager
Foto: Gitte Müller

opfundet endnu, vil jeg koncentrere mig om netop områdeorganistordningen i det følgende.

OMRÅDEORGANISTORDNINGEN

I begyndelsen af 1980'erne tog man en beslutning i sognene i to af provstiets dengang fem kommuner. I Græsted-Gilleleje og Helsingør Kommune satte man sig sammen og besluttede sig for at oprette det, der dengang var en (forsøgs)mulighed: at etablere en områdeorganistordning og ansætte en områdeorganist. Kirkeministeriets tanke med ordningen – er det blevet mig fortalt – var at understøtte og efteruddanne organister i landområder, hvor de jo ofte sad helt alene, og hvor de ofte små kvoter, de sad med, ikke lagde op til det store spræl. Og altså også at lægge op til samarbejde mellem sogne. Og som besluttet så gjort. De tretten sogne i de to ligningsområder etablerede et fællesudvalg med en repræsentant for hvert menighedsråd. Så ansatte de i samarbejde med et af sognene, Søborg, en konservatorieuddannet organist med 60 % til sognet og 40 % til ordningen, etablerede et kontor og ansatte en sekretær 8 timer om ugen.

Områdeorganisten gør ikke tjeneste ved andre kirker i området. Hans virke er derimod:

1. at sørge for praktisk og teoretisk efteruddannelse af organister og kirkesangere.
2. koordinering, tilrettelæggelse og gennemførelse af kirkekoncerter.
3. konsulentvirksomhed for områdets menighedsråd i kirkemusikalske anliggender, f.eks. i forbindelse med ansættelser og anskaffelse af musikinstrumenter.
4. konsulentvirksomhed ved oprettelse af kor ved de enkelte kirker.
6. ledelse af det til stillingen knyttede sekretariat.

Udgiften – dvs. de 40 % af lønnen og administrationen – blev delt mellem sognene efter indbyggerantal og administreret over Søborg Sogns kirkekasse. Og så gik man i gang. Og til stor glæde for mange.

NEDTUR

Men som årene gik, også med større og større besvær! Menighedsrådene kom og går. Og de nye var ikke altid så begejstrede som pionererne. Ordningen var gang på gang til debat. Var det nu også nødvendigt? (Pinligt nok spurgte man ikke, om kirkemusikernes mening). Kunne man ikke bruge pengene til noget andet? Nogle ville melde sig ud. Men områdeorganisten var jo tjenestemand, så han skulle have sin løn alligevel. Diskussionerne kom og gik. Men hvad der var næsten værre: Fællesudvalget fungerede ikke, eller næsten ikke. Fordi udgiften var på hvert enkelt menighedsråds budget, viste det sig næsten umuligt at få udvalget til at tage en beslutning. Nogen skulle altid lige tilbage og have det konfirmeret i deres eget råd, og næste gang var der en, der ikke havde været der sidste gang, og »når nu de andre først har spurgt, så må jeg også hellere, og vi har først møde igen om fem uger« osv. osv. Trætheden viste sig med trægheden. Noget skulle der ske. Og det gjorde der. Heldigvis.

OG OP IGEN

I 2003 blev konstruktionen ændret. Man blev enige om at finansiere forløbs af ligningen, altså inden ligningsmidlerne blev fordelt på sognene. Og det blev godkendt af Kirkeministeriet. Det viste sig at være en rigtig god idé.

Fællesudvalget består som før af en repræsentant fra hvert sogn. Men nu tager man lystigt de beslutninger, der er nødvendige. Organisterne kaster

sig glade og opmuntrede ud i efteruddannelse. Som f.eks. i spansk orgelmusik med efterfølgende studietur til Spanien. Kirkesangerne har dannet deres eget con amore-kor. De eksperimenterer med gregoriansk sang og liturgi og stiller op med smukke korindslag til den fælles udendørs gudstjeneste 2. pinsedag.

Der er jo næsten ikke det, som medarbejdere alle steder ikke vil gøre, hvis de føler sig opmuntrede og påskønnede. Og så er der jo stadig de mange, flotte og velbesøgte sommerkoncerter. Jo, vi er godt tilfredse.

SÅ DET MÅ VI PRØVE IGEN

Belært af de gode erfaringer med områdeorganistordningen var der da heller ikke megen tvivl, da vi skulle have en skoletjeneste i hele provstiet. Og derfor har vi også stiftsmesterskabet i hurtig etablering og mindst palaver omkring det projekt. Dog har vi her et repræsentantskab, der vælger en bestyrelse, men det er også effektivt. Halsnæs kommune var hurtigt på banen og stillede kontorfaciliteter til rådighed. Vi fik ansat en knaldgygtig formidler, kunsthistoriker af uddannelse, og det er ren honning for ørerne

at høre skolernes tilbagemeldinger. Så alt i alt må jeg sige, at vi har gode forventninger til de samarbejdsprojekter, der nu ligger og gærer.

Og sådan blev beretningen om Frederiksværk Provsti også til en beretning om, at vi også kan samarbejde.

FREDERIKSVÆRK PROVSTI I TAL OG STIKORD

Indbyggere: 71.576.

Folkekirkemedlemmer: 59.080.

19 sogne: Annisse, Blistrup, Esbønderup, Frederiksværk, Gilleleje, Græsted, Helsingør, Kregme, Melby, Mårup, Ramløse, Søborg, Tibirke, Torup, Valby, Vejby, Villingerød, Vinderød, Ølsted.

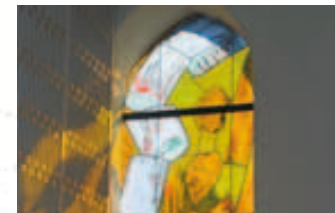
21 præster.

Provstiudvalg: 6 valgte medlemmer.

Kirkeskat: Gribskov kommune 0,94. Halsnæs kommune 0,85.

Gentofte Provsti

Da jeg i foråret 1971 kom til Hellerup som præst, var det ti år siden Helsingør Stift var blevet udskilt fra Københavns Stift. Halvdelen af mine kollegaer i provstiet havde oplevet oprettelsen af det nye stift. De var alle sammen mænd. Den første kvinde, Lisbet Juul Nicolaisen, blev først ansat et par år efter. Når man dengang talte om »domkirken«, mente de fleste præster og næsten alle lægfolk Vor Frue Kirke i København. Da biskoppen i Helsingør Stift boede på Heslehøj Alle i Helleruplund sogn, og stiftsadministrationen enten havde adresse hos biskoppen eller inde i København, var der ingen, der til daglig skænkede Helsingør og Skt. Olai Kirke en tanke.

Selvom der i 1971 var gået ti år siden stiftets oprettelse, var alt stadig ved det gamle. Jeg var efter menighedsrådets og biskoppens indstilling blevet udnævnt ved kgl. resolution. Jeg har stadig mit kaldsbrev fra dengang underskrevet af kong Frederik den Niende og paraferet af kirkeminister Jørgen Fog Pedersen. Gentofte Kommune, som Hellerup Sogn ligger i, var stadig i

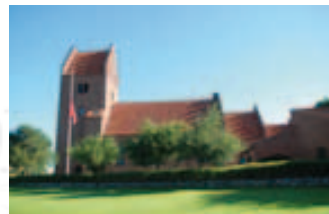
1971 en del af Sokkelund Herreds Østre Provsti, der omfattede Gentofte, Kgs. Lyngby og Søllerød kommuner. Først et par år senere blev provstiet som en følge af 1970-kommunalreformen delt i Gentofte og Kgs. Lyngby provstier, idet Gentofte Provsti beholdt den tidligere fælles provst, Erik Hoppe, der var sognepræst i Jægersborg.

Jeg blev præst i en tid med stærk præstemangel. Som ansøger til stillingen som residerende kapellan ved Hellerup Kirke havde jeg kun én medansøger, en af dem, der søgte alle stillinger, og som ingen ville have. Hellerup menighedsråd forespurgte derfor i Kirkeministeriet, om man ikke ville genopslå stillingen. Det ville man ikke, da der jo, som man svarede menighedsrådet, var en kvalificeret ansøger, og det var der mange steder, der ikke var. Havde der været flere ansøgere, ville jeg ikke have fået stillingen, da jeg med min grundtvigske baggrund ville være blevet vraget til fordel for en ansøger med KFUM- eller indremissionsk baggrund. For så vidt kunne man sige, at jeg var fejlanbragt, men det mærkede jeg ikke de første år, da den frivillige Hellerup Kirkekreds sammen med Menighedsplejen, begge med min første kollega, Gunner Tjalve, som formand, stod for menighedslivet. Her så man ikke på partifarve, men på, om man var indstillet på at indgå i et loyalt sam- og samarbejde.

I modsætning til menighedsrådet, hvor det også dengang var magt og indflydelse, det drejede sig om, var Kirkekredsen et i virkeligheden magtfrit rum, hvor det var viljen og indsatsen og ikke partifarven, det drejede sig om. Bortset fra præstevalg og præsteboliger havde menighedsrådet i Hellerup Sogn i øvrigt ikke mange arbejdsopgaver dengang. Personalet var beskedent og gjorde, ligesom præsterne, deres arbejde, uden at man behøvede at fortælle dem, hvordan de skulle bære sig ad. Der var ingen sogne-

*Af provst
Peter Balslev-Clausen*

gård ved kirken, men et menighedshus, som Kirkekredsen ejede og administrerede. Kirken var ejet af Gentofte Kommune, der havde fået den tilskødet, kort tid efter at den var blevet bygget. Kirken blev indviet efteråret 1900, og loven om menighedsråd blev først vedtaget et par senere.

På stiftsplan var det især de udvidede landemoder, der sammen med ordinationerne tiltrak sig opmærksomheden. Både landemoder og ordinationer foregik dengang om onsdagen. Mange præster, deriblandt jeg selv, havde fridag om onsdagen, da der var konfirmandforberedelse både mandag og onsdag indtil folkeskoleloven af 1975.

Så længe Jens B. Leer-Andersen var biskop, foregik alt, som det altid havde gjort. Det var dengang, biskoppen alene var iført sin sorte bispejole. Kun under selve ordinationen af de nye præster ved ordinationsgudstjenesterne og kreationen af provster ved landemodegudstjenesterne, eller ved de andre biskoppelige handlinger, som var ret sjældne (kirkeindvielser og bispevielser), var han iført sin bispekåbe. Til gengæld var stiftamtmanden iført sin traditionelle uniform med sabel, fjerprydet hat, epauletter og guldguloner. I dag er det omvendt. Nu går biskoppen med bispekåbe fra først til sidst, og stiftamtmanden er iført almindeligt mørkt tøj.

Liturgien ved festgudstjenesterne, hvad enten det var ordinations- eller landemodegudstjenester, adskilte sig dengang ikke fra den almindelige liturgi, som man var vant til fra de lokale sognekirker. Siden har man indført intinktion ved altergangen, og biskoppen har overtaget den aronitiske velsignelse ved gudstjenestens slutning. Denne katolicerende tendens kan man genfinde i sognekirkerne, hvor interessen i stadig højere grad samler sig om liturgien og ikke om prædikenen, en tendens der går tilbage til slut-

ningen af 60'erne. Præsterne bruger messetøjet også uden for alterskranken, og kordegnene deler brødet ud ved altergangen. Alt sammen noget, der var utænkeligt i 1961.

Af ændringer siden 60'erne kan nævnes, at skikken med at have barnedåb i formessen i stedet for i slutningen af gudstjenesten, som det ellers har været fast skik i byerne siden reformationen, er blevet mere og mere udbredt, hvorved højmessens, takket være de mange dåb næsten hver søndag i børnerige områder som Gentofte Provsti, mere og mere har fået karakter af dåbsgudstjeneste. En anden karakteristisk udvikling er, at menigheden mange steder i dag beder Fadervor som talekor. Muligvis hænger denne nye skik sammen med, at færre og færre synger med på salmerne, men på denne måde oplever at være aktivt med i liturgien. I 1970'erne kunne man stadig trække på et stort repertoire af salmer og sange ikke alene ved gudstjenesterne, men også ved møder for yngre og ældre, især de sidste. I dag er der ikke mange under 50 år, der kan synge med på ret mange af salmerne i salmebogen eller sangene i højskolesangbogen. Sangen var tidligere den selvfølgelig gruppeintegrerende aktivitet. Det gjaldt folkeligt, og det gjaldt kirkeligt.

I dag er man nødt til at finde på nye integrerende aktiviteter. Det er her Fadervor som talekor, interaktiv liturgi og på det sidste kirke- og pilgrimsvandring kommer ind. For nogle år siden holdt lysgloberne deres indtog i kirkerne. I stedet for som tidligere at læse i Bibelen og salmebogen eller at synge en salme, alene eller sammen med andre, tænder man i dag et lys i kirken eller vandrer sammen for at komme i mental balance. Det er som om ordene, bønnerne, lovprisningen, den indbyrdes samtale om tro og liv har været på vej ud af det kirkelige liv, menighedslivet. Vejen frem må

være igen at lære at sætte ord på, at italesætte troen og livet, både hver for sig og sammen. Den popularitet babysalmesang med unge mødre og deres børn og børnegudstjenester (spaghetti-gudstjenester, eller hvad man nu kalder dem) har fået, kunne tyde på, at der er et behov for at være sammen og at sætte ord på samværet. Forhåbentlig breder det sig op gennem aldrene, og forhåbentlig er der ressourcer til at følge det op.

De senere år har været præget af, at vækkelsernes traditionelle kirkelige liv mere eller mindre er forsvundet. Omkring 1970 var der stadig i alle sognene god opslutning til den (de) ugentlige gudstjeneste(r) og møderne i ugens løb i menighedshusene eller kirkens mødelokaler. Det har ændret sig radikalt. Der er i dag ikke mange faste kirkegængere, der kommer i kirken næsten hver søndag. Til gengæld er kirkerne næsten hver søndag fyldt af de store barnedåbsfølger, ligesom der til et standardbryllup er omkring dobbelt så mange gæster i dag som for 30-40 år siden. Det betyder, at præsterne i dag har mulighed for hver uge at tale til flere forskellige tilhørere, end vi havde for en menneskealder siden. Samtidig er der stor velvilje og lydhørhed. Den kan måske være kritisk, men det var den også tidligere. Forskellen er især, at dengang sagde man ikke altid til præsten, hvad man mente. Det gør man i højere grad i dag. Det er den positive side af den svindende, eller måske rettere: forsvundne autoritetstro, også i kirken.

Det er en temperamentssag, om man vil foretrække tidligere tiders kirke- og menighedsliv eller vor tids mere event-prægede forhold til kirken. Dåbsprocenten er høj, udmeldelserne af folkekirken forholdsvis få, og den positive forventning til kirken og præsterne større, end den var for en menneskealder siden. Ét minus er der imidlertid ved den udvikling, der har været i gang siden 1960'erne, nemlig menighedsrådenes politisk-folkelige mandat

og deres både formelle og reelle kompetence. Menighedsrådene har aldrig i byområderne haft det samme folkelige mandat, som de har på landet, hvor alle kender hinanden, men takket være de livskraftige menighedssamfund havde de en fast forankring ikke alene i det kirkelige, men også i det folkelige liv. I takt med, at menighedssamfundene har mistet deres betydning, og mange af de aktive omkring kirkerne er sognebåndsløse, der netop ikke bor i sognet, har menighedsrådene mange steder mistet deres folkeligt-politiske mandat.

Deres formelt-politiske mandat er i orden, men i betragtning af, at der meget sjældent er valg, da der kun indleveres en enkelt mandatliste til menighedsrådsvalgene, er deres folkelige mandat til at overse. Samtidig har menighedsrådene fået tillagt flere og flere administrative opgaver, ligesom der i alle sogne er bygget sognegårde, og der i dag er flere ansatte ved kirkerne end tidligere. At det som regel alligevel går godt, skyldes, at der sidder mange dygtige folk i menighedsrådene, og at præsterne i det store og hele er gode repræsentanter for folkekirken. Imidlertid er både provstiudvalg og stiftsråd valgt ved indirekte valg af menighedsråd, der for de flestes vedkommende ikke er blevet valgt ved afstemningsvalg i en almindelig parlamentarisk valgproces, men er blevet erklæret for valgt, fordi der ikke var så megen interesse for valget, at der blev opstillet alternative lister til de mandatlistes, som det afgående menighedsråd havde sammensat.

Menighedsrådenes indflydelse er blevet stadig udbygget i løbet af de forløbne 50 år, samtidig med at deres politisk-folkelige mandat er blevet stadig ringere. Lad det være et håb for de kommende halvt hundrede år, at menighedsrådenes politiske og folkelige mandat og deres reelle og formelle kompetence igen kommer til at svare til hinanden.

Gladsaxe-Herlev Provsti

I 1962, året efter Helsingør Stifts oprettelse, blev Gladsaxe-Herlev selvstændigt provsti. Da var der kun fem kirker, de to gamle Gladsaxe og Herlev, den halvgamle Søborg kirke fra 1914 og to helt nye, Mørkhøj og Stengård. De følgende syv år kom der fem kirker mere til, og i 1976 den sidste og markante, Bagsværd kirke, tegnet af arkitekt Jørn Utzon.

Efter en hæsblæsende kirkebyggeperiode i 60'erne og ind i 70'erne drejede de følgende år sig om at bygge menigheder og skabe fællesskab om netop »vores« kirke. Det gjaldt om at få lokalbefolkningen overbevist om, at de nye kirker godt kunne gå som konfirmationskirker og bryllupskirker, og det var ikke altid nemt. Ja, der er stadig nogle, som mener, at deres handling skal foregå i en »rigtig kirke« – og det er en af de gamle!

Kirkerne i provstiet er da også meget forskellige, både når det drejer sig om udseende, og den profil, de hen ad vejen har fået. Haraldskirken, der blev bygget i 1967, fik en tilbygning for et par år siden, så der blev langt bedre kontorfaciliteter, konfirmandlokaler og en fælles hall, der er omdrejnings-

punkt for mange ting. Sognet består ene og alene af højhuse, – ja, bortset fra præsteboligen, der er et parcelhus. Sognet har den laveste medlemsprocent i provstiet, hvad der skyldes mange beboere med anden religion. Hvordan det er at være præst her fortæller sognets mangeårige præst Morten Miland Samuelson:

ET ANDERLEDES SOGN: LANDSBYEN PÅ HØJKANT

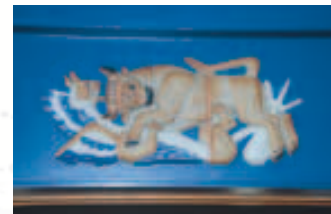
Høje Gladsaxe er en arkitektonisk perle med store, rummelige lejligheder med Utterslev Moses natur på den ene side og alle mulighederne i Gladsaxe Idrætspark på den anden side. Derfor flyttede glade medlemmer af sociale boligselskaber hertil i 1960'erne og blev boende, til de skulle bæres herfra. Der er en landsbystemning af solidaritet og nærhed – husene ligger bare på højkant!

Folkekirken har været her fra begyndelsen (Haraldskirken, bygget 1967 i kraft af en særlov fra Erhard Jacobsens og Bodil Kochs hånd), men aldrig med rekordmedlemstal. Her boede mange af de rigtig røde. En del af dem har nu meldt sig ind igen med årene. Men nu er Haralds Sogn i de seneste år nået ned under 48 procent medlemmer af folkekirken – 94 nationaliteter fordelt på 4.100 mennesker.

Hvad gør man? Diakoni, mission og undervisning. Alle kan få hjælp af Menighedsplejen, der sammen med andre aktører driver et værested. Alle tiltag for singler og børnefamilier henvender sig aktivt til alle kulturer. Farverige og tilgængelige gudstjenester (på dansk og på urdu), væsentligt større konfirmandhold, end man turde håbe på. Sloganet »Haraldskirken – Høje Gladsaxes EGEN kirke« er både en invitation udadtil og en fælles målsætning indadtil. Når medlemstallet falder, er svaret en hævelse af kva-

Af provst Kjeld Kure
Foto: Gitte Müller

liteten – teologisk, liturgisk, pædagogisk og diakonalt. Folkekirken har en fremtid i landsbyen på højkant.

Også Mørkhøj Kirke fik en tilbygning med gode menighedslokaler og bedre kontorforhold i 2000. Mørkhøj er et af de sogne, der er vokset en del, efter at Danmarks Radio er flyttet til Amager, og Gyngemosen er blevet et stort boligområde. Desuden er der kommet et nyt stort plejehjem. Kirken er nu bl.a. kendt for et stort og levende børnekorarbejde. I 2009 fik kirken ny udsmykning i form af tre store farverige glasmalerier af Trondur Pattursson. Mod øst er det nadveren og korsfæstelsen, der skildres, og bag alteret et stærkt lysende opstandelsesbillede.

Også i Søborgmagle er der sket en del med kirkerummet. Bænkene er flyttet, så der er kommet en midterakse, der gør det nemmere og mere meningsfyldt med processioner. Døbefont og prædikestol er blevet flyttet, og der er kommet ny alterudsmykning. Her er det Adi Holzer med sine farverige og symbolfyldte malerier, der er kunstneren.

Bagsværd Kirke er på flere måder en markant kirke og særlig kendt, fordi arkitekten er Jørn Utzon. Hvordan er det så at være kirkeværge i Bagsværd Kirke? Det har jeg spurgt kirkeværge Karl Kristian Christiansen om.

Ved afleveringen af kirken til menighedsrådet og hele menigheden i Bagsværd Sogn, udtalte kirkens arkitekt, Jørn Utzon, bl.a.: »Nu er Kirken Jeres, og så må I gøre med den, som I vil.« Denne udtalelse kan jo fortolkes, og jeg tror nok, at den blev fortolket derhen, at vi i den efterfølgende tid og indtil nu har spurgt til råds hos arkitekten, når der skulle foretages noget, der havde indflydelse på kirkens arkitektur, interiør, og tekstiler.

Der er ikke i kirkerummet tilkommet nogen fremmede elementer som udsmykning eller andet kirkeinventar, der udbydes i flæng til alle kirker. Det har ikke været nødvendigt. Kirkerummet har så stor en renhed, at den eneste udsmykning er det, det bliver tilført fra naturens side i form af det lysindfald, der er. Om formiddagen, når solens lys falder ind gennem ovenlysene i sidenicherne med grafik af skyggerne fra vinduernes sprosser, og om eftermiddagen gennem de vestvendte vinduer på buerne over alterpartiet med farvning på de bagvedliggende buer fra det blå tæppe i sakristiet.

Vedligeholdelsen i selve kirkerummet består i at sørge for maling af loft og vægge, renovering af kirkebænke samt indtil nu en enkelt udskiftning af tæpper på balkon og midterløber fra indgangsdør til alter. Der har dog været én stor omgang, hvor den første kalkning af loft og vægge blev fjernet med varm snedkerlim, fladerne mekanisk afrenset og derefter malet med silicatmaling, der har holdt siden.

For at kunne virke rimeligt som kirkeværge har det været nødvendigt med et godt menighedsråd, og nogle gode medarbejdere, og det har der været, siden jeg kom med omkring 1974. Der har altid været kompetente personer at spørge til råds og vende problemerne med, og så har der aldrig været et ondt ord blandt medlemmerne i rådet. Vi har nok haft divergerende meninger, men altid respekt for disse meninger. Om hvervet så er lykkedes, må andre bedømme.

Alle øvrige problemer af mere eller mindre teknisk art som snedker- og malerarbejde, varme, sanitet, regnvand og afløb er blevet klaret med en håndfuld gode og kompetente håndværksfirmaer, som man har kunnet stole på, og som udfører et godt og gedigent håndværk til alles tilfredshed.

Der er visse arbejder, der nødvendigvis må udføres og findes penge til, og så er der nogle arbejder, man godt kunne ønske fremmet, men som er hæmmet af den lidt trængte økonomi, vi alle er bekendt med. En væsentlig ting at holde for øje er, at forfaldet aldrig kommer til at overhale vedligeholdelsen. Det er primært det, der er en kirkeværges ansvar.

FREMSTIDSPERSPEKTIVER

Så drømmer vi om endnu en kirke, nemlig i forbindelse med Herlev Hospital. Hospitalet er i øjeblikket i gang med en stor udbygning og ombygning, og i den forbindelse arbejdes der på et egentligt kirkerum på et centralt sted. Hospitalet er interesseret i projektet, især hvis projektet også indeholder et muslimsk bederum og et stillerum til andre religioner eller til dem, der står uden for enhver religion. Hospitalsvæsenet har bl.a. erkendt, at den åndelige dimension i et menneskes liv skal man huske at regne med i behandlingen. Samtidig er man som offentlig institution nødt til at tage højde for den aktuelle multikulturelle og multireligiøse situation, der findes i Danmark.

Så hører det også med, at regionen ikke har midler til at bygge kirke for, så pengene skal findes gennem fonde. Det er stort set lykkedes, men hvornår planerne kan realiseres, er uvist. Til gengæld er det værd at nævne, at hospitalet ved god vilje har fundet penge til løn til en halv præst, hvor stiftet så betaler den anden halvdel. Det har man bl.a. gjort i erkendelse af, at præsten udfører en ganske stor undervisningsopgave blandt personalet.

Hvor kirkerne op gennem 80'erne og 90'erne som nævnt nok mest har gået op i at markere sig som selvstændige sogne, er vi på vej mod en ny udvikling. Både præster og menighedsråd ser, at vejen frem går i en balancegang mellem egenprofilering og samarbejde. Samarbejde kan være vældig besværligt og kræver ofte mange møder og stor udholdenhed. Men når det lykkes, er det inspirerende og frigør ganske megen kreativitet, og dertil kommer, at man udnytter ressourcerne bedst muligt. Det sidste er nødvendigt, da de økonomiske rammer er blevet snævrere de senere år, samtidig med at antallet af frivillige medarbejdere er dalende.

Provstiets skoletjeneste er det sted, hvor samarbejdet fungerer godt og bredest muligt, idet alle sognene er med og yder økonomisk støtte. Ikke mindst takket være en fremragende og engageret leder er der opstået et godt samarbejde med skolerne, der som sidegevinst på positiv vis giver mere arbejde til præster og andre ansatte i kirkerne.

I nogle år har der i Gladsaxeområdet været en fælles friluftsgudstjeneste 2. pinsedag, og i Herlevområdet er man gået sammen om en kirkehøjskole, foruden alt det uformelle samarbejde, der sker på kryds og tværs. På menighedsrådsplan tales der også en del om samarbejde om regnskabsførelse og vikardækning i sognene. Så der er stadig nok at tage fat på.

Glostrup Provsti

– 50 års arbejde med at skabe plads til alle

I Glostrup Provsti skal der være plads til alle, selvom vi siden middelalderen, hvor vi udgjorde en stor del af Smørum Herreds Provsti, er blevet stadig mindre i geografisk udstrækning. Et herred betegner et område, som dækker den kongelige lokalforvaltning. Sådan havde Danmark været ind delt siden Sven Estridsens tid (1047-1074) på bl.a. rets- og kirkeområdet helt frem til kommunalreformen i 1970. Men pr. 1. oktober 1971 udgjorde sognene Brøndbyvester, Brøndbyøster, Glostrup, Herstedvester, Herstedøster, Vallensbæk, Torslunde og Ishøj nu tilsammen Glostrup-Høje Tåstrup provsti. I 1976 fandt den seneste deling sted. Herefter blev Torslunde og Ishøj en del af Høje Tåstrup Provsti, mens de resterende sogne udgjorde Glostrup Provsti. Selv om det gamle og i geografisk henseende store Smørum Herreds Provsti således er blevet delt op i en række mindre provstier gennem de seneste 40 år, så er blandt andet Glostrup Provsti blevet stadig større befolkningsmæssigt. Det har givet store udfordringer til de lokale menighedsråd med at tilvejebringe gode fysiske rammer for evangeliets forkyndelse. Som det eneste provsti i landet udgøres Glostrup Provsti i dag af fire kommuner med sognene i Albertslund, Brøndby, Glostrup og Vallens-

bæk med henved 30 sognepræster. Dertil kommer Glostrup Hospital og Glostrup Psykiatriske Center med hospitalspræster ansat, men endnu uden egen kirke. Glemmes skal det heller ikke, at vi har to store lukkede fængsler med hver sin kirke, nemlig Holsbjerg Kirke i Vridsløselille Statsfængsel, der kan huse 241 indsatte og Birkelund Kirke i Anstalten ved Herstedvester, der kan huse 141 indsatte. De to sidstnævnte institutioner gør, at man med en vis ret kan hævde, at folkekirken i Glostrup Provsti er det sted i landet, der huser flest (dømte) kriminelle. Jo, her forsøger vi at skabe plads til alle!

FRA LANDBRUGSSAMFUND TIL BEBYGGEDE FORSTADSKOMMUNER

Fælles for disse gamle landbrugsområder er altså en kraftig befolkningstilvækst og en udvikling hen mod bebyggede forstadskommuner. Nogle faktuelle oplysninger fra f.eks. det område, som i dag udgør Brøndby Kommune, illustrerer meget tydeligt det store befolkningsboom: I midten af 1800-tallet boede her knap 1.000 mennesker. Ved århundredskiftet var tallet nået op på 1.354 indbyggere og steg langsomt frem til 1945 til et indbyggertal på knapt 3.000. I 1955 var befolkningen mere end tre-doblet. I 1960 rundede man 20.000 og det seneste tal fra Danmarks Statistik pr. 1. januar 2010 oplyser, at der i dag bor 33.649 borgere i Brøndby Kommune. Den kraftige tilvækst ses også tydeligt i de øvrige kommuner i Glostrup Provsti, hvor der i dag bor i alt 96.596 borgere.

DE SMÅ MIDDELALDERKIRKER

Befolkningstilvæksten har nødvendiggjort flere kirkebyggerier gennem de sidste 50 år, selv om langt fra alle borgere er folkekirkemedlemmer (i dag er det tal på 64.501). De gamle middelalderkirker i Brøndbyvester, Brøndbyøster, Glostrup, Herstedvester, Herstedøster og Vallensbæk viste sig hurtigt med gennemsnitligt 110 siddepladser ikke at kunne dække behovet.

Af provst
Ove Kollerup Nielsen
Foto: Gitte Müller

BODIL KOCHS LOV SÆTTER GANG I KIRKEBYGGERI MANGE STEDER

I begyndelsen af 1966 fremsatte daværende kirkeminister Bodil Koch et lovforslag i Folketinget, der tillod kirkebyggeri for ligningsmidler. Loven blev vedtaget den 11. maj samme år og fik afgørende betydning for det lokale kirkeliv.

Først var der Nygårdskirken i det nordlige Brøndbyvester. Kirken blev tegnet af arkitekt Jens-Erik Jensen, bygget i 1966 og indviet Alle helgens søndag samme år af stiftets første biskop J.B. Leer-Andersen. Kirken er en stavkirke, og dens udseende er inspireret af vikingernes langhuse. Kirken fungerede som annekskirke i Brøndbyvester Sogn frem til 1979, hvor den blev sognekirke i det nyoprettede Nygårds Sogn. Der er 180 siddepladser.

ØSTERVANGKIRKEN I GLOSTRUP

Med sine 21.290 indbyggere er Glostrup Sogn landets største. Gennem årene har man derfor også fremlagt planer for en deling, men i denne tid, hvor vi hylder større og større enheder, bliver tanken om en sognedeling i Glostrup nok aldrig til virkelighed.

For mange år siden var menighedsrådet imidlertid blevet opmærksom på, at den forholdsvis lille middelalderkirke med 150 siddepladser ikke kunne klare behovet for de mange gudstjenester og kirkelige handlinger. Således kunne man f.eks. på en enkelt søndag tælle hele 13 dåb i Glostrup Kirke! I 1959 begyndte de lokale folk derfor at indsamle midler til et nyt kirkebyggeri, og den 11. juni 1967 gik håndværkerne i gang med at bygge arkitekt Holger Jensens rundkirke, den ottende i Danmark, efter forbillede af Den Hellige Gravs kirke i Jerusalem, som blev bygget under den romerske kejser Konstantin den Store. Tre år senere, den 19. april 1970, blev Østervangkirken indviet af biskop J.B. Leer-Andersen. Der er 350 siddepladser.

OPSTANDELSESKIRKEN

Dernæst var der Opstandelseskirken i Albertslund. I 1963 var Herstedvester-Herstedøster sogne vokset ganske betydeligt, og planerne om at udskille et nyt sogn tog sin begyndelse. Man planlagde, at Roskildevej skulle danne grænsen mellem de gamle sogne og det nye i Albertslund Syd. I de næste mange år holdt menigheden gudstjeneste rundt omkring, bl.a. på den lokale folkeskole. Men endelig, påskedag den 22. april 1984, kunne den ottekantede kirke, tegnet af arkitekterne Inger og Johannes Exner, indvies. Arkitekterne har tegnet komplekset efter inspiration fra verdens ældste eksisterende kirke, nemlig Fødselskirken i Bethlehem fra år 326 samt nogle byzantinske kirker fra 500-tallet.

BRØNDBY STRAND KIRKE

Så blev det Brøndby Strands tur. Også dette område blev stærkt udbygget i 60'erne og 70'erne. Derfor blev der i 1967 etableret en midlertidig trækirke tegnet af arkitekt Holger Jensen, og området blev udskilt fra Brøndbyvester Sogn. I den lille trækirke holdt de lokale folkekirkemedlemmer nu gudstjenester frem til den 2. december 1984, hvor Brøndby Strand kirke, der er tegnet af arkitekt Jørgen Blytmann, blev indviet af biskop Johannes Johansen. Der er 450 siddepladser. Senere er der kommet en mosaikrude til i kirkens kor, som biskop Lise-Lotte Rebel indviede ved en festgudstjeneste den 5. september 1999.

UDFORDRINGER I DE KOMMENDE ÅR

Den største udfordring for os som folkekirke er, at vi – også i de næste 50 år – aldrig glemmer, hvad der er det væsentlige, nemlig gudstjenesten, hvor forkyndelsen om Jesus Kristus som verdens frelser fremdeles skal lyde. Der ligger tillige en stor opgave foran os med at lære børnene og de unge kri-

stendommen at kende. I vort provsti har provstiudvalget og menighedsrådene derfor besluttet, at vi vil oprette Folkekirkens Skoletjeneste i 2011. Det håber vi må være med til at styrke børnenes og de unges kendskab til kirke og kristendom i et område som vort, der tillige bærer tydeligt præg af andre religioner.

SAMARBEJDE TIL GAVN FOR ALLE

Et særkende ved de nyere sogne og kirker er, at menigheden ofte minder om en græsrodsbevægelse. De ældste kan endnu huske, hvordan man med begejstring i pionértiden gik i gang med det lokale kirkebyggeri, og det skaber et helt særligt sammenhold. Her er der desuden fantastisk mange fysiske muligheder for at lade mangfoldigheden i menighedsarbejdet blomstre til gavn for alle generationer. Her findes optimale muligheder for at udfolde aktiviteter af mere social karakter som f.eks. kaffestue, men også et stort diakonalt arbejde udspringer fra mange af de yngre sogne. Der skal være plads til alle! På trods af de unikke rammer, som mange af de nyere kirker kan tilbyde, er der alligevel folkekirkemedlemmer, som insisterer på at få foretaget deres kirkelige handlinger i en af de nærliggende middelalderkirker. Middelalderkirken er i Danmark vistnok indbegrebet af en »rigtig« kirke. Det kan vi som kirkefolk naturligvis godt slå os i tøjet over. Vi kan komme med alle mulige argumenter for, at folk skal døbes, konfirmeres, vies og begraves fra den lokale, nyere sognekirke. Men mon ikke det er spildte Guds ord på Balle-Lars i et område som f.eks. Glostrup Provsti, hvor den nye sognegrænse tilfældigvis bliver trukket ved Roskildevej eller den nærmeste jernbaneoverskæring? De allerfleste præster, der har fast tjeneste ved de nyere kirker, tager da også gerne turen over til den middelalderlige nabokirke for at forestå en kirkelig handling for det nyere sogns egne medlemmer. Det kan naturligvis let komme til at belaste personalet ved middelal-

derkirkerne, som også slides ved hyppig brug. Men de praktiske udfordringer herved bør menighedsrådene kunne løse ved at samarbejde endnu mere i de kommende år.

HELLIGTREKONGERS KIRKE

Vallensbæk Sogns Menighedsråd har valgt at bygge en ny kirke ved siden af middelalderkirken. I 2011 forventer man således at tage det første spadestik til Helligtrekongers Kirke, der kommer til at ligge klods op ad den gamle Vallensbæk Kirke og sognegården i Vallensbæk Landsby. Alle tre bygninger vil herefter, sammen med den omliggende kirkegård, komme til at udgøre et egentligt kirkecenter i Vallensbæk Sogn. På denne måde kan den gamle kirke fortsat tages i brug ved kirkelige handlinger, hvis det er det, medlemmerne ønsker, samtidig med at der kan holdes gudstjenester, dåb, konfirmationer m.v. i den nye kirke.

På tærsklen til de næste 50 år kan det derfor med glæde konstateres, at provstiets menighedsråd fremdeles vil søge at skabe de bedste fysiske rammer for evangeliets forkyndelse og skabe plads til alle, der gerne vil deltage i gudstjenester og kirkelige handlinger.

PROVSTER I SMØRUM HERREDS OG GLOSTRUP PROVSTI OMKRING OG SIDEN STIFTETS OPRETTELSE

Orla Christiansen, Brøndbyøster	1958 - 1966
Eigil Georg Miland, Torslunde-Ishøj	1966 - 1973
Knud Magnusson, Brøndbyvester	1973 - 1988
Fred Andersen, Vallensbæk	1988 - 2006
Ove Kollerup Nielsen, Brøndbyøster	2006 -

Fra søndagskirke til hverdagskirke

– Hillerød Provsti er ikke, hvad det var engang

Bogstavelig talt – i forbindelse med strukturreformen – er Farum Kommune og Sogn flyttet »hjemmefra«, og Skævinge Kommunes fire landsogne er flyttet ind sammen med Uvelse. Hermed voksede provstiet fra 16 til 20 sogne plus Frederiksborg Valgmenighed, så vi i dag har 20 kirker i stedet for 17.

Men også i en anden forstand er Hillerød Provsti ændret. For 50 år siden havde Hillerød, Allerød og Farum hver én bykirke. I Hillerød deltes to sogne ganske vist om Frederiksborg Slotskirke, men ellers var provstiets tre store byer identisk med sognet og kirken. Tilflytningen til byerne og de heraf følgende kraftige byudvidelser, der for alvor tog fart i 60'erne, førte hurtigt til ønsker i alle tre byer om nye og flere kirker. I tilbageblikket var det en imponerende kraftanstrengelse både menneskeligt og økonomisk, at det på disse få år lykkedes at etablere hele seks nye kirker.

Engholm og Grønnevang måtte i mange år leve kirke- og menighedsliv i vandrekirker, men i dag står de seks nye kirker der, smukke på hver deres måde – udtryk for tidens arkitektur, men alle fyldt med menneskeliv og

kristenliv. Præstevang Kirke, 1962. Ullerød kirke, 1972 (overtaget fra valgmenigheden og siden udbygget). Stavnsholtkirken, 1981. Hillerød Kirke, 1987 (ombygget og udvidet kirkegårds-kapel). Engholm Kirke, 1994. Grønnevang Kirke, 2008. Med disse kirkebyggerier blev fire nye sogne udskilt og fik eget menighedsråd.

Jeg skal ikke trætte læseren med tørre tal om befolkningsudvikling, medlemsprocenter og økonomi. Disse nye kirker er rigelig dokumentation for det dynamiske engagement, der har præget menighedsråd og Hillerød Provsti i hele perioden.

FRA KIRKE TIL SOGNEGÅRD

Karakteristisk for provstiets seks nye kirker er, at de ikke blot er kirkehuse, men menigheds- og kirkecentre, hvor menighedslokaler og kontorfaciliteter er en integreret helhed med alle de muligheder, det giver. Hvor menighedslokalerne indtil 1960'erne stort set var identisk med præstegårdens konfirmandstuer, vidner både de seks nye kirkecentre og bygning og indretning af sognegårdsfaciliteter i yderligere 11 af provstiets sogne om en tidstypisk, men alligevel radikal ændring i kirke- og menighedsliv. Det er i en moderne kirke ikke nok at have en kirke og et konfirmandundervisningslokale, hvis sognets mangeartede aktiviteter for børn, teenagere og voksne skal kunne rummes. De fleste af os tager det vel som en selvfølge i dag, men for bare 50 år siden havde stort set ingen sogne andet end præstegårdens konfirmandlokale. I dag mangler kun tre af provstiet sogne (alle tre er to-sognspastorater) menighedslokaler i umiddelbar nærhed af kirken.

FRA SØNDAGSKIRKE TIL HVERDAGSKIRKE

De fysiske rammer afspejler, hvordan kirkens tilbud i de sidste årtier har

Af provst
Jørgen Christensen

bredt sig til alle ugens dage. Sognegårdene summer af liv, lige fra sutter og salmer med barselsorlovsmødre og spædbørn, der knapt kan kravle, til nysgerrige minikonfirmander på opdagelsesrejse i alle kirkens ritualer, fester og historier over korøveaftner til mere traditionelle voksenforedrag og studiekredse.

DE GODE NYE DAGE

Alle taler om de gode gamle dage, ja, nutidens folkekirke er sågar blevet kaldt et oppegående dødsleje. I så fald vil jeg gerne hilse fra dette hjørne af »patienten« ved at slå et slag for de gode nye dage, hvor evangeliet formidles og forkyndes på en mangfoldighed af måder, steder og tider, som de gode gamle dage i hvert fald ikke når til sokkeholderne.

Kan være at facebook-menigheden, pastagudstjenestemenigheden, sutter- og salmer-menigheden, genbrugsbutikmenigheden, meditationsgudstjenestemenigheden, sogneindsamlingsmenigheden, kirkekoncertmenigheden, flygtningemenigheden, gospelkorsmenigheden osv. osv. af nogle anses for mindre lødig eller seriøs end den tro/faste søndagsmenighed, men jeg vil vove den påstand, at kirken anno 2010 på et almindeligt kirkeår får en større del af kirkens medlemmer i tale end kirken anno 1960 – for slet ikke at tale om, hvor mange frivillige, der er i gang rundt om i sognene på en ganske almindelig uge.

FRA BIG BANG TIL IMPLOSION

Fysikerne tror, at universet stadig udvider sig, men en dag vil kraften fra ur-eksplosionen være brugt op, og universet vil begynde at trække sig sammen mod centrum. Billedet passer på en måde også på udviklingen her på stedet. Udskillelsen af nye kirker og sogne fra de tre bykerner har været en

nødvendig og vigtig selvstændiggørelse, hvor nye profiler og særkender i pionermenighederne har været vigtige. Men med konsolideringen er det ikke længere så vigtigt at vise, at vi kan stå på egne ben. Sognebevidsthed eller sognetilhørsforhold er alligevel et sogneromantisk postulat i byerne, som kun de færreste forstår. Pendler- eller zappervirkeligheden, hvor man glad og gerne krydser sognegrænser, kommer meget tættere på realiteternes verden. Derfor spørges der i menighedsråd og blandt præster meget mere efter, hvad vi kan gøre i fællesskab.

HILLERØD PROVSTI – ET SAMARBEJDENDENDE PROVSTI

Her i provstiet har denne implosion resulteret i vidt forskellige initiativer, der rækker lige fra en fælles kirke-skole-tjeneste for alle 20 sogne, over fælles kirkekontor og fælles regnskabskontor for tretten sogne til praktisk samarbejde omkring minikonfirmander, udendørs 2. pinsedagsgudstjeneste, to årlige kirkehøjskoler, »Kristendomskursus for nysgerrige« parallelt fem steder i provstiet, konfirmandfodboldturnering osv. osv. – en blandet buket af stort og småt, men som afspejler en tendens hen mod fællesskab og samarbejde og frem for alt mulighed for at løfte nye opgaver og tage nye initiativer, som ingen sogne kunne løfte alene. Det er et samarbejde som måske også er udsprunget af, at præsterne dels i fem afløser- og samarbejdsteam dels gennem provstikurser i Berlin, London og Løgumkloster har lært hinandens kompetencer at kende på tværs af alle teologiske forskelle og uenigheder.

Ikke mindst landsognene har fået mulighed for at samle kræfterne ikke blot ved at danne fælles menighedsråd i fire ud af fem af provstiets to-sognspastorater, men også ved at kb.f.-præsten blev frigjort for arbejdet med personregistrering. Og med mail og digital signatur har samarbejdet ikke givet anledning til en eneste protest.

ET SNAPSHOT

Dette er selvfølgelig blot et snapshot anno 2010. Kameraet kunne have fokuseret på andre mere mennesketomme hjørner og knap så rosenrøde detaljer, men det gør medierne i så rigeligt mål, så den historie *har* vi hørt. Hvis billedet ellers ikke lyver, så er jeg fuld af fortrøstning mht. folkekirkens fremtid på disse lokale breddegrader. Her er engagement og kreativitet fra kompetente ansatte og frivillige. Her tænkes nyt og skævt, og i stedet for at bruge syv lange og syv brede til at overveje og sende det i ad hoc udvalg (syltekrukker), så er her et teologisk og kirkeligt vovemod til i fællesskab at prøve, hvad der virker, og så ellers lade falde, hvad ikke kan stå.

Og hvis jeg må tillade mig at indføre noget så verdsligt som kirkens »brand«, så er jeg overbevist om, at kirkerne i den grad er på landkortet i både det offentlige rum og i den folkelige bevidsthed – og vel at mærke ikke kun søndag formiddag.

FRA GLOBAL TIL »GLOKAL«

Den hellige almindelige kirke har i al sin mangfoldighed og forskellighed altid været global. Inspiration er blevet hentet hjem fra det fremmede og

formen slebet til, så vi i dag betragter det meste som pæredansk. Det gælder også kirkens salmer, musik og liturgi.

Vi lever på mange måder i en »glokal« virkelighed. Store internationale firmaer i Allerød og Hillerød henter masser af udenlandske medarbejdere. De fleste er formentlig kristne. Flygtninge og indvandrere er en del af vores hverdag. Mange af dem er faktisk kristne. Tænk, hvis det i endnu flere sogne (Grønnevang har på mange måder vist vejen) kunne lykkes at bygge bro til disse nye danskere til fælles glæde og inspiration for vores »glokale« kirke.

Hillerød Provsti oprettet 1973

Provst Peder Johannes Rysgaard Jensen 1973 - 88

Provst Hans Christian Bang-Rasmussen 1988 - 98

Provst Poul Henning Bartholin 1998 - 2007

Provst Jørgen Flemming Christensen 2007 -

Turen går til Høje Taastrup Provsti

EN BROGET HISTORIE

Steder har sjæl. Den lever i stedets historie og i den fælles erindring. Hvor når historien begynder, er ikke til at sige. Vi kunne begynde lige uden for Ansgar Kirke i Hedehusene. Ved Kallerupstenen – en af Danmarks ældste runesten fra 835 e.Kr. Eller på markerne uden for Høje Taastrup Kirke, hvor kongesønnerne Svend, Knud og Valdemar kæmpede om Danmark. Der findes en mindetavle på kirkegårds-muren. Eller vi kan gå indenfor i præstegården, hvor Roskildefreden blev forhandlet på plads i 1658. Der hænger en svensk kårde i Høje Taastrup Kirke. Falder den ned, bryder krigen ud igen.

Jeg foreslår, at vi begynder for meget godt og vel 100 år siden med at stige af damplokomotivet ved *Kjøge Landevejsstation*, der oprindeligt blot var et trinbræt på den nyanlagte jernbane mellem København og Roskilde. For her begynder historien om udflytningen fra København mod Roskilde. Og om de byområder, der skød op langs jernbanen og langt senere fik betegnelsen Vestegnen.

Længst mod vest lå flere landsbyer med deres romanske middelalderkirker fra 1100-tallet: Sengeløse Kirke, Fløng Kirke, Torslunde Kirke, Reerslev Kirke, Høje Taastrup Kirke og Ishøj Kirke. Med jernbanen og udflytningen kom nye områder til. Og med dem nye kirker. I 1917 Taastrup Nykirke. I 1921 Ansgar Kirke. I 1976 Rønnevang Kirke. I 1997 Vejleå Kirke. Det er jo tankevækkende, at man byggede nye kirker i 70'erne og 90'erne. Skulle kristendommens tag i befolkningen da ikke være på retur? Når man, som andetsteds nævnt i denne stiftsbog, betænker, at det ideologiske afspejler sig i det fysiske, og at troen søger tydning og udtryk, er det glædeligt at tænke på, at der stadigvæk som noget naturligt bygges kirker i nye byområder. Og jo alle steder med tilhørende sognefaciliteter til at rumme det brogede liv omkring kirkerne.

Sjælen lever i historien. Og den fortæller om et broget og sammensat sted. Af gammelt og nyt, af bondeland og industrikvarterer, af beton og grønne områder, af palævillaer og socialt boligbyggeri, af fastboere og tusindvis af pendlere, af foreningskultur og koncerntænkning, af Korsbæk og Tåstrupgård.

VELKOMMEN TIL ARAPAKITYMALIAMARK

Nogenlunde sådan forkyndte en graffiti det på en mur i nærheden af Tåstrupgård. Og netop Tåstrupgård kom endnu engang i mediernes søgelys, da statsminister Lars Løkke Rasmussen og socialminister Benedikte Kjør besøgte stedet i august i år. Formålet var at samle viden ind til regeringens såkaldte ghettoudspil. Skønt man altså ville lade sig inspirere af områdets gode historier, var mediernes italesættelse af stedet fyldt af ord som kriminalitet, bander, stoffer, overførselsindkomster osv. Man skal omgås italesættelser med varsomhed. De tager ikke altid afsæt i virkeligheden, men har

Af provst
Steffen Andresen

FAKTA OM HØJE TAASTRUP PROVSTI

Afstande: København 17 km. Roskilde 8 km. Helsingør 62 km.

Indbyggere: 68.264

Medlemmer af Folkekirken: 45.123

Antal sogne:	9	medl.	indb.
Fløng		3.747	4.375
Hedehusene		4.464	6.523
Høje Taastrup		6.357	11.005
Ishøj		11.216	19.865
Reerslev		1.617	1.891
Rønnevang		5.504	7.062
Sengeløse		2.008	2.446
Torslunde		610	736
Taastrup Nykirke		9.600	14.361

Antal kirker: 10

Antal præster: 20

Antal menighedsrådsmedlemmer: 86

Antal kirkefunktionærer: 100 + 1 provstisekretær +
1 skoletjenestemedarbejder

Antal provstiudvalgsmedlemmer: 5 + provsten

Skoletjeneste: Provstiet har en skoletjeneste. Takket også være en dygtig og fantasifuld skoletjenestemedarbejder har over 100 klasser tilmeldt sig projekter for skoleåret 2010/2011.

Styreform: Principielt demokrati, velordnet folkekirkeligt anarki og gejstligt tilsyn, lidt afhængigt af forvaltningsområdet. Det vil sige: Man må overalt tale sig til rette. Gensidig tillid og et lettere humoristisk forhold til egne holdninger påkrævet.

Økonomi:

Kirkeskat: Ishøj 0,9.

Høje Taastrup: 0,85.

Samlet budget i alt ca. 59. mill.

Heraf indbetales ca. 10. mill i landskirkeskat.

ofte styrke til at ændre den. Det er måske derfor jeg flere gange har hørt skeptiske ansøgere til præstestillinger sige: »Ja, man hører jo så meget om Vestegnen«.

HER KAN MAN NÅ DET HELE

En anden graffiti på tværs af et byskilt i Ishøj forkynder: Her kan man nå det hele! Her er beton og bindingsværk. Heste, køer og får på græs. Tre fjerdedele af Ishøj kommune er grønne områder. Sjællands største shopping-center ligger i Taastrup. Og i Ishøj ligger Arken, Museum For Moderne Kunst. Ishøj er den kommune i landet, der bruger flest kroner pr. indbygger på kultur! Museet for ham, der i 1676 opdagede lysets tøyen ligger i Vestskoven. I Ishøj findes der en syv kilometer lang strand med hvidt sand, rent vand, klitter og en hyggelig og indbydende havn. Taastrup Teater hører til de førende. Det ligger dør om dør med Taastrupgård. Og fra det socialdemokratiske borgmesterkontor i Ishøj er der ligesom fra det konservative borgmesterkontor i Høje-Taastrup under 20 km til hovedstaden. Og den lægger jo altid gerne ryg til mange forskellige oplevelser. For nu blot at nævne nogle få ting.

VI NÅR MEGET!

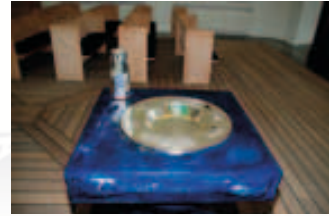
Præster, menighedsrådsmedlemmer og kirkefunktionærer i Høje Taastrup provsti adskiller sig næppe fra stiftets øvrige ditto i at have travlt med at skulle nå det hele. Set under ét leverer provstiets kirker et stort og broget udbud af gudstjenester, arrangementer og events. Der er højmessen søndag formiddag, naturligvis, for nu også at få nævnt hjertet i det hele. Men tiden kalder på så meget andet og mere, end man kan nå at sige under én vejtrækning: spaghettigudstjenester, sogneaftner, babysalmesang, konfirmand-events, bøn og brunch, højskoleeftermiddage, seniortræf, café, formiddags-

hvil, litteraturstudiekredse, legestue, mini- og midikonfirmander osv. osv. Mange steder gør kirkefunktionærerne en kæmpeindsats for sammen med præsterne at få det hele til at løbe godt af stabelen. Det samme gør jo i øvrigt en skare af frivillige medarbejdere.

Og i en tid, hvor folkekirken alt for ofte italesættes som kriseramt og utids-svarende, må der i en jubilæumshilsen også være på sin plads at gøre opmærksom på, at mellem 60 og 90 % af befolkningen opsøger kirken og præsternes sjælesorg for livshjælp i forbindelse med kirkelige handlinger. Sådan set er folkekirken som hverdagskirke en kæmpesucces. Satte man et tælleapparat op i kirkedøren over et par måneder, ville dets lystige snurren kunne forstyrre sortsynet hos enhver folkekirkepessimist. Præster og kirkefunktionærer har mere end rigeligt at se til! Det kræver sin præst på enhver måde at være på omgangshøjde med sine sognefællers brug af hverdagskirken kirkelige handlinger. At præsterne så også på hver deres måde kaster sig over så meget andet, vidner om et stort engagement i at få forkyndt kristendom.

MEN KAN VI NU OGSÅ NÅ DET HELE?

Vi skal nå meget. Måske også for meget: budgetter, regnskaber, mus-samtaler, nye overenskomster, kirkeministerielle betænkninger – for nu igen blot at nævne nogle få ting. Det hober sig alt sammen op på menighedsrådenes borde og truer med at tage udsynet fra det, mange nok gik ind i menighedsrådet for at beskæftige sig med. Som et menighedsrådsmedlem sagde til mig: »Jeg troede jeg gik ind i en foreningskultur, men fandt mig selv i et direktionslokale i en koncern.« Gad vide, om man noget andet sted tør regne med en så stor trofasthed og velvillighed fra frivillige medarbejdere, som man gør det fra menighedsrådsmedlemmer i folkekirken?

DET FÆLLES

De mange opgaver kalder på, at man hjælper hinanden bedst muligt med fælles anliggender. Her rykker provstiet i centrum. For hvis provstiet har en eksistensberettigelse, er det at stå for det fælles. Og her viser provstiudvalget lederskab og rettidig omhu. Ikke ved at tage direktørhattene på, men ved at arbejde for at skabe så bred en platform for samtale og samarbejde som muligt. Takket også være ikke mindst fremsynede menighedsrådsformænd, har vi efterhånden opdyrket en samtalekultur imellem sognene, som begynder at sætte frugt i erfaringsudveksling og samarbejde. Idéerne er mange. De kommende år skal vise, hvor levedygtige de er.

I skrivende stund har 14 menighedsråd fra Glostrup, Rødovre-Hvidovre og Høje Taastrup provstier indledt samtaler om et fælles regnskabskontor på Vestegnen. Så samarbejdet kan også strække sig ud over provstigrænser. Også på præstesiden er der ønske om et tættere samarbejde på tværs af sognegrænser. På et møde herom i løbet af efteråret vil vi forsøge at afdekke frugtbare områder for samarbejde.

AT FÅ SJÆLEN MED SIG

Samarbejdet afspejler en kulturforandring i det folkekirkelige, og den stiller os foran nogle udfordringer. Jeg vil blot nævne to.

For det første gælder det om at bringe samtalerne og samarbejdet i niveau. Hermed mener jeg, at er man eksempelvis trykket på økonomien, må man svare med økonomiske midler. Det gælder om at være pragmatisk. For ellers risikerer vi, at en eller anden fiks ideologi, der lige nu er trendy, løber ud over stepperne med hele butikken. Pragmatisme kræver tålmodighed og rolige hænder.

For det andet gælder det om at skabe så bred en platform for samtale og samarbejde som muligt. Der skal nemlig være mulighed for, at hvert enkelt sogn kan finde sin plads i det brogede fællesskab uden at måtte ofre sin egenart på et strømlinjet alter. Også det kræver pragmatisme og rolige hænder.

Og i det hele må selve sjælen med, så vi husker, hvad vi er her for – at skabe hænder, der kan bære evangeliets klenodie videre frem.

Kirkerne i Lyngby-Taarbæk

– også en historie om frivillighed og »commitment«

»Er kirken andet og mere end kirkehuset? – Det skulle man ikke tro, når man ser, hvordan folkekirken bygger i disse år!« I mange år hed det »Ingen kirke uden præst«. I dag er det tydeligt, at det snarere skal hedde »Ingen kirke uden menighed.« Det skyldes, at præsten aldrig står alene, men altid er forbundet med de mennesker og den menighed, som knytter sig til præsten og den lokale kirke. Hverken menighed eller præst er en ø. De står altid i relation til omgivelserne.

MANGFOLDIGT KIRKELIV

Kirkelivet er broget og mangfoldigt i Lyngby-Taarbæk. Det ser jeg som en stor fordel og styrke. Jeg ønsker ingen ensretning, når kirkerne skaber levesteder for kristen tro, og menighederne udtrykker denne tro – i ord og handling. »Menighedsrådet er ansvarligt for det kirkelige liv i sognet.« Sådan står der i dag i Menighedsrådsloven (§1). Folkekirkens hverdag her i området er travl og præget af mange gudstjenester og kirkelige handlinger. Samtidig udfolder der sig en omfattende musik- og mødevirksomhed i og

omkring kirkerne. De er kirkelige kulturhuse, hvor frivillige og ansatte medarbejdere i fællesskab engagerer sig. I løbet af en typisk uge kommer 1.000-2.000 personer i berøring med hver af Kgs Lyngby Provstis seks-syv kirker. Folkekirken har på den måde en direkte kontakt med et antal mennesker, der svarer til 20-25 % af folkekirkens medlemmer i kommunen. Det er da ikke så ringe endda!

EN VELDREVET FOLKEKIRKE

Set i et økonomisk lys vil jeg påstå, at folkekirken her i området er veldrevet. Vel er der områder, hvor det kan gøres bedre. Men i en forstadskommune som Lyngby-Taarbæk er folkekirkens lokale økonomi skruet således sammen, at medlemmerne med den mindst mulige økonomiske indsats får det maksimale udbytte. I mine øjne er folkekirken med andre ord veldrevet – rent økonomisk. Det er lykkedes de enkelte lokale kirker at skabe en bred kontaktflade i hele området med relativt få præster og mange funktionærer til at betjene den store befolkning (3.500 pr. præst).

Mennesker og mursten fylder meget. Alle seks menighedsråd har inden for de senere år gennemført eller står for at iværksætte store udbygninger eller renoveringer af kirker, sognegårde og præsteboliger. Det kræver mange penge, og det er min erfaring, at byggerier kræver fornuftige procedurer i menighedsrådene, så penge-kassen ikke drænes for midler pga. mangel på »rettidig omhu«. Og alle ønsker jo, at kirkens økonomiske ressourcer bruges til at skabe liv i vores dejlige kirker og fine sognegårde.

KIRKEN ER MENNESKER

Men kirken er andet end mursten og økonomi. Kirken er først og fremmest mennesker. Derfor vil jeg hér fokusere på de mennesker, der bærer livet i

Af provst Eigil Saxe
Master i off. ledelse (MPA)
Foto: Gitte Müller

vores kirker: menighederne. Menigheden er langt fra en éntydig størrelse. Tværtimod. Mangfoldigheden er stor, og det synes jeg er godt med den folkekirke, vi har i dag.

Folkekirken som institution sikrer en enestående stabil relation mellem kirken og befolkningen. Jeg tror, man samtidig skal have for øje, at en menighed altid kun er en generation fra at uddø. Der skal med andre ord altid tænkes i fornyelse. Vi skal åbne vore mentale døre for nye generationer. Det er vigtigt at bygge menigheder. Jeg har valgt her at fokusere på udfordringen med at engagere og lede frivillige personer, der er »committet« til et arbejde i tilknytning til den lokale kirke. Det kan være unge mennesker i en ungdomscafé eller ældre i en genbrugsforretning. Det kan være børn i et børnekor eller voksne i et socialt værested. De frivilliges nærvær i Lyngby-Taarbæks kirker og menigheder giver nemlig samtidig en god pejling af folkekirkens fremtid i et lokalområde som vores.

Jeg tror, at i en kirke går vejen til frivilligt engagement for mennesker i alle aldre via god ledelse. Det er ledelse, der motiverer til og skaber rum for, ja, netop engagement og »commitment«.

SKAL FRIVILLIGE LEDES?

Der hersker mange forestillinger om ledelse af frivillige, bl.a. at frivillige hverken kan, vil eller skal ledes. Erfaringen viser imidlertid, at kirkerne skal arbejde med, hvordan man bedst udfordrer frivillige til at engagere sig i den lokale kirke – og hvordan man ønsker at lede dem. Men er det muligt at lede frivillige uden at underminere vilkårene for det frivillige engagement? Jeg vil stille nogle spørgsmål og pege på, hvordan man kan bygge menigheder ved at motivere frivillige til at engagere sig – og gøre det gennem god ledelse.

LEDELSE – HVAD ER DET?

Ledelse drejer sig dybest set om at tage ansvar for en helhed. Derfor kan ledelse foregå alle steder og på alle niveauer i en gruppe – også i en kirke. Ledelse handler nemlig sjældent om at styre og bestemme. Det drejer sig derimod om at vise en retning og skabe rammer for, at andre – f.eks. frivillige – kan udfolde sig. Der skal med andre ord være plads til den frivilliges egen forståelse af funktioner og opgaver.

Frivillige grupper i tilknytning til kirkerne er typisk demokratisk opbygget. Der udbetales ikke løn til de frivillige, og der er ingen sanktionsmuligheder. På den måde er lederens rolle i forhold til frivillige anderledes end i en offentlig eller privat virksomhed. Undersøgelser viser på den anden side, at selvledende ansatte i moderne organisationer godt kan sammenlignes med frivillige medarbejdere, bl.a. i kirkerne og i kirkelige foreninger og grupper. Hvad har de da til fælles? Ja, de har bl.a. et engagement og en udpræget grad af selvstændigt initiativ til fælles. Det er deres »drive«. Og det »commitment« skal ledes uden at tage initiativet fra medarbejderne. Ja, medarbejderne skal snarere anerkendes for og styrkes til at tage initiativ og ansvar. Man kan kalde det en win-win-situation, hvor begge parter får glæde af det. Både den frivillige og den ansvarlige ledelse af det kirkelige arbejde.

FRIVILLIGT »COMMITMENT«

Udgangspunktet – når en ledelse vil facilitere en proces med frivilligt »commitment« – er den frivilliges egne ønsker og behov samt gruppens bærende idé, dvs. selve sagen, f.eks. en spejdergruppe, en ungdomscafé, en genbrugsforretning, et sangkor, et værested, en højskole. Når de frivillige skal udmønte de grundlæggende værdier og den bærende idé i den praktiske hverdag, skal de være i stand til selv at bære dem ud i livet.

Hvordan får man frivillige til at engagere sig i en kirkelig sammenhæng? Det er ikke en opgave for lederen at styre gruppen af frivillige i kirken med hård hånd eller selv at løse alle opgaverne. Det handler snarere om, at kirkens frivillige medarbejdere får mulighed for at udfolde sig inden for de værdimæssige og praktiske rammer, der er for gruppens arbejde i tilknytning til kirken. Ønsker man at skabe »commitment« og engagement, er det vigtigt at afklare formål, funktion og opgave for medarbejderne.

En leders rolle er derfor at klargøre sammen med den frivillige, hvilken funktion og opgave den frivillige har. Det er vigtigt at få drøftet de opgaver, der knytter sig til funktionen. Og motivationen til at »committe« sig hænger sammen med, at medarbejderen kender formålet.

FUNKTION OG FORMÅL

Sammenhæng mellem funktion og formål er vigtig. Når man melder sig f.eks. som frivillig medarbejder i en genbrugsforretning, vil det være oplagt at fortælle en ny frivillig ved introduktionen, hvad man har af forventninger til medarbejderen. Det skal under alle omstændigheder ske mundtligt, men det kan med fordel suppleres med et skriftligt materiale – en slags ansættelsesbrev for den frivillige medarbejder. Det tydeliggør samtidig for de frivillige medarbejdere, at indsatsen anses for værdifuld.

En medarbejder har brug for faglig støtte i hele forløbet i forhold til konkrete problemstillinger, der opstår i det frivillige arbejde. Her kan lederen henvise til andre med faglig baggrund for at vejlede. Det er også væsentligt, at den frivillige kan deltage i kurser, der udvikler den frivilliges kvalifikationer til at håndtere opgaverne og møde mennesker, som knytter sig til gruppen, på en ordentlig måde.

UDDANNELSE OG OVERSKUD TIL ENGAGEMENT

Mennesker i et område som Lyngby Provsti er generelt veluddannede. Der er økonomisk overskud, men også et fokus på, at livet er andet end penge. Mennesker vil gerne engagere sig, hvis de oplever, at de gør en forskel. Det gælder også et engagement i en lokal kirke. Her skal den ansvarlige ledelse af det kirkelige arbejde være klar til at give medarbejderne en chance for at kigge på opgaverne med friske øjne – og undervejs justere »job-beskrivelsen« i samråd med de frivillige. På den måde tager den frivillige selv medansvar for sin rolle og opgave i forhold til kirken.

»Folkekirkens formål er at forkynde Jesus Kristus som verdens frelser.« Sådan er formålet med folkekirken formuleret i en kirkeministeriel betænkning fra 2006. Formålet nås gennem gudstjeneste, undervisning, diakoni og mission. Men mon ikke det er de færreste frivillige, der ser deres engagement i den lokale folkekirke i det lys?

MENNESKER VIL GØRE EN FORSKEL

Mennesker engagerer sig og knytter sig til en kirke og menighed, når de erfarer, at der er godt at være, og når de ser, at de gør en forskel. Det har kirkerne i Lyngby-Taarbæk også erfaret. Menigheden er ikke kun passive deltagere i præstens højmesse om søndagen, men ønsker også at engagere sig i kirkens hverdag.

Kirkerne i Lyngby-Taarbæk står åbne og indbyder mennesker til at engagere sig. Det kan være i et gospelkor eller en klub for aktive bedsteforældre. Eller alt muligt andet.

Rødovre-Hvidovre Provsti

I 1856 nedlagde man Københavns byporte. Der boede ganske simpelt alt for mange mennesker i det daværende København, hvor mennesker og boliger var lukket inde bag voldene omkring byen.

Herefter begyndte udflytningen til de små landsbyer, som lå uden for og rundt om hovedstaden i bl.a. Rødovre og Hvidovre. Det var især i den første halvdel af det 20. århundrede at befolkningstilvæksten var stor – og tilvæksten skete bestemt ikke uden store politiske kampe. Der skete et politisk skifte, idet Socialdemokratiet overtog de hidtidige borgerlige sognefogedposter – svarende til den nuværende borgmesterfunktion. Der er stadig socialdemokratisk flertal i Rødovre kommune, men ved sidste kommunalbestyrelsesvalg blev det socialdemokratiske flertal i Hvidovre brudt.

Historien afspejler også kirkens historie. I de to gamle landsbyer havde man bygget kirker. Hvidovre Kirke er den ældste, en middelalderkirke fra ca. 1200. Rødovre Kirke er fra 1664, men med til begge kirkers historie hører,

at de begge blev grundigt ødelagt under svenskekrigene og Københavns belejring i slutningen af 1650'erne, Rødovre Kirke så meget, at man måtte opføre en ny, som er den nuværende kirke fra 1664 – hvorimod der var så meget tilbage af Hvidovre Kirke, at den kunne renoveres og tages i brug igen i 1662. Hvidovre Kirke er således det nuværende provstis eneste kirke fra den tidligste kirkebygningstid.

Fra omkring midten af det 20. århundrede gik kirkebyggeriet så slag i slag i begge kommuner. I Rødovre blev Grøndalslund Kirke bygget i 1952 på den meget store Grøndalslund kirkegård. Det specielle ved denne kirke er, at den oprindeligt er bygget som et kapel på kirkegården, men allerede efter ca. 1 år blev den indviet som en »rigtig« kirke. Herefter blev Hendriksholm bygget i 1961, og den sidste var Islev kirke, der blev bygget i 1970. I Islev havde der, før den nuværende kirke, stået en trækirke. Der er således fire sogne og fire folkekirkelige kirkebygninger Rødovre Kommune. Som en tilføjelse skal den lille fine rundkirke i Ungdomsbyen i Islev sogn dog også nævnes, selvom den ikke hører under det folkekirkelige tilsyn.

I Hvidovre kan man se et parallelt historisk forløb. Den nuværende Risbjerg Kirke blev opført i 1959. Indtil dette tidspunkt havde sognet benyttet et lille hvidkalket missionshus som sognekirke. Strandmarkskirken blev bygget i 1968, og også her stod tidligere en trækirke, som blev stående til den nye kirke næsten var færdig. Fundamentet ligger stadig under kirkens forplads. Trækirken blev flyttet og herefter brugt af et af de uniformerede ungdomskorps.

Den senest opførte sognekirke er Avedøre Kirke, som blev indviet i 1977. Indtil dette tidspunkt benyttede man en lille trækirke, som siden blev spej-

Af provst
Claus Bjerregaard
Foto: Gitte Müller

derhytte. Det særlige ved Avedøre Sogn er, at indtil 1974 hørte sognet til Glostrup Sogn og Kommune og lå som en ø omkranset af Hvidovre og Brøndby, Kalveboderne og Køge bugt.

Den senest opførte kirke er Maria Magdalene Kirken, kirken ved Hvidovre Hospital, fra 2001. En meget speciel kirke – indvendigt beklædt med træ – som en oase i et meget stort hospitalskompleks i beton. Da der er mange mennesker, der kommer i kontakt med Hvidovre Hospital skal den nævnes, fordi den er åben året rundt i døgnets 24 timer, så man altid kan finde fred til bøn, eftertanke m.m.

Ud over at vi har selve kirkerummene, som er og bliver de vigtigste rum, bygget til alle slags kirkelige handlinger, hvor evangeliet skal forkyndes, uanset om mennesker mødes i sorg eller glæde, eller slet og ret for at høre det Ord, som vi som kirke lever af, så er der også sket det, at det kirkelige liv nu udfolder sig på andre måder. Derfor har de fleste sogne udvidet kirkerne med menighedslokaler eller bygget selvstændige menighedshuse, som giver plads og rum til det fællesskab, som også gerne skulle være en del af kirkens liv.

Den proces er vi ikke færdige med, for den har kostet – og koster – fortsat mange penge, men det er en proces, der meget gerne skulle være en investering i fremtidens kirke, for kun ved at se fremad og arbejde fremadrettet er der en fremtid for den danske folkekirke.

Den danske folkekirke er ikke længere alene en kirke, der lever på søndagens højmesse og andre kirkelige handlinger, men også på et hverdagsliv, der er rigt varieret.

Som en del af den historiske udvikling med stigende befolkningstal i de to kommuner, blev Rødovre-Hvidovre Provsti oprettet i 1971 med tilhørsforhold til Helsingør Stift.

Der er et samlet befolkningstal på ca. 85.000 – henholdsvis ca. 35.000 i Rødovre og ca. 50.000 i Hvidovre. Provstiet er ret ensartet ved at bestå af typiske forstadskommuner med relativt folkerige sogne. Provstiet blev ikke berørt af den seneste kommunalreform, idet begge kommuner har et befolkningstal, der ligger over grænsen for sammenlægning med andre kommuner.

Rudersdal Provsti

– Et nyt provsti bliver til

Rudersdal Provsti er stiftets yngste. Det blev oprettet 1. januar 2007 ved den kirkelige strukturreform, der fulgte i kølvandet på kommunalreformen. Det kom til bestå af sognene fra den gamle Søllerød kommune (Gammel Holte, Ny Holte, Nærum, Søllerød og Vedbæk), der tidligere hørte under Kongens Lyngby Provsti, og sognene fra den gamle Birkerød Kommune (Birkerød og Bistrup), der tidligere hørte under Fredensborg Provsti. Hermed opstår Rudersdal som et provsti, en kommune, et ligningsområde, som det var intentionen med den kirkelige strukturreform, med et befolkningsgrundlag på 54.283 indbyggere og et medlemsgrundlag på 42.248 sjæle.

Provstiet har 7 sogne og 8 kirker, heraf 2 middelalderkirker, Søllerød og Birkerød, 2 kirker på godt 100 år, Høsterkøb Kirke (1908), der hører under Birkerød Sogn, og Vedbæk Kirke (1871). De sidste fire kirker er alle bygget i det 20. århundrede: Ny Holte (1940-43), Gl. Holte (1978), Nærum (1932 og 97) og Bistrup (1963-67). Og ved næsten alle kirkerne er der gode sognegårde med noget nær ideelle faciliteter til det kirkelige liv. Ved provstiets

oprettelse var vi 14 tjenestemandsansatte præster undertegnede inklusive og 2 overenskomstansatte præster på hhv. 20 og 25 %.

Rudersdal Provsti er ikke bare stiftets yngste provsti, men også et af de mindste, og et af de mest privilegerede. Skønt vi har en af landets laveste kirkeskatteprocenter, har vi siden 2007 været i stand til ved overvejende lokal finansiering at opnormere med to og en kvart præst, således at vi i dag har et præstekollegium, der tæller 18 præster – og hvilke præster! Et kollegium, der repræsenterer allehånde kompetencer og nådegaver, og som på smukkeste vis supplerer hinanden – en stor smuk buket blandede blomster. På samme måde har vi en god fast og loyal skare af selvledende funktionærer og masser af engagerede og kompetente mennesker i vores menighedsråd. Vi er ikke bare rige på gods og guld, men sandelig også på menneskelige kompetencer. Det er min vurdering, at det i virkeligheden er vores største rigdom.

Alt dette var mere eller mindre til stede 1. januar 2007, da provstiet blev oprettet. Det, der manglede, og som ikke opstår »over night«, var en ny fælles identitet. Først skulle vi lige lære hinanden og hinandens traditioner at kende, og tillid skulle bygges op. Ikke at nogen egentlig var fjendtligt stemt over for andre eller var mistroiske over for hinanden, men det er min vurdering, at man fra den gamle Birkerød Kommune havde følt sig lidt kørt over i den kommunale sammenlægningsproces, og herfra følte vi svage udstrålende smerter, som dog lige så stille fortog sig i takt med, at det nye fællesskab og tillidsforhold opstod gennem løsning af fælles opgaver.

Birkerød og Bistrup tog med det samme imod invitationen til at være med i det samarbejde, sognene i det gamle Kongens Lyngby Provsti havde om-

Af provst Grete Bøje

kring skoletjenesten, som i dag er videreført som et samarbejde imellem de to provstier.

Organisterne fandt hurtigt sammen og koordinerede deres koncertvirksomhed og udgav en fælles koncertfolder for hele provstiet. I 2009-10 arrangerede de »Bach i Rudersdal«, hvor to organister ved 16 solokoncerter rundt i provstiets 8 kirke opførte samtlige Bachs orgelværker. Det hele blev afsluttet med en rejse i Bachs fodspor i maj 2010. Og netop nu planlægger organisterne et tilsvarende Buxtehude-koncertforløb.

I præstekollegiet afholdt vi i foråret 2007 et »kørekonvent«. Dvs. at vi tog rundt til alle kirkerne, hvor de lokale præster fortalte om netop deres kirke, sogn og menighed. I sommeren 2008 videreførte vi en tradition fra Fredensborg Provsti og holdt sommerkonvent med ægtefæller, foredrag, fællesspisning og socialt samvær, og i foråret 2009 var alle præster på en uges fælles provstikursus på Præstehøjskolen i Løgumkloster. Pludselig tales der ikke længer så meget om »dem og os« og »vi plejer«! Nu begynder man så småt at sige »vi«! – »Hvad gør vi, og hvad vil vi?« og »Vi kunne måske også...« På kurset i Løgumkloster opstod ideen til at afholde en fælles udendørs 2. pinsedags gudstjeneste for alle i provstiet. En arbejdsgruppe blev nedsat, og alle menighedsråd blev hørt og bakkede op. Biskoppen gav tilladelse til, at vi den dag aflyste de lokale gudstjenester og i stedet satte kirkebil ind, så alle kunne komme til den fælles gudstjeneste. Det blev en dejlig dag, hvor alle, præster og menighedsrådsmedlemmer og ansatte, til fulde demonstrerede deres evner til at arbejde sammen. Jeg tror, der opstod en tradition.

Ligeledes i Løgumkloster opstod ideen til at samarbejde om et stående tilbud i provstiet til efterladte om samtaler vedr. tab og sorg. Et samarbejde

blandt præsterne, hvor to af provstiets præster står for sådan en samtalegruppe et halvt år ad gangen, hvorefter stafetten gives videre til to andre præster – og så fremdeles. Efterladte fra hele provstiet henvises til dette tilbud.

Også menighedsrådene har lige så stille gennem de sidste års budgetforhandlinger opbygget et meget konstruktivt samarbejde. På budgetsamrådet i 2008 enedes man om fremover at afsætte 500.000 kr. i provstiudvalgs-kassen øremærket udviklingstiltag. Der har været fuld opbakning til at opnormere præstekollegiet med to lokalfinansierede præster på fuld tid, og der er opstået et udbredt solidarisk økonomisk samarbejde omkring større vedligeholdelses- og anlægsarbejder, der dels kommer til udtryk i provstiets langtidsplanlægning af større anlægs- og vedligeholdelsesarbejder, og som dels kommer til udtryk derved, at finansieringen af alle anlægsarbejder fra budgetåret 2010 er henlagt til provstiudvalgs-kassen. På den måde kan vi nu tillade os at budgettere rigeligt til anlægsarbejder, uden at vi derved får pustet driftsrammerne urimeligt og skævt op, da alle anlægsarbejder betales af provstiudvalgs-kassen efter regning. For det overskud på anlægsarbejderne, der helst skal opstå ved den rigelige budgettering, står så i provstiets fælles bygningsfond, som alle sogne kan søge del i. Dvs. at vi pludselig har en fond, vi kan bruge af, når noget er meget ønskeligt, men ikke strengt nødvendigt, og dermed ikke falder ind under den almindelige budgetreserve. Feks: Det ville være så dejligt og økonomisk fordelagtigt at få udskiftet de snart udtjente tagrender, når nu vi har stilladset oppe i forbindelse med kalkning, maling eller reparation af tag. Men ja, tagrenderne ville dybest set nok kunne holde en 3-4 år endnu, så vi kan ikke tillade os at få dem udskiftet over budgetreserven. Men her kan vi bruge den fælles bygningsfond.

Den 25. september i år afholdt provstiudvalget og jeg en arbejdsdag i samarbejds tegn, hvor alle menighedsrådsmedlemmer, præster og ansatte var inviteret til at drøfte følgende spørgsmål:

- Menighedsrådet – Hvad gør det attraktivt at sidde i menighedsrådet?
- Personale og arbejdstilrettelæggelse – Hvordan skabes god fleksibilitet på tværs af sogne?
- Hvordan skaber vi verdens bedste arbejdsplads?
- Hvilke administrative opgaver kan med fordel løses i fællesskab? Og om nogen, så hvordan?
- Kirkens synlighed og fremtræden – Fælles branding?
- Fælles aktiviteter

Af ca. 120 inviterede deltog lige knap 80. Alle sogne var flot repræsenteret, og der var en fin fordeling mellem menighedsrådsmedlemmer, præster og ansatte. De seks spørgsmål med uddybende underspørgsmål blev drøftet i 10 caféer af 2 runder. Alle arbejdede seriøst og engageret fra kl. 10 til kl. 16, kun afbrudt af en kort frokost. Caféledernes referater er nu i skrivende stund så småt ved at komme ind i min mailboks. Aftalen fra dagens afslutning var, at jeg nu samler alle referaterne og forsøger at konkludere, i hvilke retninger og på hvilke områder der er basis for at arbejde videre. Allerede nu tegner der sig det billede, at det specielt er menighedsrådets arbejdsgiverforpligtelser, der tynger, og kontaktpersonrollen, der opleves som overophedet. Når jeg har samlet alt materialet, udsender jeg det til samtlige menighedsråd, som behandler det på deres møde i oktober, således at formændene har et klart mandat til vores planlagte formandsmøde i november, hvor vi så skal beslutte, hvilke samarbejdsprojekter der skal arbejdes videre med i hvilken rækkefølge. Det er en klar forudsætning for den frem-

tidige proces, at intet menighedsråd tvinges til samarbejde mod dets vilje, men omvendt gælder det også, at intet menighedsråd får lov til at forhindre andre menighedsråd i at indgå i konstruktive og frugtbare samarbejdsaftaler. Hvad der så kommer ud af det, ja, det må tiden vise, men dagen har under alle omstændigheder medvirket til at konsolidere vores nye fælles identitet som et arbejdsomt, konstruktivt og samarbejdende provsti.

FAKTA OM RUDERSDAL PROVSTI

Afstande: København 16 km. Helsingør 28 km.

Indbyggere: 54.283
Medlemmer af folkekirken: 42.248

Antal sogne:	7	Medlemmer	Indbyggere
Birkerød		11.095	14.101
Bistrup		6.316	8.443
Gammel Holte		4.251	5.322
Ny Holte		4.949	6.363
Nærum		4.060	5.250
Søllerød		6.159	7.901
Vedbæk		5.418	6.903

Antal kirker: 8

Antal præster: 18

Antal provstiudvalgsmedlemmer: 4 + provsten

Skoletjeneste i samarbejde med Kongens Lyngby Provsti

Økonomi: Kirkeskat 0,53.

Samlet budget ca. 53 mil. heraf ca. 15 mil. til landskirkeskat

Rikke Nielsen og Johnny Fleckner Christensen med deres søn Joachim.
Joachim er døbt i Kirke Værløse Kirke, Rikke og Johnny er blevet gift i kirken, og Johnnys mormor og morfar er begravet fra kirken.

Helsingør Stifts stiftsråds- og udvalgsberetninger

132	Helsingør Stiftsråd 2010
134	Helsingør Stifts Udvalg for Ydre Mission
137	Stiftsudvalget for Diakoni
138	Religionspædagogisk Udvalg
142	Stiftsudvalget for Præsternes Efteruddannelse
144	Helsingør Stifts Medie- og Kommunikationsudvalg

Helsingør Stiftsråd 2010

STIFTSRÅDETS SAMMENSÆTNING

I henhold bekendtgørelsen om stiftsråd fra juli 2009 – og efter afholdt valg – begyndte stiftsrådet sit arbejde den 1. november 2009. Stiftsrådet består af biskoppen, domprovsten, yderligere en provst, 3 præster og 13 repræsentanter for provstiernes menigheder. Stiftsrådet har valgt undertegnede til formand og som stiftsrådets repræsentant i budgetsamrådet for fællesfonden.

STIFTSRÅDETS OPGAVER

Efter den politiske behandling i Folketinget blev de nye stiftsråds kompetencer begrænset til tre hovedopgaver: bestyrelse af stiftskapitalerne, udskrivning af det bindende stiftsbidrag samt fastlæggelse af stiftets udvalgsstruktur.

BESTYRELSE AF STIFTSMIDLERNE

Stiftsmidlerne har hidtil været forvaltet af stiftsadministrationen og senere af stiftsudvalget for økonomi. Med den nye lovgivning er der skabt mulig-

hed for, at stifterne kan gå sammen om en fælles kapitalforvaltning. Samtlige stiftsråd har besluttet at indgå i et samarbejde om en fælles forvaltning af stiftsmidlerne (kirkernes og præsteembedernes kapitaler). Samarbejdet har til formål at forvalte kapitalerne som samlet helhed bedst muligt og dermed sikre størst muligt udbytte. Forvaltningsopgaven er udbudt til eksterne kapitalforvaltere og administratorer. Det samlede udbytte går nu tilbage til menighedsrådene – med fradrag af forvaltningsomkostninger. Som repræsentant for vort stift i bestyrelsen for den fælles kapitalforvaltning er Eli Hagerup valgt.

UDLÅN AF STIFTSMIDLERNE

Stiftsrådet fastsætter en udlånspolitik, der kan ses på stiftets hjemmeside. Udlånspolitikken giver stiftsadministrationen bemyndigelse til at bevilge lån, der er i overensstemmelse med udlånspolitikken. Størrelsen af stiftsmidlerne i Helsingør er blandt de mindste i de 10 stifter, da vort stift endnu ikke er 50 år. Størstedelen af midlerne er udlånt, men der er mulighed for at ansøge om lån i andre stifter. For 2010 og 2011 er udlånsrenten fastsat til 4 %. Renten kan variere fra år til år – også på allerede bevilgede lån.

DET BINDEDE STIFTSBIDRAG

Stiftsrådet kan af hensyn til det kirkelige liv træffe beslutning om at udskrive et bidrag fra provstiudvalgs-kasserne til finansiering af aktiviteter i stiftet. Bidraget kan højst udgøre 1 % af den kirkelige ligning i stiftets kommuner. Det kan bruges til: kommunikation mellem stiftet, menighedsråd og præster, formidling af kristendom og udviklingsprojekter inden for undervisning, diakoni, it, medier, kirkemusik og lignende. Stiftsrådet – og tidligere stiftsudvalget vedrørende økonomi – er af den opfattelse, at stiftsbidraget skal udgøre beskedne beløb. De samlede stiftsbidrag for Helsingør Stift

*Af Verner Hylby,
Rudersdal Provsti,
formand for stiftsrådet*

er fastsat til: 964.000 kr. i 2008, 1.660.000 kr. i 2009, 1.800.000 kr. i 2010 og 1.950.000 kr. i 2011 – svarende til ca. 0,28 % af det lokale kirkelige ligningsbeløb. Den væsentligste årsag til stigningen er afsættelse af budgetmidler til de tre halvtidsansatte stiftskonsulenters aktiviteter.

INFORMATION OM STIFTSRÅDET

Den væsentligste kilde til information om stiftsrådet kan ses på it-skrivebordet under Nyt fra Helsingør Stift og på Helsingør Stifts hjemmeside: www.helsingoerstift.dk – Stiftsråd. Her ses mødereferater og redegørelser, udlånspolitik for stiftsmiddellån, informationer om stiftsbidrag og fælles kapitalforvaltning samt stiftsrådets forretningsorden m.v.

Som følge af de beskedne stiftsmidler blev der opfordret til indbetaling af ekstraordinære afdrag i de tilfælde, hvor dette er muligt, og stiftsadministrationen bad provstiudvalgene om oversigter over forventede lånebehov over 5 år. Efter en drøftelse af måden hvorpå tilslutningen til Porvoo-erklæ-

ringen skete blev Steffen Ravn Jørgensen valgt som vort medlem i folkekirkens Mellemkirkelige Råd.

På baggrund af oplæg fra Hillerød Provsti fremsendte formanden et høringsvar, der klart præciserede, at stiftsrådet var imod bloktilskud.

På majmødet nedsatte stiftsrådet tre underudvalg: Mellemkirkeligt Udvalg, »Støtteudvalget« og »Idéudvalget" vedrørende det bindende stiftsbidrag. Mellemkirkeligt udvalg består af Steffen Ravn Jørgensen og Verner Bech, men forsøges udvidet med f.eks. medlemmer fra det gamle mellemkirkelige udvalg. Støtteudvalget kom til at bestå af Lise-Lotte Rebel, Birgit Hasselager, Henning Kristoffersen og Henning Kornbo. Idéudvalget består af følgende: Lisbeth Munk Madsen, Søren Ødum Nielsen, Bodil Olesen og Kjeld Danneskiold-Samsøe. På baggrund af en drøftelse ønskede stiftsrådet, at der skulle ske en uddybning af referaterne fra dets møder.

Stiftsudvalget for Ydre Mission 2010

Evangeliet til alle i vor generation

VERDENSMISSIONSKONFERENCEN 1910 I EDINBURGH

Det er 100 år siden den første store missionskonference fandt sted i Edinburgh. Man havde indset, at mange missionsselskaber overalt i den vestlige verden arbejdede på samme missionsmarker og konkurrerede med hinanden. Man mente, at tiden var moden til en samlet indsats. Det var før Første Verdenskrig, og der var en optimisme om at få mennesker, de såkaldte hedninger, omvendt til kristendommen. Arbejdet skulle koordineres under mottoet: »Evangeliet til alle i vor generation.«

Der var 1200 deltagere fra USA, England og fra det europæiske kontinent samt nogle ganske få repræsentanter fra den såkaldte Tredje Verden med lande som Indien, Korea og Afrika. Det var det kristne budskab fra den vestlige verden til Den Tredje Verden. Bevægelsen var klart fra USA og Europa som centrum og til Den Tredje Verden, »hedningeland«, missionsmarken som periferi,

*Af sognepræst
Henrik Jul Petersen,
Hendriksholm,
formand for Helsingør Stifts
Udvalg for Ydre Mission*

MISSIONSKONFERENCE 2010

Folkekirkens Mission afholdt i juni i år sin 4. konference på Nyborg Strand. Den afholdes hvert andet år for repræsentanter for alle, der på en eller anden måde i det folkekirkelige regi er engageret i ydre mission. Blandt andet var to af folkekirkens biskopper medarrangører. Konferencens motto i år var: »Kirke i global interaktion og gensidig mission.« Hovedtalerne var en professor fra Yale-universitetet i USA og en professor fra et luthersk menighedsinstitut ved universitetet i Greifswald i Pommern i det tidligere Øst-tyskland.

Professor Lamin Sanneh udtrykte i sine indlæg en fantastisk optimisme for kristen mission lige netop nu. Kristendommen er en »oversættelsesreligion«, som virkelig tager budskabet om Jesus Kristus alvorligt – på de lokale sprog og i de lokale sammenhænge. Som tidligere muslim, men nu kristen så han en utrolig interesse og vækst for kristendom både i Afrika, i et land som Korea og i Kina.

Den lutherske kirke i Etiopien, Mekane Yesus Kirken, som i 50'erne startede som kirke med et medlemstal på ca. 20.000 har nu cirka 60 år senere et medlemstal på 5 millioner. I Korea er der stor vækst, og i Kina stormer kristendommen frem. Tilsyneladende er det den uofficielle kristendom med dens mange husmenigheder – som ikke er organiseret af udenlandske missionsselskaber – der opstår mange steder i Kina. Professor Lamin Sanneh påpeger, at virkeligheden er, at vi i dag står over for en massiv tilbagetrækning fra kirken i det, der engang var det europæiske centrum, i kontrast til eksponentiel vækst på de tidligere såkaldte missionsmarker. Som Lektor Peter Lodberg udtrykte det i en radioudsendelse, kan man lige så godt betragte Lagos i Nigeria som kristenheden centrum. Professor Michael Herbst

fra Greifswald talte om den ringe tilknytning, befolkningen i det tidligere Østtyskland har til kirken. 75 % af befolkningen har praktisk taget ingen tilknytning til kirken.

Umiddelbart ville man forvente, at sekulariseringen var et resultat af 40 års kommunistisk styre, og det havde da også øvet sin markante indflydelse, men forarbejdet var gjort – mente professor Michael Herbst – i de foregående årtier, hvor kirken udelukkende havde stølet på ritualerne som kontakt til befolkningen uden at tilbyde noget egentligt menighedsliv. Professor Michael Herbst redegjorde for udviklingen i Pommern, hvor sekulariseringen havde været så stærk, at de fleste ikke blot havde glemt kristendommen, men også glemt, at de havde glemt den. Tilbage var en næsten bundløs uvidenhed og ligegyldighed med hensyn til kirke og kristendom.

I forbindelse med sin forskning om menighedsudvikling arbejder Professor Michael Herbst sammen med præster og menigheder med at vende denne udvikling. Det er ikke først og fremmest strategier der er brug for, men mennesker som er glade for deres kristentro, og som elsker at dele den med andre. Så vidt professor Michael Herbsts foredrag efter lektor Mogens S. Mogensens referat.

FOLKEKIRKENS MISSION

Folkekirkens Mission er en organisation bestående af folkekirkens menigheder og de folkekirkelige missionselskaber. Dens formål er at stimulere og inspirere til ydre mission i folkekirken og knytte forbindelse mellem missionselskaberne og menighederne. Før Folkekirkens Mission, som er en forholdsvist ung organisation, har der været oprettet stiftsudvalg med det samme formål i de fleste stifter. Flere af stifterne har nu lagt de forskellige ud-

valg som mellemkirkeligt udvalg, udvalg for folkekirken og religionsmødet og ydre missionsudvalg sammen til ét udvalg, der tager sig af de »grænseoverskridende« opgaver, hvor man samarbejder med andre kirker og med missionsområder uden for Danmarks grænser.

STIFTSUDVALG

I Helsingør Stift blev stiftsudvalget dannet i 1975, og hovedaktiviteten har været at arrangere et årligt missionsstævne. I mange år blev disse stævner afholdt i Præstevang Kirke i Hillerød, hvor forskellige missionselskaber på skift præsenterede deres arbejde og visioner. Nu er det i en årrække blevet tradition, at stævnerne foregår på skift i en af stiftets kirker, så ideen med at knytte forbindelse mellem ydre mission og menigheden bliver nærværende i det lokale sogn. Uanset hvor stævnet afholdes, er det også blevet en god tradition, at biskop Lise-Lotte Rebel sammen med de lokale præster forestår gudstjenesten i den kirke, stævnet besøges. Efter gudstjenesten og en frokost får det pågældende missionselskab ordet.

I år var Grønnevang Kirke, Hillerød vært for stævnet. Efter en festlig højmesse ledet af biskoppen og kirkens præster og en frokost fortsatte stævnet med et tema fra Spedalskhedsmissionen. Generalsekretær Klaus Leonhardt talte over emnet: »Spedalskhedens svøbe og menneskets værdighed.« I 2011 regner vi med, at stævnet afholdes i Dyssegård Kirke.

PROVSTIKOMITÉ

Hillerød provstikomité er endnu den eneste provstikomité i stiftet. I 2009 indsamlede den i Hillerød Provstis 20 kirker 40.000 kr. til lederkurser i Albanien. Missionsprojektet for 2010 drejer sig om at støtte projektet »Gadebørn i Addis Abeba, Etiopien.« Man har sat sig som mål at indsamle 35.000 kr.

I80 GRADER

Siden stiftsudvalget blev oprettet i 1976, har tidsånden og situationen ændret sig. For ikke så mange år siden var ordet »mission« lidt fordækt. Det blev opfattet som kulturimperialistisk og indoktrinerende. Der lå nogle tanker om en kontrast mellem missionsmarken »derude« og vi »derhjemme,« som vel at mærke vidste bedst, hvad kristendom og mission er. Tiden har ændret sig. Selvom vi stadig kan hævde mottoet fra Edinburgh: »Evangeliet til alle i vor generation«, er det, som om retningen på missionsbevægelsen virkelig er drejet 180 grader. Det forstås tydeligt af Professor Lamin Sanneh's udtalelse om, at kirken i den gamle kristenhed er vigende, og der er opstået nye centre for kristendommen.

INSPIRATION FRA EMIGRANTMENIGHEDER

Det iagttages også ved de mange nye emigrantmenigheder, der er opstået i forbindelse med emigration til Danmark. 200 menigheder i Danmark med

forskellige kristne udtryk og forskellig nationalitet må præge vores måde at tænke kirke og tro på. Det skal ikke forhindre folkekirkens menigheder i at tænke og arbejde med ydre mission, men tværtimod blive mere bevidste om, at missionsmarken er her og dér og alle vegne, hvor der er mennesker. Budskabet om Jesus Kristus skal formuleres på alle sprog og i alle sociale situationer og på alle geografiske steder. Derfor skal vi fortsætte med at støtte missionstanken i vore folkekirkelige menigheder, idet vi skal huske på Hebræerbrevet. 2:1: »Derfor må vi så meget mere give agt på det, vi har hørt, så vi ikke glider bort fra det.«

Stiftsudvalget for Diakoni i Helsingør Stift 2010

Så kom diakoni på en ny måde på menighedsrådenes dagsorden, ja, direkte ind på deres arbejdsbord. Ved budgetlægningen for 2011 skal der bruges en ny kontoplan, en formålsskema. Her optræder konto 33, der hedder diakonal virksomhed, ved siden af kontoer for gudstjenesten, kirkelig undervisning og kommunikation. Dermed understreges, at diakoni er en selvfølgelig del af sognets virksomhed. Egentlig ikke overraskende, når man her placerer udgifter til ældreklub, kirkekafe, sorggruppe, og hvad man ellers har gang i.

Stiftsudvalget for diakoni går i øvrigt med overvejelser om at foreslå en diakonipræst ansat i stiftet på tilsvarende vis, som der findes præster ansat til at tage sig af det religionspædagogiske arbejde.

I det danske samfund findes udstødte, ensomme, fremmede, syge, fængslede og svage mennesker, som vore offentlige institutioner i nogen grad tager sig af. Men for os at se, er der i disse år et øget behov for, at diakonien kommer

på banen. Det er vigtigt, at den enkelte kristne tager sig af sin næste, men på nogle punkter er opgaven af en sådan art, at det er en fordel, hvis vi organiserer os i et fællesskab, både i det enkelte sogn og på visse områder også gennem fælles projekter mellem sognene.

Diakonipræstens opgave skulle være at inspirere menighedsråd i det diakonale arbejde i sognet, samtidig med at vedkommende samler erfaringer op og bringer dem videre til andre sogne. Vi forestiller os også, at diakonipræsten kunne inspirere i samspillet med de kommunale »diakonale« initiativer – selv om de kalder det noget andet. Desuden kunne diakonipræsten være vejleder og sparringspartner, når der skulle ansættes en sognemedhjælper, så man undgik nogle af de fælder, der er, når man skal have en ny stillingskategori i gang i sognet.

På den korte bane er der gang i nogle planer om at lave en fattigdomskonference i samarbejde med De Samvirkende Menighedsplejer i anledning af fattigdomsåret 2010.

*Af provst Kjeld Kure,
Gladsaxe-Herlev Provsti,
formand for Stiftsudvalget
for Diakoni.
Foto: Gitte Müller*

Religionspædagogisk Udvalg

- Årsrapport for skoleåret 2009-2010

MÅL MED DET RELIGIONSPÆDAGOGISKE ARBEJDE

Religionspædagogisk Udvalg og den religionspædagogiske konsulent i Helsingør Stift har til opgave at tydeliggøre og fremme det religionspædagogiske arbejde i stiftet.

Den religionspædagogiske opgave tager sit udspring i dåben og kan derfor beskrives som dåbsoplæring. Det religionspædagogiske arbejde er den lokale menigheds opgave, men den primære målgruppe er præster, sogne-medhjælpere og andre kirkelige undervisere, som er de mennesker, der hovedsagelig kommer i kontakt med dåbsforældre, dåbsbørn, minikonfirmander, konfirmander og voksne, der ønsker at blive døbt.

Religionspædagogisk Udvalg og konsulenten hjælper og inspirerer målgruppen til at give dåbskandidater og deres familier, minikonfirmander og konfirmander en indføring i kirke og kristendom ved erfaringsopsamling og vidensdeling, ved at holde sig fagligt ajour, ved at afholde kurser og deltage i relevante netværk.

*Af sognepræst
Pernille Nærvig Petersen,
religionspædagogisk konsulent i
Helsingør Stift
Foto: Gitte Müller*

RELIGIONSPÆDAGOGISKE TILBUD KONFIRMANDEVENT

En arbejdsgruppe med sognepræsterne Charlotte Chammon og Berit Berg som tovholdere arrangerer det fælles årlige konfirmandprojekt i stiftet. Charlotte Chammon sidder som repræsentant for arbejdsgruppen i Religionspædagogisk Udvalg. I skoleåret 2009-10 blev der indgået et samarbejde med Taastrup Teater i forbindelse med opførelse af musicalen *Jernbyrd* om kristendommens indførelse i Danmark. Arbejdsgruppen udarbejdede konfirmandmateriale til musicalen, hvor de bl.a. skrev en ekstra rolle ind i stykket beregnet til konfirmandforestillingerne. Materialet gav også idéer til både forberedelse og efterbehandling med praktiske/kreative forslag. I alt 2.200 konfirmander med præster og frivillige hjælpere fra 45 sogne deltog. De deltagende præster har evalueret konfirmandmaterialet og undervisningsforløbet meget positivt.

Konsulentens tilbud til præster og kirkelige undervisere er samlet i fire hovedområder:

1. KURSER

Der er etableret et velfungerende samarbejde med Roskilde Stifts religionspædagogiske konsulent, Stinna Ahrenst, vedrørende kurser. Det betyder bl.a., at udgifterne kan fordeles på to stifter og derfor holdes nede. Der udarbejdes fælles kursusfolder, og alle kurser udbydes til præster og kirkelige undervisere i begge stifter. Kurserne afholdes geografisk skiftevis i Helsingør og i Roskilde Stift.

– Temaerne for kurser besluttet efter samtale med præster i forbindelse med besøg på provstikonventer og ved direkte efterspørgsel efter bestemte kurser.

- Der tilbydes åbne kurser, som annonceres i kursusfolderen. Samtidig udbydes kurser på provstiniveau, hvor indhold aftales med provstiets præster eller provsten.
- Der engageres i nogen grad undervisere udefra, men den religionspædagogiske konsulent underviser også selv på kurserne.
- Efter hvert kursus udsendes evalueringsskemaer til deltagerne. Evalueringerne bruges i tilrettelæggelsen af fremtidige kurser.

I sidste halvdel af 2009 og første halvdel af 2010 er afviklet følgende kurser:

- Temadag i Fredensborg Provsti om *variation i undervisningen ud fra teorien om De mange intelligenser* og om undervisning om nadver i konfirmationsforberedelsen. Responsen langt overvejende positiv i forhold til konsulentens oplæg og muligheden for erfaringsudveksling. Dog ønskedes klarere rammer for arbejdet i grupper.
- Det er præsten, der styrer. *Klasseledelse for konfirmander* – med eksterne undervisere. Der var 15 deltagere fra Helsingør Stift. Positive evalueringer fra deltagerne, der især var glade for Suzette Munksgaards undervisning om eftermiddagen.
- *Drenge i konfirmandundervisningen*. Lukket udviklingsprojekt med 30 deltagere i samarbejde med CUR – med eksterne undervisere. Overvejende positive evalueringer, især i forhold til Suzette Munksgaards undervisning og den fælles erfaringsudveksling. Kritik af eksterne foredragsholdere.
- *Musik som formidler af kristendom*. Stiftskursus udbudt af TPC med organist Jytte Lundbak som underviser. Der var 9 deltagere. TPC evaluerer selv, og konsulenten har derfor ikke udsendt evalueringsskemaer.
- *Workshop om børn og kirke* på stiftsseminar for menighedsrådsmedlemmer i Helsingør Stift. Undervisning og styring af erfaringsudveksling af den pædagogiske konsulent. Der blev ikke udsendt evalueringsskemaer efterfølgende, men Jørgen Demant (koordinator for hele dagen) gav udtryk for tilfredse deltagere i workshoppen.
- *Minikonfirmander* – idéer til en varieret og gennemtænkt undervisning, hvor de religionspædagogiske konsulenter stod for undervisningen. Det blev afholdt ud fra et møde med to minikonfirmand-undervisere, der efterspurgte et sådan kursus. 15 deltagere fra Helsingør Stift. Evalueringerne var positive i forhold til oplæg, erfaringsudveksling og gruppearbejde. Flere efterspørger en gentagelse næste år.
- Oplæg i Frederikssund Provsti om *læring og hvordan man kan skabe variation i undervisningen*. Der blev ikke udsendt evalueringsskemaer, men deltagerne gav udtryk for at oplægget var relevant. En af præsterne sendte senere en mail om, at der var gået nogle nye og vigtige ting op for ham.
- Oplæg om *kirkens arbejde, bl.a. i forhold til børn og unge* på arbejdsdag i Stenløse-Veksø menighedsråd. Der blev ikke udsendt evalueringsskemaer.
- *Læringsstile* – variér din undervisning. Kursus med undervisning af to lærere, der er uddannede læringsstilsvejledere. Der er ikke kommet svar på evalueringsskemaer endnu.
- *Cooperative Learning*. Kursus udbudt i Roskilde Stift. Undervisning ved de pædagogiske konsulenter i hhv. Roskilde og Helsingør. Kurset udbydes senere i Helsingør.

Der var udbudt et kursus om psykisk og fysisk handicappede, da der var udtrykt et sådant ønske i forbindelse med konsulentens besøg på et provsti-

konvent. Kurset blev dog aflyst pga. for lille deltagerantal. Der arbejdes videre med at tilbyde en model til erfaringsudveksling for præster, der arbejder med fysisk og psykisk handicappede.

2. PERSONLIG SPARRING

Præster og andre kirkelige undervisere kan henvende sig til konsulenten med spørgsmål og ønsker om sparring. Det kan dreje sig om praktiske spørgsmål som idé til en spaghattigudstjeneste eller om mere komplekse spørgsmål i forbindelse med problemer i konfirmationsforberedelsen. Konsulenten tager ud og medvirker til undervisning/planlægning af undervisning, hvis det ønskes. Endvidere tilbyder konsulenten observationsbesøg i undervisningen, hvis præsterne ønsker »et tredje øje«. Præster og kirkelige undervisere bruger mest konsulenten, hvis de føler de kender vedkommende. Det er derfor vigtigt, at konsulenten eksponeres i relevante sammenhænge.

Konsulenten er i kontakt med præster og kirkelige undervisere i forbindelse med kursusafholdelse og besøg på provstikonventer og deltagelse i sognemedhjælpermøder. Ud over disse kontakter har der i skoleåret 2009-2010 været 14 forespørgsler, der har gået lige fra praktiske forespørgsler til forespørgsler om hjælp til at udarbejde et spil til konfirmanderne. 5 af forespørgslerne har medført et efterfølgende møde. Der arbejdes med at udvikle en mere offensiv strategi til at øge antallet af observationsbesøg og direkte forespørgsler.

3. IDÉDATABASE OG HJEMMESIDE

Konsulenten hører om og oplever meget godt religionspædagogisk arbejde i Helsingør Stift. For at idéerne kan komme videre ud og bruges til inspira-

tion, samles de i en database på den religionspædagogiske hjemmeside. Det har vist sig svært at få tid til løbende at indsamle og især til at bearbejde idéerne, så de kan lægges ind på hjemmesiden. Der forsøges med at sætte to uger af i sommerperioden, hvor der kun er fokus på dette.

4. STIFTSBLAD

Konsulenten leverer artikler om religionspædagogiske emner til Helsingør Stifts stiftsblad. Artiklerne har ofte form af et interview fulgt op af lokale eksempler på religionspædagogisk arbejde. Der har været artikler om spaghattigudstjenester, om diakoni og konfirmander, om samarbejde over sognegrænser, om sognemedhjælperes arbejde og om salmer i konfirmationsforberedelsen. Indholdet aftales med redaktøren af stiftsbladet.

SYNLIGGØRELSE AF TILBUD

Der har i 2008 og 2009 været fokus på at synliggøre de pædagogiske tilbud, herunder konsulenten. Synliggørelsen sker gennem stiftsbladet og hjemmesiden, gennem deltagelse på provstikonventer, gennem nyhedsbrev til præster via provsterne og nyhedsbrev til sognemedhjælperne gennem deres stiftsforening og gennem kurser og workshops. Det umiddelbare indtryk er, at præsterne kender til den pædagogiske konsulent og er positive over for tilbuddet.

KONSULENTEN, OPKVALIFICERING

Der lægges vægt på efteruddannelse af konsulenten, så konsulenten kan rådgive på et højt fagligt niveau og ikke mindst selv kan undervise på kurser. Konsulenten orienterer sig i pædagogisk og religionspædagogisk litteratur og pædagogiske hjemmesider og deltager i udvalgt efteruddannelse.

Konsulenten orienterer sig særligt på hjemmesiderne:

- www.folkeskolen.dk
- www.detmedgud.dk
- www.emu.dk

I sidste halvdel af 2009 og første halvdel af 2010 har konsulenten læst følgende:

- Paul Otto Brunstad: *Ungdom og livstolkning*
- Anna Helleberg Kluge: *Free spirit*
- Lars Nymark: *Sammenhæng i undervisningen*
- Anette Faged Schulz og Elisabeth Lidell: *Pilgrimsvandring med børn og unge*
- Signe Malene Berg: *Med hovedet i himlen og begge ben på jorden*
- Kagan og Stenlev: *Cooperative Learning*
- Thomas Armstrong: *Mange intelligenser i klasseværelset*

I 2009 og første halvdel af 2010 har konsulenten været på følgende efteruddannelseskurser:

- Inklusion, den anerkendende metode
(Pædagogisk Center, Albertslund, 3 timer)
- Classroom Management
(Pædagogisk Center, Albertslund, 2 gange 3 timer)
- Ugekursus i kirkelig undervisning
(Løgumkloster, 4½ dag)
- Inklusion, håndtering af problemskabende adfærd
(Pædagogisk Center, Albertslund, 3 timer)
- Læringsstile
(Professionshøjskolen, Metropol, 1 dag)

- Supervision
(Professionshøjskolen, Metropol, 2 dage)
- Cooperative Learning, modul 1
(Professionshøjskolen Metropol, 1 dag)

KONSULENTEN, NETVÆRK OG ARBEJDSGRUPPER

Den religionspædagogiske konsulent indgår i forskellige netværk og arbejdsgrupper. Religionspædagogisk Udvalg er konsulentens sparringspartnere. Udvalget mødes 4-5 gange om året. Konsulenten mødes med formanden efter behov til sparring og med de enkelte medlemmer i forbindelse med specifikke arbejdsopgaver efter behov.

Landsnetværket af religionspædagogiske stiftsmedarbejdere mødes en uge om året på TPC og udveksler erfaringer og drøfter strategier i de enkelte stifter.

Konsulenten deltager på ét årligt provstemøde.

Konsulenten deltager i redaktionsmøder for Helsingør Stifts stiftsblad.

Konsulenten har en arbejdsgruppe vedrørende kursusplanlægning og -afholdelse med Stinna Ahrenst, religionspædagogisk konsulent i Roskilde stift.

Konsulenten har en arbejdsgruppe vedrørende kommunikationsstrategi med Anne Christine Christensen, certificeret coach og BA i kommunikation.

Konsulenten er medlem på »Pastorlisten«, der giver mange idéer og overvejelser til det religionspædagogiske arbejde.

Stiftsudvalget for Præsternes Efteruddannelse

EFTERUDDANNELSESKURSER I STIFTET

Der er blevet afholdt to kurser for præster i dette år. Det første kursus fandt sted i Bistrup den 24.-25. marts med overskriften »Mediecirkus – præstens rolle«. Kurset gjorde alvor af det faktum, at kirken er en del af det offentlige rum. Kristendom forkyndes ikke blot i kirken eller oplyses om i konfirmandlokalet, men må gives stemme på torvet, hvor vi alle kommer. Den gode historie må længere ud end til kirkerummet og sognegården. Og den er godt stof i medierne. Præsten må derfor dygtiggøres til at råbe evangeliet ud fra tagene. Og det må han gøre i forskellige medier: kirkebladet, avis-klummen, tv-interviewet, radiokommentaren, læserbrevet.

Med flere journalister og teologer, som har forstand på, hvorledes præsten »brænder igennem«, som oplægsholdere blev vi alle klogere på, hvor vigtigt det er at kunne navigere i den offentlige arena.

Det andet kursus tog udgangspunkt i en diskussion, som pågår mange steder

i dagens folkekirke, nemlig spørgsmålet om kirkelig smag hvad angår indhold og form i kirkens kirkelige og folkelige udbud på »aktivitetssiden«. Er man til spaghetti eller bibeltide, halloween eller Søren Kierkegaard? I en folkekirkelig sammenhæng, som kalder sig selv rummelig, vil der altid kunne diskuteres kvalitetskriterier for oplysning, forkyndelse og aktivitet. Nogen vil komme tiden i møde med dens forventninger og behov, andre vil modsige dem. Derfor fik kurset også overskriften: »Folkekirken med og mod strømmen«! Det blev afholdt i Rønnevang kirke 27.-28. oktober.

SUPERVISION AF GUDSTJENESTER

Gudstjeneste-eftersyn er også en del af arbejdet som teologisk konsulent. Jeg har i løbet af året været inviteret ud til præster i stiftet, som har ønsket en samtale om gudstjenesten. Med udgangspunkt i min »oplevelse« af gudstjenesten og med det professionelle blik, jeg har opøvet via studier i »gudstjenestens kommunikation«, finder en samtale sted om gudstjenesten: Hvordan var kommunikationen i denne højmesse en tilfældig søndag i kirkeåret? Samtalen har ofte inddraget andre ved kirken – andet personale, folk fra menigheden, menighedsrådsmedlemmer. Ikke mindst den udvidede samtale er en øjenåbner for os alle, mht. hvad der sker i en gudstjeneste, hvordan en gudstjeneste virker, og hvad man evt. kan eller skal gøre bedre.

TEMA- OG VISIONSDAGE FOR STIFTETS MENIGHEDSRÅD

Som en sidste del af mit konsulentarbejde fungerer jeg som inspirator for menighedsrådene i stiftet. I årets løb har jeg været ude at arrangere inspirationsdage for forskellige menighedsråd. De består først og fremmest i at sætte en ramme for en frugtbar dialog for menighedsrådet om: Hvad vil det sige at være kirke i 2010 og fremad?

Af sognepræst Jørgen Demant,
Kgs. Lyngby, teologisk konsulent i Helsingør Stift
Foto: Gitte Müller

Som inspiration til at komme videre med menighedsrådets arbejde i sognene har jeg i år sammen med mediekonsulent, sognepræst Rebecca Rudd arrangeret en stiftsdag (8. maj på Grundtvigs højskole) for især PR-medarbejdere, hvor vi fokuserede på menighedsrådets kommunikation. Vi havde indkaldt kommunikationsdirektør Lotte Hansen til at give råd om gyldne regler for god kommunikation – i kirkeblade, foldere, pressemeddelelser o.a.

Helsingør Stifts Medie- og Kommunikationsudvalg

I alle stiftets sogne arbejdes der på at give forkyndelsen gode betingelser og på at styrke fortrolighed med kristendom og kirke. Præster og menighedsråd har det som en daglig udfordring. Med nedsættelsen af Medie- og Kommunikationsudvalget ønskede biskoppen og provsterne, at der var et udvalg som kunne inspirere præster og menighedsråd vedrørende formidling, herunder at videregive ideer og erfaringer.

Stiftsbladet udgives fire gange om året. Det enkelte nummer har en »leder« skrevet af biskoppen samt en række artikler, ofte samlet om et bestemt tema belyst fra flere sider. Desuden en kalender med aktuelle møder og arrangementer. Medie- og Kommunikationsudvalget udgør en del af redaktionen. Den årlige stiftsbog har foruden landemodeberetningen en række artikler. Redaktionen bestræber sig på at bringe artikler, som kan give inspiration og vække til eftertanke. Endvidere leveres beretninger fra de enkelte udvalg. Medie- og Kommunikationsudvalget udgør en del af redaktionen.

*Af domprovst
Steffen Ravn Jørgensen,
Helsingør Domprovsti.*

Hjemmesiden anvendes løbende i den aktuelle formidling, hvor menighedsråd og præster, ansatte og folkekirkemedlemmer hyppigt klikker ind. Medie- og Kommunikationsudvalget forestår hjemmesiden gennem mediekonsulenten.

Med ansættelse af sognepræst Rebecca Rudd som mediekonsulent var det naturligt med et udvalg, som konsulenten kunne referere til. Medie- og Kommunikationsudvalget har været involveret i at udgive et lille hæfte om stiftet, som for nyansatte præster kan oplyse om kurser og vejlede om sogn, provsti og stift. Udvalget består af biskoppen, domprovsten, provst Claus Bjerregaard, provst Ove Kollerup Nielsen samt mediekonsulent, sognepræst Rebecca Rudd.

MEDIEKONSULENTENS OPGAVER v/REBECCA RUDD

REDAKTØROPGAVER:

- *Redaktør for hjemmesiden www.helsingørstift.dk*
Ansvar for drift, udvikling af indhold og implementering. Ugentlig opdatering: kalender, kurser, nyheder, ændringer.
- *Ansvarshavende redaktør for Stiftsbladet.*
Ansvarlig for produktion af bladet, planlægning af indhold, indhentning og produktion af artikler og illustrationer, samt layout i samarbejde med grafiker.
Formål: Internt personaleblad for menighedsråd, ansatte og præster. Bladet varetager intern kommunikation, synliggør aktiviteter i stiftet, samt sætter fokus på emner, der kunne interessere og inspirere kirkelige aktører.
- *Redaktionsudvalget for årbogen.*
Primært ansvarlig for design, illustrationer og koordinering.

- *Redaktør på diverse foldere.*
Tilrettelæggelse og redigering af vejledende folder til nye præster i stiftet, udgives december 2010. Annoncering af kursustilbud o.a.
- *Medredaktør for den religionspædagogiske hjemmeside:*
www.kirkeogpædagogik.dk
Udvikling af siden: indhold, koncept og brugervenlighed. I samarbejde med pædagogisk konsulent Pernille Nærvig Petersen. Løbende opdatering af kurser, boganmeldelser, idedatabase.

RÅDGIVNING, VEJLEDNING OG KURSUSTILBUD:

- *Projektering af fælles løsning for provstihjemmesider.*
Status: 9 provstier er med i fælles løsning under DKM. Udvikling af sideindhold, fælles kortløsning og kursus. Udøver løbende support til provstisekretærene.
- *Tilrettelæggelse af kurser om medier og kommunikation.*
I samarbejde med stiftets teologiske konsulent, blev der udbudt dels et 2-dags kursus for præster om medier og kirken, dels et heldagsseminar for pr-medarbejdere og menighedsrådsmedlemmer om pr og kommunikation.
Konsulentent tilrettelægger, i samarbejde med TPC, et ugekursus i Løgumkloster (november 2011) for alle landets præster om kirke, kommunikation og medier.
- *Vejledning og rådgivning af menighedsråd og pr-udvalg.*
Konsulentent deltager jævnligt i møder lokalt på sogne og provstiplan, hvor der ydes rådgivning omkring og inspiration til konkrete tiltag og projekter i sognene.
- *Foredrag om kirke, medier og kommunikation.*
Konsulentent fungerer som oplægsholder og foredragsholder på kon-

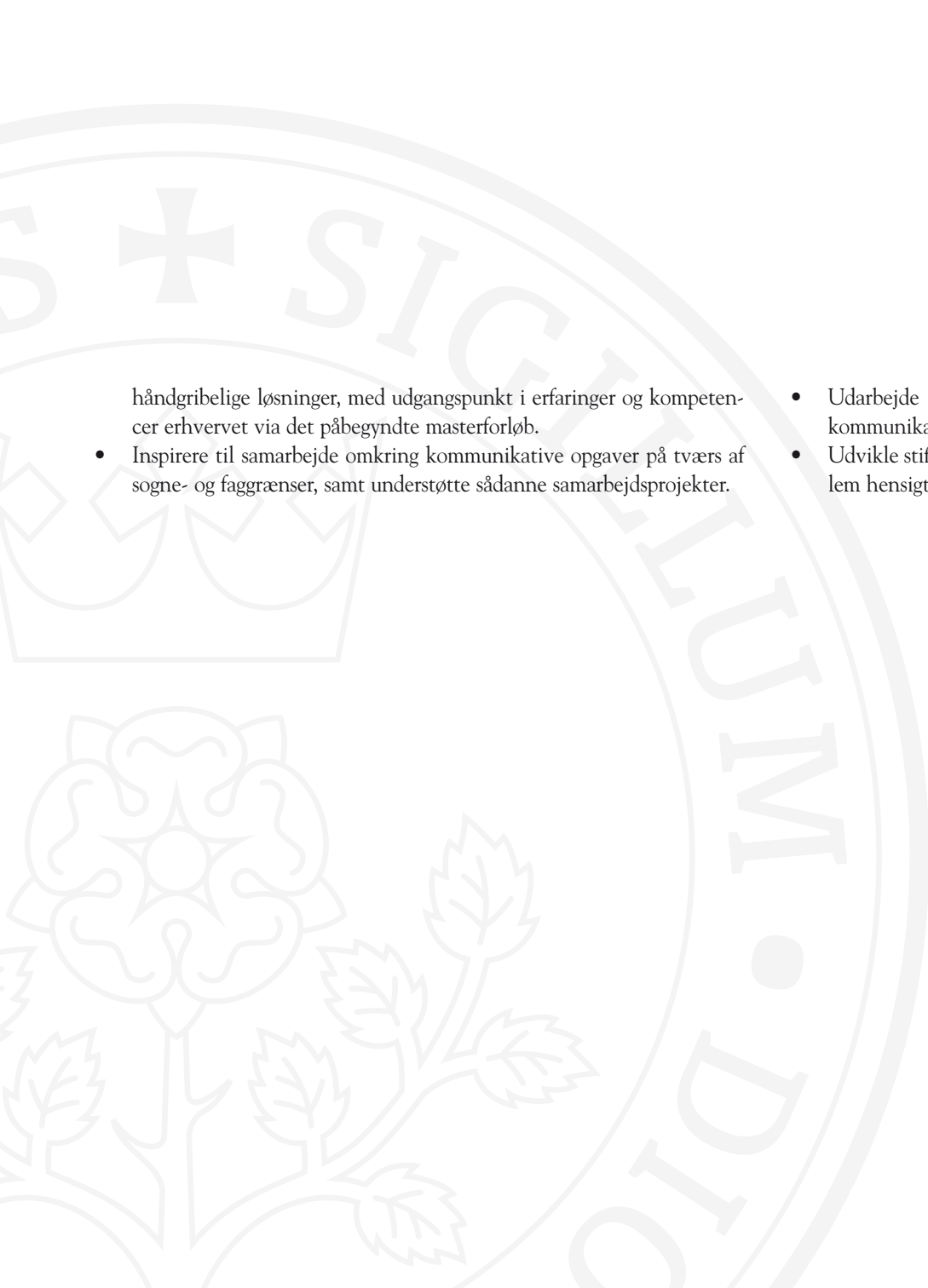
venter for præster, sognemedhjælpere, organister og menighedsråd. Både inden for stiftet og på landsplan.

UDVALG, EFTERUDDANNELSE OG NETVÆRK:

- *Konsulentent er medlem af flg. stiftsudvalg:*
Det Religionspædagogiske Udvalg, Stiftsbogsredaktionen, Stiftsbladsudvalget, Medieudvalget og Stiftskonventudvalget.
Konsulentent varetager derudover kommunikationsopgaver for efteruddannelsesudvalget og den teologiske konsulent.
- *Medlem af netværk for de 10 stifters mediekonsulenter samt redaktøren på Folkekirken.dk.* Netværket mødes 4-6 gange årligt.
Medlem af Medieforum, et skandinavisk samarbejde mellem kirkernes medieansatte.
- *Tovholder for arbejdsgruppe omkring projektering af landsdækkende magasin for folkekirkens medlemmer.*
- *Master i Tværmedial Kommunikation (Cross-media Communication).*
Konsulentent er i år påbegyndt efteruddannelse på Masteruddannelse på Institut for Film- og Medievidenskab, Københavns Universitet.

MÅL FOR 2011:

- Tilbyde kursusrække om brug af Facebook og de nye virale netværk til præster, menighedsrådsmedlemmer og ansatte. Tilbyde efteruddannelseskursus for alle landets præster på TPC, om kirken og medierne.
- Udvide og formalisere samarbejdet mellem mediekonsulentent og stiftsrådet, stiftsadministrationen og medieudvalget.
- Projekttere grafiske helhedsløsninger for sogne og provstier, baseret på samarbejdsaftaler med eksterne leverandører.
- Styrke rådgivningen af sognene, hvor der skal tilbydes innovative og

håndgribelige løsninger, med udgangspunkt i erfaringer og kompetencer erhvervet via det påbegyndte masterforløb.

- Inspirere til samarbejde omkring kommunikative opgaver på tværs af sogne- og faggrænser, samt understøtte sådanne samarbejdsprojekter.

- Udarbejde effektive kommunikationsstrategier vedrørende intern kommunikation.
- Udvikle stiftets nuværende medier, så der sikres en sammenhæng mellem hensigt, indsats og økonomi

18 S.e. Trin
749
52
674 1-2
68
696

Helsingør Stifts landemodeakt 2010

- I Ekstrakt af landemodefórhándlíngerne 2010
- II Sjællands Stifts kapiteltakster for 2009
- III Til- og áfgánger í stiftets geistlighed siden oktober 2009
- IV Ordinationer siden oktober 2009
- V Kurser for præster m.fl. í 2010
- VI Regnskab for Helsingør Stiftsfond 2009
- VII Regnskab for 2009 for legat »Fiscus Ecclesiasticus« og »Nascous Legat«
- VIII Udnævnelser og afskedigelser í stiftsadministrationen
- IX Adresser
- X Konsulenter m.fl.
- XI Stiftets provster

HELSINGØR STIFTS LANDEMODEFORHANDLINGER

lørdag den 2. oktober 2010, kl. 9.00 i Vor Frue Kloster

I landemodefórhándlingerne deltog biskop Lise-Lotte Rebel, domprovst Steffen Ravn Jørgensen og provsterne Claus Bjerregaard, Grete Bøje, Steffen Ringgaard Andresen, Peter Balslev-Clausen, Merete Hansen, Inge Bastkær Rasmussen, Ove Kollerup, Kjeld Kure, Eigil Saxe, Jørgen Christensen og Hans-Henrik Nissen. Endvidere deltog stiftskontorchef Anne Sophie Hilbard, stiftsfuldmægtigene Thorkil Bo Jørgensen og Annette Meinskar og økonomifuldmægtig Morten Stützer.

Der var afbud fra stiftamtmand Niels Preisler og fra provst Birgit Hasselager.

Forhandlingerne blev gennemført i henhold til den udsendte dagsorden.

I. ORIENTERING FRA BISKOPPEN

Biskoppen orienterede om følgende:

- Niels Preisler er udnævnt til ny stiftamtmand i Helsingør Stift i stedet for Bente Flindt Sørensen, der er gået på pension. Niels Preisler, der er direktør for Statsforvaltningen Hovedstaden, er også stiftamtmand i Københavns Stift. Niels Preisler har tidligere været departementschef flere ministerier.
- Helsingør Stifts 50 års jubilæum markeres ved en gudstjeneste i domkirken søndag den 16. januar 2011, kl. 14.00 med efterfølgende kaffebord.
- Der er i 2010 overført 3 ½ præstestilling til Helsingør Stift fra andre stifter som led i en aftale mellem biskopperne og kirkeministeren. Der oprettes p.t. nye præstestillinger eller -kvoter ved opslag i Ølstykke, Mårup, Farum, Ullerød, Hvidovre og Egebæksvang pastorater.
- Der er fortsat mange ansøgere og samtaler vedrørende præstestillinger. Siden sidste landemøde er 70 præster ansat i Helsingør Stift – heraf er 22 blevet ordineret.

- De nye overenskomster for kirkefunktionærer har nu fungeret et stykke tid. Stiftsadministrationen har afholdt kurser og udsendt vejledningsmateriale m.v. Provsterne roste disse kurser.
- Et udvalg om den fremtidige krematoriedrift i Helsingør Stift har afsluttet arbejdet.
- Der er nedsat et udvalg om sygehuspræster med deltagelse af provster, sygehuspræster og en af Præsteforeningens tillidsrepræsentanter.
- På baggrund af Kirkeministeriets nye bestemmelser om beregning af kirkegårdstakster har provstierne fået en større opgave med nyberegning af de samlede omkostninger på kirkegårdene og efterfølgende at fastsætte ensartede kirkegårdstakster. Stiftsadministrationen medvirker ved løsning af denne opgave.
- Stiftsadministrationen følger månedsvis op på udviklingen på præstebevillingen for at sikre, at det samlede forbrug ikke overstiger bevillingen. Samtidig skal den løbende opfølgning sikre, at præstebevillingen bliver anvendt inden årets udgang. Vikarer ansættes i størst muligt omfang. Endelig må lokallønsbevillingen, der anvendes til bl.a. studieorlov og engangsvederlag, ikke overskrides. Det er foreløbigt beregnet, at der ved årets udgang forventes et mindre overskud på præstelønsbevillingen for hele 2010. Biskoppen har derfor foreslået Præsteforeningen, at de resterende ansøgninger om studieorlov i 2010 imødekommes. Samtidig forventes det, at der senere på året vil kunne aftales engangsvederlag af formentlig samme størrelsesorden som sidste år.
- Biskoppen og stiftskontorchefen orienterede om, at stiftsadministrationerne har gennemført en landsdækkende undersøgelse af menighedsrådenes tilfredshed med stiftsadministrationerne. Formålet med undersøgelsen var at få tilbagemeldinger med henblik på at levere bedre service og kvalitet. En meget stor del af svarene udtrykker tilfredshed eller meget tilfredshed med stiftsadministrationerne. Det er et godt resultat sammenlignet med tilsvarende undersøgelser af an-

dre offentlige myndigheder. Stiftsadministrationerne igangsætter forbedringer på områderne byggesagsbehandling, svartider og synlighed, hvor tilfredsheden er lavest.

■ 2. STIFTSRÅDET

Stiftsrådets funktionsperiode begyndte den 1. november 2009. Stiftsrådet har afholdt 4 møder.

Stiftsrådet har nedsat 3 underudvalg:

- *Mellemkirkeligt udvalg*
Udvalget er trådt i stedet for det tidligere lovbestemte mellemkirkelige udvalg, hvis funktionsperiode ophørte med udgangen af marts 2010.
Udvalgsmedlemmerne er: Domprovst Steffen Ravn Jørgensen og Verner Bech.
Domprovst Steffen Ravn Jørgensen orienterede om, at udvalget gerne vil tilknytte nogle mellemkirkeligt interesserede til udvalget på ad hoc-basis. Næste år planlægges en regnbuekonference for migrantmenigheder og folkekirkemenigheder i Helsingør Stift.
- *Støtteudvalget*
Udvalget behandler ansøgninger, der tidligere blev behandlet af den nu nedlagte Stiftsfond.
Udvalgsmedlemmerne er: Biskoppen, provst Birgit Hasselager, Henning Kristoffersen og Henning Kornbo.
- *Idéudvalget*
Udvalget udarbejder oplæg til Stiftsrådet vedrørende stiftsbidraget.

Udvalgsmedlemmerne er: Lisbeth Munk Madsen, Søren Ødum Nielsen, Bodil Olesen og Kjeld Danneskiold-Samsøe.

■ 3. ANDRE STIFTSUDVALG

Udvalgenes formænd orienterede om arbejdet i udvalgene:

- a. *Udvalget om præsternes efteruddannelse*
Provst Steffen Andresen orienterede om afholdte og planlagte kurser.
- b. *Udvalg om enkelte stiftspræstekurser m.v.*
Årets stiftspræstekursus på Grundtvigs Højskole med over 140 deltagere blev afholdt den 7.-9. juni 2010. Temaet var: »De helliges samfund. Hvad siger præsten hvor?«
- c. *Religionspædagogisk udvalg*
Provst Eigil Saxe orienterede og henviste bl.a. til årsrapporten.
- d. *Medie- og kommunikationsudvalget*
Domprovst Steffen Ravn Jørgensen orienterede og henviste bl.a. til årsrapporten og det udarbejdede kommissorium, der er fremsendt til godkendelse.
- e. *Udvalget vedrørende diakoni*
Provst Kjeld Kure omtalte udvalgets ønske om en diakonipræst, og at udvalget næste år – under fattigdomsåret – vil arbejde med definition af fattigdom bl.a. i forbindelse med tildeling af julehjælp m.v.

f. *Udvalget for Ydre Mission*

Det årlige stiftsstævne blev afholdt søndag den 19. september 2010 i Grønnevang Kirke. Temaet var: »Spedalskhedens svøbe og menneskets værdighed«.

g. *Stiftsbogens redaktionsudvalg*

Den kommende stiftsbog markerer Helsingør Stifts 50 års jubilæum i januar 2011.

h. *Stiftsbladets redaktionsudvalg*

Der er fortsat fin tilfredshed med Stiftsbladet. Finansiering sker via stiftsbidraget.

■ 4. MØDER

a. *Møder med Præsteforeningens tillidsrepræsentanter og provsterne*

Der afholdes halvårige møder.

b. *Møder med præsternes sikkerhedsrepræsentanter*

Sikkerhedsrepræsentanterne deltager i næste møde sammen med tillidsrepræsentanterne og provsterne.

c. *Møder med Distriktsforeningernes bestyrelser*

Der afholdes møder efter behov.

d. *Biskoppen har endvidere aftalt møde med sognemedhjælperne*

■ 5. REDEGØRELSE VEDRØRENDE STIFTSMIDLERNE

Økonomifuldmægtigen gennemgik status for stiftsmidlerne, herunder oversigt over stiftsmiddellån / restbevillinger og likviditetsbudget.

Stiftsmidlerne udgør 258 mio. kr. De samlede udlån i form af stiftsmiddellån udgør 228 mio. kr. – svarende til en udlånsprocent på 88,1 %. De frie kapitaler udgør således 30 mio. kr., hvilket skal holdes op imod, at restbevillinger, bevilgede lån og lånetilsagn tilsammen udgør 139 mio. kr. Der er taget højde for tilbagemeldingerne fra provstierne om forventede stiftsmiddellån i de kommende 5 år. Der vil formentlig inden for 1-2 år opstå et likviditetsbehov. Dette imødekommes ved lån i andre stifter.

Hvis der er mulighed herfor, kan menighedsrådene spare renter ved med provstiudvalgets godkendelse at indbetale ekstraordinære afdrag på stiftsmiddellån.

Der vil blive etableret en fælles forvaltning af hele landets stiftsmidler.

Provst Jørgen Christensen bemærkede, at det nu er muligt for menighedsrådene at optage kreditforeningslån til en konkurrencedygtig rente i forhold til lån af stiftsmidlerne.

6. REGNSKABER

a. Nascous legat

b. Fiscus Ecclesiasticus

c. Helsingør Stiftsfond

Landemodet godkendte de reviderede regnskaber.

Legaterne kan uddeles til trængende præsteenker. Stiftsadministrationen undersøger, hvorvidt disse legaters status bør ændres.

Stiftsfonden er nu nedlagt. Stiftsfondens egenkapital er overført til stiftsbidraget, der forvaltes af Stiftsrådet. Ansøgninger der tidligere blev behandlet af Stiftsfonden, behandles fremover af Støtteudvalget, der er nedsat af Stiftsrådet.

7. BINDENDE STIFTSBIDRAG

Størrelsen af stiftsbidraget i Helsingør Stift er i forhold til andre stifter beskeden.

Beløbet udgør 1.800.000 kr. og 1.950.000 kr. i 2011 – henholdsvis svarende til ca. 0,26 % og 0,28 % af den lokale ligning.

Stiftsrådet har nedsat et udvalg – Idéudvalget – der udarbejder oplæg til Stiftsrådet vedrørende stiftsbidraget.

Provst Jørgen Christensen fandt, at stiftsbidragets størrelse bør forhøjes, bl.a. således, at der bliver flere midler til efteruddannelse.

8. KOMMENDE PROVSTEMØDER

Det afholdes provstemøde torsdag den 2. december 2010, kl. 10.15.

9. VALG AF NÆSTE ÅRS PRÆDIKANT - VED LANDEMODET LØRDAG DEN 1. OKTOBER 2011

Provsten for Hillerød provsti, Jørgen Christensen

Suppleant: Provsten for Fredensborg provsti, Hans-Henrik Nissen

10. EVENTUELT

- Provst Kjeld Kure orienterede om, at han efter ansøgning bliver omfattet af en retræteordning, således at han fratræder som provst pr. 1. april 2011, men fortsætter som sognepræst.
- Provst Peter Balslev-Clausen stillede ved mødets afslutning spørgsmål vedrørende konsekvenserne af folkekirkens tilslutning til Porvoo-erklæringen. Det var ikke tid til en drøftelse heraf.

II SJÆLLANDS STIFTS KAPITELSTAKSTER

Kapitelstaksten er for 2009 beregnet til 77,30 kr. pr. 100 kg hvede og til 82,91 kr. pr. 100 kg byg.

III TIL- OG AFGANG I STIFTETS GEJSTLIGHED SIDEN 1. OKTOBER 2009

■ ANSÆTTELSER:

Marianne Telling er ansat som sognepræst i Skovshoved Pastorat fra 1. november 2009.

Signe Ahlburg Kamstrup er ansat som overenskomstansat sognepræst i Gammel Holte og Søllerød Pastorat fra 1. november 2009.

Maria Rosted Danielsen er ansat som sognepræst i Taastrup Nykirke Pastorat fra 15. november 2009.

Kenneth Siedentopf Knigge er ansat som sognepræst i Stenløse-Veksø Pastorat fra 1. december 2009.

Karsten Lundbeck Garne er ansat som sognepræst i Skovlunde Pastorat fra 1. januar 2010.

Morten Munch er ansat som overenskomstansat sognepræst i Værløse Pastorat fra 1. januar 2010.

Vibeke Linda Mieth Fuglsang Olsson er ansat som sognepræst i Pederstrup Pastorat fra 1. januar 2010.

Morten Lydixen Wassmer er ansat som sognepræst i Skovlunde Pastorat fra 1. januar 2010.

Kristian Tvilling er ansat som sognepræst i Virum Pastorat fra 1. marts 2010.

Julie Birgitte Damlund er ansat som overenskomstansat sognepræst i Gentofte Pastorat fra 1. marts 2010.

Søren Kjær Bruun er ansat som overenskomstansat sognepræst i Slagslunde-Ganløse Pastorat fra 1. marts 2010.

Lene Riis-Westergaard er ansat som overenskomstansat sognepræst i Ulserød Pastorat fra 1. april 2010.

Cecilia Lotko Pontoppidan er ansat som sygehuspræst i Gentofte Pastorat fra 1. april 2010.

Anders Nilsen er ansat som overenskomstansat sognepræst i Taastrup Nykirke fra 1. juni 2010.

Kristian Hummelgaard Hein er ansat som sognepræst i Torup Pastorat fra 15. juli 2010.

Karsten Farup Hansen er ansat som sognepræst i Herstedvester Pastorat fra 1. august 2010.

Marie Jacobsen Damm er ansat som sognepræst i Herstedvester Pastorat fra 1. august 2010.

Maria Baastrup Jørgensen er ansat som overenskomstansat sognepræst i Pederstrup Pastorat fra 1. august 2010.

Elisabeth Marie Odder Højgaard er ansat som sognepræst i Ølstykke Pastorat fra 1. september 2010.

Laila Bomose er ansat som overenskomstansat sognepræst i Ballerup Pastorat fra 1. september 2010.

Søren Skovgaard Sørensen er ansat som overenskomstansat sognepræst i Græsted Pastorat fra 1. september 2010.

Pia Niebuhr er ansat som sognepræst i Mårup Pastorat fra 15. sept. 2010.

Simon Møller Olesen er ansat som sognepræst i Grøndalslund Pastorat fra 1. oktober 2010.

Karen Møldrup Rasmussen er ansat som overenskomstansat sognepræst i Nørre Herlev-Uvelse Pastorat fra 1. oktober 2010.

AFSKED:

Sognepræst i Taastrup Nykirke Pastorat Gustav Søager er efter ansøgning bevilget afsked pr. 31. oktober 2009.

Sognepræst i Skovlunde Pastorat Poul Otto Martinsen er efter ansøgning bevilget afsked pr. 30. november 2009.

Sognepræst i Skovlunde Pastorat Niels Johansen er efter ansøgning bevilget afsked pr. 30. november 2009.

Overenskomstansat hospitalspræst og sognepræst i Gentofte Pastorat Maria Baastrup Jørgensen er efter ansøgning bevilget afsked pr. 31. december 2009.

Sognepræst i Pederstrup Pastorat Claus Brøndum-Sten er meddelt afsked med pension på grund af svagelighed pr. 31. december 2009.

Overenskomstansat sognepræst i Frederiksværk-Vinderød Pastorat Charlotte Slot er efter ansøgning bevilget afsked pr. 31. december 2009.

Sognepræst i Torup Pastorat Bent Gamél von Benzon er efter ansøgning bevilget afsked pr. 28. februar 2010.

Sognepræst i Mårup Pastorat Roar Tuxen Lavik er efter ansøgning bevilget afsked pr. 28. februar 2010.

Sognepræst i Grøndalslund Pastorat Preben Svoldgaard Larsen er efter ansøgning bevilget afsked pr. 31. maj 2010.

Sognepræst i Herstedvester Pastorat Ole Poul Nick Hultberg er efter ansøgning bevilget afsked pr. 31. juli 2010.

Sognepræst i Oppe Sundby-Snostrup Pastorat Ove Henning Scheel er efter ansøgning bevilget afsked pr. 31. august 2010.

Sognepræst i Ordrup Pastorat Hans Raben er efter ansøgning bevilget afsked pr. 31. august 2010.

FRAFLYTNING:

Sognepræst Sidsel Jensdatter Lyster er ansat i Tirstrup-Fuglslev-Hyllested-Rosmus Pastorat i Århus stift fra 1. januar 2010.

Sognepræst Leif Holmstrøm er ansat som sognepræst ved Viborg Domkirke med særlig forpligtelse til at varetage funktionen som flyverprovst fra 1. juni 2010.

IV ORDINATIONER SIDEN OKTOBER 2009

Søndag den 15. november 2009 ordineredes i Helsingør Domkirke:

Cand.theol. Morten Lydixsen Wasmmmer
Cand.theol. Maria Rosted Danielsen
Cand.theol. Dorte Fabrin Beltoft
Cand.theol. Inger Gjerløv-Christensen
Cand.theol. Karsten Lundbeck Garne

Søndag den 21. februar 2010 ordineredes i Helsingør Domkirke:

Cand.theol. Julie Birgitte Damlund
Cand.theol. Kristian Tvilling
Cand.theol. Birgitte Stoklund Larsen
Cand.theol. Anne Edmond Pedersen

Søndag den 30. maj 2010 ordineredes i Helsingør Domkirke:

Cand.theol. Karsten Farup Hansen
Cand.theol. Anders Nilsen
Cand. theol. Birgitte Poulsen
Cand.theol. Sarah Thorngreen Auken
Cand.theol. Stine Helene Riedel
Cand.theol. Amalie Nørgaard Rathje
Cand.theol. Canchana-Camilla Hagelquist
Cand.theol. Thomas Emil Horneman-Thielcke

Tirsdag den 17. august 2010 ordineredes i Helsingør Domkirke:

Cand.theol. Søren Skovgaard Sørensen
Cand.theol. Laila Bomose
Cand.theol. Lisa Tikkanen Pagh
Cand.theol. Susan Skogstad
Cand.theol. Adam Torp

V KURSER FOR PRÆSTER M.FL. I HELSINGØR STIFT 2010

Grundtvigs Højskole:

»Formidling af kristendom for børn, unge og voksne«

7. november 2009:

Lektor Marie Vejrup, Århus universitet, »Hvor er kristendommen i Danmark i dag?«

Sognepræst og teologisk konsulent Jørgen Demant, »Med hjerte, mund og hænder. Ånd og krop i dåbsoplæring«

Workshops:

1. Lektor Anita Hansen Engdahl, »I enhver menighedsrod bor en præst«
2. Religions pædagogisk konsulent Pernille Nærvig, »Kirkens tilbud til børn«
3. Sognepræst Berit Berg, »Unge og discipelskab«
4. Sognepræst og teologisk konsulent Jørgen Demant, »Elementær kristendom for voksne«

*Blistrup kirke**»Et medicirkus – med præster i arenaen«***24. marts 2010:**

Cand.scient.pol. og journalist Lotte Hansen, direktør for kommunikationsbureauet Mannow »Hvornår er en historie god, og hvorfor skal man mene noget? – om kommunikationsstrategier i folkekirken«

Workshops v/Lotte Hansen og Line Stentoft Andersen

1. »Om Kirkebladet: Hvad skal vi med det?«
2. »Om aviserne/lokalaviserne: Hvornår er noget en nyhed?«

25. marts 2010:

Cand.theol. Birgitte Stoklund Larsen, leder af Grundtvig Akademiet »Om medierne og den fælles fortælling om Den Danske Folkekirke«
 Pernille Stensgaard, journalist ved Weekendavisen »Præsterne, medierne og kioskaskerne«

Workshops:

1. »Dagspressen: Hvordan skal man agere i et interview«
2. »Klommen: at turde risikere noget!«

*Grundtvigs Højskole:**»De helliges samfund«**»Hvad siger præsten hvor?«***7. juni 2010:**

Lic.phil. Jens Erik Kristensen, Institutleder ved Pædagogik, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Århus Universitet »Modenhed, myndighed og dannelse«

Ph.d. Povl Götke, lektor i religionspædagogik ved Teologisk Pædagogisk Center »Kan præsten tage kjolen af«

Ph.d. Anne Jerslev, professor ved Institut for Medier, Erkendelse og Formidling. Afdeling for Film- og Medievidenskab, Københavns Universitet »Præsten som filmisk figur i nye danske film«

8. juni 2010:

Morgenandagt med altergang i Ullerød Kirke ved sognepræst Berit W. Berg

Dr.theol. Jakob Wolf, afd. leder, Afdeling for Systematisk Teologi, Københavns Universitet »Om Jobs tårer«

Lars Mikkelsen, skuespiller »Teksten og Jeget...!«

Dr.theol. Viggo Mortensen, professor ved Afdeling for Systematisk Teologi, Århus Universitet »Fortæl os hvordan du lever det, præst!«

9. juni 2010:

Morgenandagt med altergang i Ullerød kirke ved sognepræst Birgitte Thysen

Dr. Phil. Erik A. Nielsen, professor ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet »Poetisk teologi i prosaisk tid«

VI HELSINGØR STIFTSFOND REGNSKAB 2009

Regnskab for perioden 1. januar - 31. december 2009
Driftsregnskab

■ INDTÆGTER

Bidrag fra menighedsråd	9.229,00
Diverse indtægter	5.050,00
Renter	1.151,34
Indtægter i alt	15.430,34

■ UDGIFTER

Tilskud til aktiviteter

Tilskud til aktiviteter	62.815,39
--------------------------------------	------------------

ANDRE UDGIFTER

Revision	6.250,00
Porto og gebyrer	12,00
Andre udgifter i alt	6.262,00

Udgifter i alt	69.077,39
-----------------------------	------------------

Underskud/overskud	-53.647,05
---------------------------------	-------------------

■ STATUS

Aktiver

Girokonto	43.225,50
Tilgodehavende beløb	0,00
Aktiver i alt	43.225,50

Passiver

Egenkapital primo	90.597,55
Årets resultat	-53.647,05
Egenkapital ultimo	36.950,50
Skyldige beløb	6.275,00
Passiver i alt	43.225,50

■ NOTER TIL REGNSKAB ÅR 2009

Tilskud til aktiviteter:

Tilskud til kursus Esther Nielsen	2.700
Tilskud til kursus Leif Holmstrøm	1.700
Tilskud til fængselspræst Benny Mortensen – Studietur til Istanbul	4.150
Tilskud Liselund – Indkøb af salmebøger	2.500
Tilskud Dansk Diakoniråd – Diakonens Dag 1.2.2009	2.000
Stiftsstævne Udvalget for Ydre Mission – Mørdrup Kirke	5.000
Honorarer, provstikonventer	8.500
Dækning af underskud på regnskabet for det bindende stiftsbidrag for 2008	36.265
I alt	62.815

VII FISCUS ECCLESIASTICUS

Regnskab for perioden 1. januar–31. december 2009

Resultatopgørelse

■ INDTÆGTER

Renter af disponible midler, konto nr. 3700132730	0,00
Renter af kapitalkonto, konto nr. 3946044970	0,11
Aktieudbytte, depot nr. 3002608316	3.296,50
Indtægter i alt	3.296,61

■ UDGIFTER

Forvaltningsgebyr, incl. moms	-220,02
Udgifter i alt	-220,02
Udbytteskat	0,00

■ TIL DISPOSITION

Årets overskud	3.076,59
Uddeling	0,00
Overskud overført fra foregående år	43.016,54
Resultat	46.093,13

Status

■ AKTIVER

<i>Bunden kapital</i>	
Kapitalkonto, konto nr. 3946044970	133,74
¹⁾ Investeringsbeviser, depot nr. 3002608316	67.669,09
Bunden kapital i alt	67.802,83
Disponible midler, konto nr. 3700132730	46.093,13
Aktiver i alt	113.895,96

■ PASSIVER

Disponibel egenkapital	46.093,13
Bunden egenkapital	67.802,83
Passiver i alt	113.895,96

1) Optaget til kursværdi pr. 31. december 2009.

VII NASCOUS LEGAT

Regnskab for perioden 1. januar - 31. december 2009

Resultatopgørelse

■ INDTÆGTER

Renter af disponible midler, konto nr. 3700132803	0,00
Renter af kapitalkonto, konto nr. 3946044989	0,02
Aktieudbytte, depot nr. 3002608405	2.921,25
Indtægter i alt	2.921,27

■ UDGIFTER

Forvaltningsgebyr, incl. Moms	-194,98
Udgifter i alt	-194,98

Udbytteskat	0,00
--------------------------	-------------

■ TIL DISPOSITION

Årets overskud	2.726,29
Uddeling	0,00
Overskud overført fra foregående år	34.508,64
Resultat	37.234,93

Status

■ AKTIVER

<i>Bunden kapital</i>	
Kapitalkonto, konto nr. 3946044989	17,90
¹⁾ Investeringsbeviser, depot nr. 3002608405	59.966,13
Bunden kapital i alt	59.984,03
Disponible midler, konto nr. 3700132803	37.234,93
Aktiver i alt	97.218,96

■ PASSIVER

Disponibel egenkapital	37.234,93
Bunden egenkapital	59.984,03
Passiver i alt	97.218,96

¹⁾ Optaget til kursværdi pr. 31. december 2009

**VIII
UDNÆVNELSER OG AFSKEDIGELSER
I STIFTSADMINISTRATIONEN**

Ingen siden sidste år.

**IX
ADRESSER**

Biskop Lise-Lotte Rebel

Vor Frue Kloster
Hestemøllestræde 3 A,
3000 Helsingør
Tlf.: 49 21 35 00
Fax: 49 21 35 16

Stiftamtmand Niels Preisler

Stiftsadministrationen

Stiftskontorchef Anne Sophie Hilbard
Stiftsfuldmægtig Thorkil Bo Jørgensen
Stiftsfuldmægtig Annette Meinskar
Vor Frue Kloster
Hestemøllestræde 3 A
3000 Helsingør
Tlf.: 49 21 35 00
Fax: 49 21 35 16
Mail: kmhel@km.dk
www.helsingoerstift.dk

X KONSULENTER

Kgl. bygningsinspektører

Kgl. bygningsinspektør, arkitekt m.a.a. Stig Andersen, Fogh & Følner Arkitektfirma A/S, Kulsvierved 150, 2800 Lyngby, tlf.: 45 93 40 20
ff@fogh-folner.dk

Stig Andersen er kgl. bygningsinspektør for provstierne Ballerup-Furesø (undtagen Farum sogn), Gentofte, Gladsaxe-Herlev, Glostrup, Høje Taastrup, Kgs. Lyngby, Rudersdal og Rødovre-Hvidovre:

Kgl. bygningsinspektør, arkitekt m.a.a. Peder Elgaard, Erik Møller Arkitekter A/S, Flæsketorvet 75, Den Hvide Kødbø, 1711 København V, tlf.: 42 17 70 00
ema@ema.dk

Peder Elgaard er kgl. bygningsinspektør for provstierne Fredensborg, Frederikssund (undtagen Ledøje og Smørum sogne), Frederiksværk, Helsingør og Hillerød:

Nationalmuseets kirkekonsulenter

Frederiksholm Kanal 12, 1220 København K, tlf.: 33 74 31 06
kirkekonsulenter@natmus.dk

Akademiraadet - Udvalget for Kirkekunst

Kongens Nytorv 1, 2. sal tv., 1050 København K, tlf.: 33 74 49 10
info@akademiraadet.dk

Bygningskonsulent for præstegårde

Arkitekt m.a.a. Per Axelsen, Smedegade 5, 4000 Roskilde, tlf.: 46 36 88 44
axelsen@post2.tele.dk

Kirkegårdsconsulent

Landskabsarkitekt Birgitte Fink, Nybyvej 45, 4340 Tølløse, tlf.: 59 18 61 62
bf@fink-land.dk

Varme, energi- og klimakonsulent

Civilingeniør Poul Klensz Larsen, Vilvordevej 55, 2920 Charlottenlund,
tlf.: 39 64 34 63 / 20 15 35 30
poul.klensz.larsen@privat.dk

Orgelkonsulent

Domorganist Kristian Olesen, Stationsvej 1 A, 4320 Lejre,
tlf.: 20 76 07 32
kpo@roskildedomkirke.dk

Klokkekonsulent

Organist Per Rasmus Møller, Nørregade 4, 8850 Ryomgård,
tlf.: 86 39 40 48 / 23 80 44 28
prm@km.dk

Præstegårdskonsulent vedr. landbrug

Landbocenter Gefion, Fulbyvej 15, 4180 Sorø, tlf.: 57 86 50 00
info@gefion.nu

XI STIFTETS PROVSTER

Helsingør Domprovsti
Domprovst Steffen Ravn Jørgensen
Sct. Olai­gade 53
3000 Helsingør
Tlf.: 49 21 02 44

Gladsaxe-Herlev Provsti
Provst Kjeld Kure
Tvedvangen 169
2730 Herlev
Tlf.: 44 91 71 71

Rødovre-Hvidovre Provsti
Provst Claus Bjerregaard
Nørremarksvej 23
2650 Hvidovre
Tlf.: 36 75 01 65

Rudersdal Provsti
Provst Grete Bøje
Rønnebærvej 51
2840 Holte
Tlf.: 45 42 12 80

Gentofte Provsti
Provst Peter Balslev-Clausen
Margrethevej II B
2900 Hellerup
Tlf.: 39 62 45 16

Glostrup Provsti
Provst Ove Kollerup Nielsen
Brøndbyøstervej II 7 A
2605 Brøndby
Tlf.: 36 75 08 01

Lyngby Provsti
Provst Eigil Saxe
Christians X's Alle II 8
2800 Kongens Lyngby
Tlf.: 45 87 07 58

Høje Taastrup Provsti
Provst Steffen Ringgaard Andresen
Øllgårdsvej 10
2630 Tåstrup
Tlf.: 43 71 66 28

Ballerup-Furesø Provsti
Provst Merete Hansen
Skandrups Allé 36
3500 Værløse
Tlf.: 44 98 64 44

Fredensborg Provsti
Provst Hans-Henrik Nissen
Bolbrovej 10 B
2960 Rungsted Kyst
Tlf.: 45 86 23 25
Hillerød Provsti

Provst
Jørgen Christensen
Hillerødholmsalle 5
3400 Hillerød
Tlf.: 48 24 90 60

Frederikssund Provsti
Provst Inge Bastkær Rasmussen
Engholmvej 4
3660 Stenløse
47 17 00 67

Frederiksværk Provsti
Provst Birgit Hasselager
Bygaden 40, Søborg
3250 Gilleleje
Tlf.: 48 39 17 25

2010